

29

Soni

Sant Gadge Baba University Amravati
Syllabus Prescribed under Choice based Credit System 2022-23
Faculty: Humanity
Programme: UG (B.A. Home Economics)

Part A

PSOs

After successfully completion of UG course in Home Economics student will be able to -

- Describe the home management process and apply it in practice for planning and executing inside and outside the home
- Play model role as a home maker, home manager, home Scientist, counselor as well as play a different role in different kinds.
- Build Confidence to create her own business and adjust in it better way.
- Derive certain changes in behavior and attitudes that require for effective communication and as a Entrepreneur.

Employability potential of the program

Home-Economics education is an education for life. Home-Economics subject is an applied subject in which all areas of courses is utilized in day-to-day individual life as well as community services. This area has vast potentials that develop learning communities. Home-Economics is an evolving practical discipline with a lot of employment potential in both academic and commercial sector. Home-Economics covers areas of specialization such as Food and Nutrition, Communication and Extension, Resource Management, Human Development, Fabric and Apparel science. Home-Economics is a combination of art and science not only confined to food and nutrition but also Housekeeping, Textiles, Dietetics, Family Relations, Community living, Consumer Economics, Child Development and Hygiene. To begin with a career in this field, Students must possess rational mind along with realistic approach and an objective attitude. Increasing consciousness with respect to health, diet and way of life has increased the number of candidates taking up home economics as their career source.

With regards to Academic, students can also find teaching jobs in governmental and private schools and colleges. Students continues their further master degree and Ph.D. in the field of Home-Economics and take up NET examination in Home-Economics. Home-Economics students have a lot of opportunities of employment in private companies, NGOs, and entrepreneurship development. Home-Economics graduates can run childhood care units like Daycare Centers, Crèches, Nursery school after-school centers and Health Centers Health centers can provide special advice for the dietary needs of people suffering from different diseases. These centers will not only be a service to the community but would help them create employment for themselves and others. Students with BA degree can disseminate important information related to health conscious and community health. Being a part of television programmes or writing a cook book are great options.

In India, Home-Economics is in its emerging stage of development, so Home-Economics graduates have ample employment opportunities in private sector (cooking, fashion designer, housekeeping, dietitians), (social welfare officer, food analysts, fashion designer), government sector (scientists, professors, research assistant) and self-employment sector (boutique, cloths designing, coaching Centre, hobby Centre, child care, catering and health care). Thus, Home-Economics is an emerging academic discipline which has ample opportunities of technologies for conservation and is a unique discipline with a blend of science and art. And a very useful application of these knowledge by learning community is play favorable role in family life cycle effectively and try to make responsible citizen doing extension activities and community services.

Sureendra Jeshu

(Signature)
Co-Ordinator, IQAC
Arts College, Buldana

(Signature)
Principal
Art's College, Buldana
Dist. Buldana

Unit III Decision Making	(12 periods) 3.1 Definition and Meaning Decision Making 3.2 Steps of Decision Making process 3.3 Types Decision Making 3.4 Family budget: Meaning and Components for making budget (Housing, Household expenses, Transportation, Insurance, Medical and Health, Education Saving, etc.)
Unit IV Colour & Colour Schemes	(12 Periods) 4.1 Classification of Colour: i) Primary ii) Secondary iii) Intermediate iv) Tertiary v) Quaternary vi) Colour wheel 4.2 Colour Schemes: Relative and Contrasting. 4.3 Definitions and Importance/values of FlowerArrangement 4.4 Types of flower arrangements: i) Japanese ii) Traditional iii) Dry iv) Mass
Unit V Event Management	(12 periods) 5.1. Event Management: Concept and scope in modern era 5.2. Event Management new trend of employment and self-employment 5.3. Types of events: households and Commercial 5.4. Development of event management system: a) Fundamental: Building team, Advertisement, Marketing. b) Concrete: Events Booking, Budget, Arrangement of Event, Monitoring, Records, Payment mode, Services, Decoration, Hospitality, etc.

SEM (Module) Event Management		Total 15 periods
Objectives: -		
1. To Acquire the basic concept of event management 2. To design a event plan for carrying out easily and skillfully. 3. To enable event delivery and evaluation 4. To develop skills Event /planning is a source of employment and self-employment		
COs		
After successfully completion of module course students should be able to – • Design Draft of event plan and follow the timeline • Do job work in event planning industry as well as play a role of Event manager after well-practiced • Identify best practice in the development and delivery for successful event. • Enhance the scope for bringing understandings into event planning practices		
Activities	1. Attend the Planned Event and summarize the observed system. (Group activity)- (Skill acquired through Participative learning) 2. Visit to prearranged event venues (Group activity)- Report (Experiential learning) 3. Visit to arranged event venues (Group activity)- Report (Experiential learning) 4. Plan Event and submit the report (Group activity) Soft Copy (Application of Knowledge) 5. List the all required sub-events for Budgeting. (Critical thinking)	4 Periods 3 Periods 3 Periods 3 Periods 2 Periods
Assessment-		
1. Attend the Planned Event 5 marks 2. Visit to prearranged event 5 marks 3. Visit to arranged event Plan Event and submit the report 5 marks 4. Listed the all required sub-events for Budgeting 5 marks		
		Total: 20 Mark

Seemona Dosh

Agenda

**Co-Ordinator, IQAC
Arts College, Buldana**

Principal
Art's College, Buldana
Dist. Buldana

32

Part-B
Syllabus prescribed for 2022-23 for UG program
Program- BA
(Laboratory/Practical/practicum/hands- on/Activity)
Course/ Subject: HOME ECONOMICS

Semester-I

Code of the Course/ Subject	Title of the Course/ Subject	Total number of Periods
1113	Family Resource Management and Interior Decoration	(2 periods/Week)

COs-

After successfully completion of practical course student will be able to-

- Draw a design for colour schemes.
- Apply the practical knowledge of colour schemes for rangoli and flower arrangement.
- Do and demonstrate types of flower arrangements.
- Take order of flower decoration.

List of practical

Sr.No	Practical course/ activities (2 periods/week /batch)
1	Colour scheme
2	Colour wheel drawing
3	Preparation of greeting card
4	Introduction to Types of flowers
5	Introduction of material required for flower arrangement
6.	Demonstration of Flower arrangement
7.	Flower decoration
8	Visit to Flower shops
9	Visit to Flower Exhibition
10	Demonstration of rangoli schemes
11	Record book / practical book preparation including samples
12	Ideal practical prior to University practical.

Distribution of Practical Marks

Total Marks-20

Practical work	Marks	Evaluation Mode	Total Marks
Colour scheme /Flower arrangement (Any One)	07	External	10
Viva-Voce	03		
Class work report	06	Internal	10
Record Book	04		

Course material/ learning resources

Reference Books:

1. Gross & Crandall, " Management for Modern Families,' Appleton century crafts, New York.
2. P Nickell & Dorsey. J.M., " Management in Family Living", Wiley Eastern Ltd. New Delhi.
3. Bhargara Bela, " Family Resource Management & Interior Decoration," University Book House Private Ltd, Jaipur.
4. Rutt, Anna Hong, " Home Furnishing," Wiley Eastern Private Ltd. New Delhi.
5. Goldsmith, "Art in Everyday life," McMillan, New York.
6. Deshpande R.S., " Modern Ideal Houses for Indian," United Book Corporation, Pune.
7. Kale S. A. 2016 "Event Management" Gaurav book. Pub, Kanpur

Sumera Desh

(Signature)
Co-Ordinator, IQAC
Arts College, Buldana

Page 4 of 10
Principal
Art's College, Buldana
Dist. Buldana

Text Book

7. मुन्शी आणि जठार- गृह अर्थशास्त्र भाग 1, पिंपळापुरे अँड कंपनी पब्लिशर्स, नागपूर.
8. तिमये क्षमा- गृह अर्थशास्त्र आणि गृह कला, विद्या प्रकाशन, नागपूर।
9. वसू आणि महाजन-आधुनिक गृह अर्थशास्त्र, मंगेश प्रकाशन, नागपूर.
10. पुरब प्रभावती- भरत कला मॅजेस्टिक बुक डेपो, मुंबई.
11. कोकड अ. वि. - अभिनव भरत कला।
12. शेरी जे.पी. गृहकला एवम गृह प्रबंध
13. कांडलकर लीना- गृह अर्थशास्त्राची मुलतत्वे. विद्या प्रकाशन, रुईकर पथ, नागपूर.
14. लीना कांडलकरकौटुंबिक संसाधनाची संकल्पना, विद्या प्रकाशन, रुईकर मार्ग नागपूर.
15. फरकाडे त्रिवेणी, गोंगे सुलभा -गृह विज्ञान विस्तार
16. फरकाडे त्रिवेणी, गोंगे सुलभा, कौटुंबिक संसाधनाचे व्यवस्थापन आणि गृहसजावट
17. डॉ. ज्योती हावरे, दिपाली भटकर, कौटुंबिक संसाधनाचे व्यवस्थापन आणि आंतरिक सजावट,
18. डॉ. संगीता आ.जवंजाळ डॉ.किरण रा.बेलुरकर।, कौटुंबिक संसाधनाचे व्यवस्थापन आणि

Links

1. <https://www.oxfordhomestudy.com/courses/online-management-courses/management-course-free>
2. https://onlinecourses.swayam2.ac.in/cec22_mg11/preview
3. <https://mooc.es/course/family-resource-management-and-housing/>
4. <https://www.classcentral.com/course/swayam-family-resource-management-and-housing-14049>

You tube links

1. <https://www.youtube.com/watch?v=1FOgf4I37IE>
2. <https://www.youtube.com/watch?v=Wq3uBSIHWbA>

Saleema Desai

Co-Ordinator, IQAC
Arts College, Buldana

Principal
Art's College, Buldana
Dist. Buldana

2111 22
24.8
33

Sem II

Part-B
Syllabus prescribed for 2022-23 for UG program
Program- BA
Course/ Subject: HOME ECONOMICS

Semester-II

Code of the Course/ Subject	Title of the Course/ Subject	Total number of Periods
1113	Family Resource Management and Interior Decoration	75 periods

Objectives: -

- To realize the basic concepts of housing
- To design a plan of different arrangements in home Decoration
- To modify the home simply using this course knowledge.
- To demonstrate the principles of housing
- To develop aesthetic sense of students.

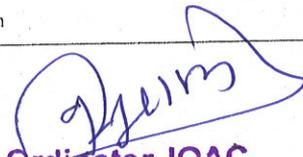
COs

After successfully completion of course student can-

- Formulate a plan of arrangements to modify home decoration.
- Classify and arrange the items using principles of housing.
- Design plan of work/ activities by acquiring knowledge of Work Simplification
- Make carrier in the field Interior Decoration and designing.
- Apply and guide ergonomics' technique for comfort physique.

Unit	Content	
Unit I Housing	✓ 1.1 Concept and importance of housing ✓ 1.2 Selection of site for house building: i) Soil Condition ii) Cost factor iii) Location iv) Health aspect v) legal aspect vi) Services 1.3 Principles of House planning: i) Orientation ii) Spaciousness iii) Light and Ventilation iv) Grouping v) Privacy vi) Circulation vii) Cleanliness 1.4 Need of water conservation and disposal of household waste.	(12 Periods)
Unit II Work Simplification	2.1 Definition of Work Simplification 2.2 Importance of Work Simplification 2.3 Classes of Work Simplification 2.4 Informal Techniques of Work Simplification	(12 Periods)
Unit III Furniture	3.1 Types of Furniture. 3.2 Factors affecting selection of furniture 3.3 Curtain and Galicha 3.4 Modular Kitchen	(12 Periods)

Suman Desh

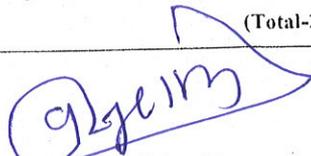

Co-Ordinator, IQAC
Arts College, Buldana

Page 6 of 10
Principal
Art's College, Buldana
Dist. Buldana

Unit IV	(12 Periods)
Interior Decoration	4.1 Definition and Scope of Interior Decoration 4.2 Interior Decoration: Concept and Carriers 4.3 Basic features (5'S) of Interior Decoration- i) Simplicity ii) Serenity ii) Spaciousness iv) Suitability v) Sympathy 4.4 Principles of Interior decoration i) Balance/ harmony ii) Rhythm. iii) Emphasis. iv) Contrast. v) Proportion
Unit V	(12 Periods)
Opportunities of Employment and Self-Employment	5.1 Employment Opportunities in home economics. 5.2 Self-Employment Opportunities in home economics 5.3 Guiding Principles of Self-Employment 5.4 Role of "Jilha Udhog Kendra" and MAVIM (Mahila Arthik Vikas Mahamandal) in women empowerment.

SEM (Module) Interior Decoration		15 periods										
Objectives: This Module will enable the students- • To describe the basic concept of Interior Decoration • To design art draft skillfully. • To inspire the students to choose their carrier in this field • To apply the knowledge in their carrier advancement												
COs After successfully completion of module course student should be able to- • Design a Draft plan of interior decoration on gain knowledge. • Match all the arrangements in order to relation in home space and area. • Enhanced their Skills in this field for carrier advancement. • Open his/her self- enterprise all industry, applying the respective course knowledge.												
Activities	1. Lecture-discussion on - Skills and qualities of Interior Decorator and Designer (Interactive) 2. Presentation of Interior Decoration: Photos and PPTS 3. Practical work: Visit to modular kitchen (Group activity) and submission of report 4. Play internet videos 5. Visit to well organized and interior decor home. (Group activity) 6. Furniture arrangement and Rangoli Art- on Paper plan Drawing Art (Individual activity)	1 Periods 3 Periods 3 Periods 3 Periods 2 Periods 3 Periods										
Assessment- <table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 60%;">1. Attend the Planned Event</td> <td style="width: 40%; text-align: right;">5 marks</td> </tr> <tr> <td>2. Visit to prearranged event</td> <td style="text-align: right;">5 marks</td> </tr> <tr> <td>3. Visit to arranged event Plan Event and submit the report</td> <td style="text-align: right;">5 marks</td> </tr> <tr> <td>4. Listed the all required sub-events for Budgeting</td> <td style="text-align: right;">5 marks</td> </tr> <tr> <td colspan="2" style="text-align: right;">(Total-20)</td> </tr> </table>			1. Attend the Planned Event	5 marks	2. Visit to prearranged event	5 marks	3. Visit to arranged event Plan Event and submit the report	5 marks	4. Listed the all required sub-events for Budgeting	5 marks	(Total-20)	
1. Attend the Planned Event	5 marks											
2. Visit to prearranged event	5 marks											
3. Visit to arranged event Plan Event and submit the report	5 marks											
4. Listed the all required sub-events for Budgeting	5 marks											
(Total-20)												

Suresh Desh

Co-Ordinator, IQAC
Arts College, Buldana

Principal
Art's College, Buldana
Dist. Buldana

Part-B
Syllabus prescribed for 2022-23 for UG program
Program- BA
(Laboratory/Practical/practicum/hands- on/Activity)
Course/ Subject: HOME ECONOMICS

Semester-II

Code of the Course/ Subject	Title of the Course/ Subject	Total number of Periods
1113	Family Resource Management and Interior Decoration	(2 periods/Week)

COs-

After successfully completion of practical course student will be able to-

- Draw a design on clothes.
- Apply the practical knowledge for making block printing sample
- Create carpet designs applying motifs
- Decorate their own home by applying the practical course knowledge.
- Enter in this field doing self-enterprise.

List of practical

Sr.No	Practical course/ activities	(2 periods/week/Batch)
✓1	Colour scheme	
✓2	Introduction of blocks	
3	Introduction of colors for block printing	
4	Demonstration of block printing practical	
5	Visit to block printing cottage industry	
6	Preparation of block printing sample	
7	Making sample of tablecloth	
8	Making sample of pillow cover	
9	Making sample of scarf using block printing	
10	Exhibition of block printing articles	
11	Demonstration of carpet designs	
12	Types of carpets and their motifs	
13	Application of principles of arts on paper drawing	
14	Practical Exhibition	
15	Ideal practical for preparation of University practical	

Distribution of Practical Marks

Total Marks-20

Practical work	Marks	Evaluation Mode	Total Marks
Sample of Block printing (Any One)	07	External	10
Viva-Voce	03	Internal	10
Class work report	06		
Record Book	04		

Seema Doshi

Co-Ordinator, IQAC
Arts College, Buldana

Page 8 of 10

Principal
Art's College, Buldana
Dist. Buldana

Course material/ learning resources

Reference Books:

1. Gross & Crandall, " Management for Modern Families,' Appleton century crafts, New York.
2. P. Nickell & Dorsey. J.M., " Management in Family Living ,"Wiley Eastern Ltd. New Delhi .
3. Bhargara Bela, " Family Resource Management &Interior Decoration," University Book House Private Ltd, Jaipur.
4. Rutt, Anna Hong, " Home Furnishing," Wiley Eastern Private Ltd. New Delhi.
5. Goldsmith, "Art in Everyday life," McMillan, New York.
6. Deshpande R.S., " Modern Ideal Houses for Indian," United Book Corporation, Pune.
7. Kale S. A. 2016 "Event Management" Gaurav book, Pub, Kanpur.

Text Book

7. मुन्शी आणि जठार- गृह अर्थशास्त्र भाग 1, पिंपळापुरे अँड कंपनी पब्लिशर्स, नागपूर.
8. लिमये क्षमा- गृह अर्थशास्त्र आणि गृह कला, विद्या प्रकाशन, नागपूर।
9. वसू आणि महाजन-आधुनिक गृहअर्थशास्त्र, मंगेश प्रकाशन, नागपूर.
10. पुरब प्रभावती- भरत कला मॅजेस्टिक बुक डेपो, मुंबई.
11. कोकड अ. वि. - अभिनव भरत कला।
12. शेरी जे.पी. गृहकला एवम गृह प्रबंध
13. कांडलकर लीना- गृह अर्थशास्त्राची मुलतत्वे. विद्या प्रकाशन, रुईकर पथ, नागपूर.
14. कौटुंबिक संसाधनाची संकल्पना, लीना कांडलकर, विद्या प्रकाशन, रुईकर मार्ग नागपूर.
15. फरकाडे त्रिवेणी, गोंगे सुलभा -गृह विज्ञान विस्तार
16. फरकाडे त्रिवेणी, गोंगे सुलभा, कौटुंबिक संसाधनाचे व्यवस्था
17. डॉ. ज्योती हावरे, दिपाली भटकर, कौटुंबिक संसाधनाचे व्यवस्थापन आणि आंतरिक सजावट,
18. डॉ. संगीता आ.जवंजाळ डॉ.किरण रा.बेलुरकर।,कौटुंबिक संसाधनाचे व्यवस्थापन आणि गृहसजावट,श्री साईनाथ प्रकाशन, नागपुर
19. "कौटुंबिक संसाधनांचे व्यवस्थापन आणि गृहसजावट" डॉ. लता बा. हिवसे, डॉ निना सा. चवरे साई ज्योती प्रकाशन

Links

5. <https://www.oxfordhomestudy.com/courses/online-management-courses/management-course-free>
6. https://onlinecourses.swayam2.ac.in/ccc22_mg11/preview
7. <https://mooc.cs-course/family-resource-management-and-housing/>
8. <https://www.classcentral.com/course/swayam-family-resource-management-and-housing-14049>

You tube links

1. <https://www.youtube.com/watch?v=1FOgt4I37IE>
2. <https://www.youtube.com/watch?v=Wq3uBSiHWbA>

Suman Desh

**Co-Ordinator, IQAC
Arts College, Buldana**

**Principal
Art's College, Buldana
Dist. Buldana**

38

B.A. Part 2. HOME-ECONOMICS
Choice Based Credit System

Sant Gadge Baba Amravati University, Amravati
Syllabus Prescribed under CBCS for UG Program

Session: 2023-24

Faculty of Humanities

B.A. Part 2. Home Economics Syllabus -Sem III

No.	Code No	Name of the Subject
1.	✓ 1113	Food Science and Nutrition
2.	1116	Early Childhood Care and Education
3.	1118	Food Technology
4.	1119	Apparel and Textile Designing

Swarna Desh

Co-Ordinator, IQAC
Arts College, Buldana

Principal
Art's College, Buldana
Dist. Buldana

39

Sant Gadge Baba Amravati University, Amravati.
Syllabus Prescribed under Choice based Credit System for UG program
Session: 2023-24

Part A
Faculty of Humanities
Program- BA (Home Economics)

PSOs

Upon successfully completion of this Specific Course of BA program, students would be able to-

PSO1: Understand the Elements and benefits of foods.

PSO2: Identify the principles of growth and development and its determinants.

PSO3: Identify what foods are good sources for what nutrients.

PSO4: Describe the classification of food, cooking methods and media of cooking, processing, and Storage of foods.

PSO5: Observe and learn report writing skill and provide recommendation for child care institutes.

Employability potential of the specific courses in BA program

Food and Nutrition is a branch of Home-Economics which deals with the study of detailed perspective on the science of nutrition along with a focus on health, wellness, and the environment. The subjects that are studied in the course include food classification, public health and nutrition, maternal health and nutrition, family meal planning, dietetics, etc. Employability potential of the program here is a growing number of job opportunities in the field of nutrition and dietetics, both in the public and private sector. In the private sector, works in the health clinics, wellness centers, and food and nutrition-related industries. India is the world's second largest producer of fruits & vegetables. In spite of a large production base, the level of processing is low (less than 10%). Approximately 2% of fruits and vegetables, 8% marine, 35% milk, 6% poultry are processed.

Employment/volunteering in the field, while student has a useful and often critical way to learn about the profession as well as build skills needed for employment and self-employment, which could potentially lead to strong letters of reference, connections related to supervised practice opportunities, and employment. Having several different employment/volunteer experiences over the course of your academic program will enhance your preparation. Exploring the market for part-time employment will also expand students' knowledge of and connections to the field of nutrition. This is essential both for those completing a degree in Nutrition and seeking any nutrition-related employment and for those also planning to complete a post- practice program to become a Registered as Dietitian Nutritionist. Students of undergraduate, seek out several opportunities that will broaden their experiences through class nutrition practical and further their networking household, small scale market system. India's food processing sector ranks fifth in the world in exports, production and consumption. There are a wide variety of opportunities available for individuals who are interested in pursuing a food industry, food enterprises, cafeteria services and also a career in area of Nutrition to seek opportunities that will enhance the following qualities among students through the course:

- Required food handling skills and oral communications skills
- Strong and healthy food stall management skills.
- Perspective of people, organizations and scientific information about food and nutrition.

Savanya Desh

[Signature]
Co-Ordinator, IQAC
Arts College, Buldana

[Signature]
Principal
Art's College, Buldana
Dist. Buldana

- 60
- Ability to work collaboratively as part of a team as well as individually by doing well theory and practical curriculum.

Graduates with a degree in Home Economics, no matter which track they follow, find employment in a variety of positions of graduates continues to be high and is most often affected by the ability to relocate. Students having strongly encouraged to begin early in their academic preparation determining their areas of interest, setting job goals, and developing a plan that includes exploration of opportunities, development of a resume and letters of application, and establishing contacts that will assist them in job placement in private food and home industries assistance through the Career and Internship Services.

A graduate of a BA with Home Economics subject having a number of areas of job opportunities such as:

- Meal /Diet planning
- Food Services and Marketing
- Culinary fields
- Food Service Directors.
- Hospitals, long-term care taker
- Health and Wellness.
- Food production and food safety system
- Food Business management including marketing, accounting and human resource management.

Potential employment areas or jobs for Nutrition Studies graduates are-

- Nutrition Communications/Communicators,
- Stall management and Marketing Market Research,
- Test Kitchens and Culinary Science,
- Quality assurance manager
- Chef and Development of Nutritive products
- Food Service Sales and
- Food Labeling, Food Packing, Food Systems, etc.
- Community Nutrition Guide and Nutrition Education
- Public Health Services
- Food Safety and Food Inspector
- Dietary Guide and counsellor
- Sustainable Nutrition/Food Systems
- Health and Wellness area.
- Hospitals and Sports nutrition supervisor.
- Dietetics jobs include Clinical Nutritionist/Dietitian, Food Service Manager, Health and Wellness Coach, Nutrition Educator and Food Technologist with doing specific courses regarding to Students may choose to pursue a career in any of the options above or Business/Entrepreneurial/Management perspective.

Prerna Desh

Prerna Desh
**Co-Ordinator, IQAC
Arts College, Buldana**

Prerna Desh
**Principal
Art's College, Buldana
Dist. Buldana**

Employment and Self-Employment opportunities among the Course UG B.A. Early Childhood Care and Education

- Become a Pre-school teacher.
- Become a Director of a Childcare Center
- Providing Care in Homes
- Child care Centers, Day care Centers
- Crèches, Parent guidance and Counseling Centers
- Remedies on Behavioral Problems
- Specialist in Family Support, Child care professional, Child development consultant, etc.

Employability potential and carriers in Food Technology

- Pastry Chef or Patisserie:
- Bakers:
- Food Service Managers:
- Cake Decorator:
- Bakery Technologist:
- Bakery Sanitation Manager:

There are many employment opportunities in **Apparel & Textile Designing curricula** as analyst to creation of design and its implementation on apparel. Textile mills, export houses, Carpet industry, drapery, printing and dyeing, media houses, leather companies and teaching jobs are various prospects where students can create career in. The possibilities in the textile market are diverse ranging from designing to production, thus entailing myriad self-employment prospects, such as-

- Entrepreneurs
- Colorists
- Freelance Designers
- Garment designers
- Fabric analyst
- Furnishing designer
- Home Apparel maker and designer
- Printing and dyeing consultant.

Saavona Desh

Co-Ordinator, IQAC
Arts College, Buldana

Principal
Art's College, Buldana
Dist. Buldana.

52

Part-B
Syllabus prescribed under Choice Based Credit System for UG program
Session: 2023-24
Faculty: Humanities
Program- BA
Course/ Subject: HOME ECONOMICS
Food Science & Nutrition
Semester-III

Code of the Course/ Subject	Title of the Course/ Subject	Total number of Periods
1113	FOOD SCIENCE & NUTRITION Theory	75 periods 60 (The)+15 (SEM)=75

Objectives:

- To understand the basic concepts of Nutrition.
- To develop abilities to plan diets for various developmental stages.
- To inspire the students for entrepreneurial skill.
- To acquaint the required abilities for culinary fields.

COs

After successfully completion of course student should be able to-

CO1: Comprehend the basic concepts of food nutrition.

CO2: Describe food groups and food functions.

CO3: Understand how calculate nutritive value and cost value of prepared food dishes.

CO4: Formulate diet plans for various developmental stages.

CO5. Manage a stall or household enterprise/ business.

Unit	Content	Total 60 periods
Unit I Introduction of Food and Nutrition	1.1 Introduction of Food and Nutrition. 1.2 Definitions: Food, Nutrition, Nutrients, Nutritional Status, Malnutrition and Health. 1.3 Functions of foods: Physical, Psychological and Socio-Cultural. 1.4 Nutrition Education: Importance, Objectives and Methods.	(12 periods)
Unit II Energy giving nutrients	2.1 Carbohydrates- Classification, Sources, Functions, Requirement and Symptoms due to excess consumption. 2.2 Cereals- Types and nutritive value 2.3 Fats -Classification, Sources, Functions, Requirement and Symptoms due to excess consumption 2.4 Oil and Oilseeds- Types and Nutritive value.	(12 periods)
Unit III Body building nutrient	3.1 Protein- Classification, Sources, Functions, Requirement and Deficiency symptoms 3.2 Pulses and legumes- Types and Nutritive value. 3.3 Eggs- Structure and Nutritive value. 3.4 Milk Meat, fish – Types and Nutritive value	(12 periods)
Unit IV Protecting and Regulating nutrients	4.1. Vitamin- A,B,C,D,E,K- Sources, Functions and Deficiency symptoms 4.2. Minerals- Calcium, Phosphorus, Sodium chloride, Iron and Iodine Sources, Functions, Requirement and Deficiency symptoms. 4.3. Vegetables and fruits- Importance, Types and Nutritive value.	(12 Periods)

Sulona

[Signature]
Co-Ordinator, IQAC
Arts College, Buldana

Principal
Art's College, Buldana
Dist. Buldana

	4.4. Water- Sources, Functions, Requirement and Deficiency symptoms. (12 periods)
Unit V Diet planning	5.1 Balanced Diet-Meaning and importance. 5.2 Factors affecting on balanced diet 5.3 Principles of meal planning 5.4 Balanced diet for Childhood, Adolescence, Pregnant and Lactating mother.

SEM (Module)		Total 15 periods
Meal /Diet Planning (For developmental stages at Normal and specific Physical State)		
Objectives - To formulate diet plan for different developmental stages. - To choose nutritive foods while preparing Diet plans. - To know nutritive value of diet plan. Given by ICMR. COs. After successfully completion of module course students should be able to – CO1: Formulate diet plan for different developmental stages. CO2: Select nutritive foods while preparing Diet plans. CO3: Calculate Nutritive value of diet plan.		
Activities	1. Formulation draft of diet plan for preschool stage, School age. Adolescent stage, Adult Stage and old stage- record book.	5 Periods
	2. Formulation draft of diet plan for pregnant woman and Lactating woman	5 periods
	3. Participation in diet plan competition	5 Periods
	Assessment- 1. Record book: Diet plan for different developmental stages. 10 marks 2. Participation in diet plan competition or Oral Presentation 10 marks	Total: 20 Mark

Saheena Devi

[Signature]
Co-Ordinator, IQAC
Arts College, Buldana

[Signature]
Principal
Art's College, Buldana
Dist. Buldana

44

Part-B
Syllabus prescribed under Choice Based Credit System for UG program
Session: 2023-24
Program- BA
(Laboratory/Practical/practicum/hands- on/Activity)
Course/ Subject: HOME ECONOMICS
Food Science & Nutrition
Semester-III

Code of the Course/ Subject	Title of the Course/ Subject	Total number of practical
1113	FOOD SCIENCE & NUTRITION	(15Practicals) (2 periods =1 practical) (1Practical/Week/Batch)

Objectives-

- To obtain hand on practicum experience through laboratory work
- To know the rule and safety while doing menu preparation
- To apply the technique learning by doing for skills enhancement.

COs-

After successfully completion of practical course student will be able to-

CO1: Apply obtained hand on practicum experience in their daily life and enterprises

CO2: Acquire about rule and safety to protect life while doing menu preparation

CO3: Calculate Nutritive and Cost value of dishes.

Practical course/ activities

Sr.No	Practical course/ activities (2 periods/week /batch)
1.	Laboratory Rules and safety rules.
2.	Weights & Measures
3.	Demonstration of Pickles/ Masale/Gravies
4.	Organization of Competition -Proteins and Vitamin Dishes
5.	One dish of rich nutrient- vitamin-A, Calories, Protein, iron, Calcium & Thiamin
6.	Compute Cost and Nutritive value of any one dish.
7.	Maintain Record book and Activity Report

Distribution of Practical Marks

Total Marks-20

Practical work	Marks	Evaluation Mode	Total Marks
Activity report	07	Internal	10
Record book	03		
Preparation of dish	07	External	10
Viva	03		

Savarni Patel

[Signature]
Co-Ordinator, IQAC
Arts College, Buldana

Principal
Art's College, Buldana
Dist. Buldana

Course material/ learning resources

Reference Books:

1. Bamji. M Et al (1996) Text book of Human Nutrition. IB Pub Co. New Delhi
2. Gopalan C. Et, al (2004) Nutritive Value of Indian Foods. NIN Hyderabad.
3. Sharma R. (2013) Diet Management BI Pub Co. New Delhi
4. Rajlaxmi R. (1974) Applied Nutrition IBH Pub Co Lmt.
5. Swaminathan M.S. Texbook on Food and Nutrition
6. Robinson C.H and Weighey E.S. (1996) Basic nutrition and Diet Therapy

Text Book

1. Mudambi, S. R and Rajgopal M.V- Fundamental of Food and Nutrition, Wiley Eastern Limited Ansari Road, New Delhi, 1987.
2. Swaminathan, M. Essential Food and Nutrition V1 & Bangalore Printing and Publishing Comp, Mysore road, Bangalore
3. Desai, Vasant Entrepreneurship Development Himalaya Pub House 1991
4. Shrilakshmi, B. Sethi, M. and Mathan, 1998 Dietetics Edi-III New Age international Ltd. Pub. Pune
5. महाजनी स्नेहा, आहारशास्त्राची मुलतत्वे, मंगेश प्रकाशन, नागपूर.
6. लेले आणि देऊस्कर आहारमिमांसा, म.वि.प्र.नि. मंडळ, नागपूर,
7. लेले आणि देऊस्कर आहारशास्त्र विविध दृष्टीकोनातून, म.वि. प्र.नि.मंडळ, नागपूर.
8. टिळक निर्मला, पार्टी-पार्टी शाकाहारी, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई
9. परुळेकर आशा आणि कांबळे वसुंधरा, रुचिपूर्णी, शारथ साहित्य, बुधवारपेठ, पुणे.
10. लेले सरळ, देऊस्कर आशा पोषण व आहारशास्त्र परिचय,
11. जोशी संध्या, अन्न व पोषण प्रात्यक्षिककार्यपुस्तिका, प्रकाशक, देऊस्कर, वृंदावन कॉलनी, अमरावती.
12. जवजाळ संगिता आणि बेलुरकर किरण, (२०१८) -' मानवी पोषण आणि आहार शास्त्र भाग १,
श्री साईनाथ प्रकाशन, भगवाघर कॉम्प्लेक्स, धरमपेठ, नागपूर - १०

Links

- <https://www.tarladalal.com/recipes-for-maharashtrian-snacks-nashta-846>
- <https://www.tarladalal.com/recipes-for-maharashtrian-breakfast-1212>
- <https://food.ndtv.com/food-drinks/poha-misal-pav-and-more-7-classic-maharashtrian-breakfast-recipes-you-must-try-3150186>
- <https://www.vegrecipesofindia.com/recipes/maharashtrian-cuisine/>

You tube links

- [.https://www.google.com/search?rlz=1C1JJTC_cnIN980IN980&q=maharashtrian+dishes+for+breakfast&tbm=vid&sa=X&ved=2ahUKEwjQ8u6ewuj_AhU8cGwGHUoaATAQ0pQJegQICxAB&biw=1042&bih=718&dpr=1.25#fpstate=ive&vld=cid:dccb6bdd,vid:o4pk-kaemVw](https://www.google.com/search?rlz=1C1JJTC_cnIN980IN980&q=maharashtrian+dishes+for+breakfast&tbm=vid&sa=X&ved=2ahUKEwjQ8u6ewuj_AhU8cGwGHUoaATAQ0pQJegQICxAB&biw=1042&bih=718&dpr=1.25#fpstate=ive&vld=cid:dccb6bdd,vid:o4pk-kaemVw)
- [.https://www.youtube.com/channel/UC1afYOmBmYWeObqzyTyZKaA](https://www.youtube.com/channel/UC1afYOmBmYWeObqzyTyZKaA)
- [.https://www.youtube.com/watch?v=aPyEo_oWEIM](https://www.youtube.com/watch?v=aPyEo_oWEIM)
- <https://www.youtube.com/shorts/eu4FyySnbyI>

Suma Desh

Suma Desh
Co-Ordinator, IQAC
Arts College, Buldana

Suma Desh
Principal
Art's College, Buldana
Dist. Buldana

36

B.A. Part 2. HOME-ECONOMICS
Choice Based Credit System

Sant Gadge Baba Amravati University, Amravati

**Syllabus Prescribed under CBCS for UG
Program**

Session: 2023-24

Faculty of Humanities

B.A. Part 2. Home Economics Syllabus -Sem IV

No.	Code No	Name of the Subject
1. ✓	1113	Food Science and Nutrition
2.	1116	Early Childhood Care and Education
3.	1118	Food Technology
4.	1119	Apparel and Textile Designing

Co-Ordinator, IQAC
Arts College, Buldana

Principal
Art's College, Buldana
Dist. Buldana

Part-B
Syllabus prescribed under Choice Based Credit System for UG program
Session: 2023-24
Faculty: Humanities
Program- BA
Course/ Subject: HOME ECONOMICS
FOOD SCIENCE & NUTRITION
Semester-IV

Code of the Course/ Subject	Title of the Course/ Subject	Total number of Periods
1113	FOOD SCIENCE & NUTRITION	75 periods

Objectives:

1. To know how we afford quality food for healthy lives.
2. To develop abilities to plan diets for various diseases.
3. To understand the methods of food preparation and food preservation.
4. To encourage the students for self-employment in the field food preparation and food preservation.
5. To aware the work of different agencies in the area of health.

COs

After successfully completion of course student should be able to-

- CO1: Demonstrate an understanding of public health through acquired knowledge of human Health and Nutrition.
- CO2: Make diet plans for various diseases skilfully and guide too.
- CO3: Provide culturally competent nutrition services for individuals and communities.
- CO4: Comprehend certain skills of detecting adulteration in common foods.
- CO5: Get jobs or Practice self-employment in the field food stalls and food preservation.

Unit	Content	Total 60 periods
Unit I		(12 periods)
Introduction of Dietetics diet therapy	1.1 Definitions: Dietetics, Dieticians and Diet therapy 1.2 Objectives and principles of diet therapy 1.3 Types of therapeutic diet and Role of Dietician in diet therapy 1.4 National and International agencies-WHO, UNICEF and NIN	
Unit II		(12 periods)
Diseases and diet therapy	2.1 Digestive System diseases: Acidity and Anemia- Symptoms, Causes, and Dietary treatment 2.2 Liver Disease: Jaundice- Symptoms, Causes, and Dietary treatment) 2.3 Pancreas Disease: Diabetes -Symptoms, Causes, and Dietary treatment 2.4 Heart disease: Symptoms, Causes, and Dietary treatment	
Unit III		(12 Periods)
Food Cooking	3.3.Food cooking- importance and Objectives 3.4.Modern methods of cooking. 3.5.Advantage and disadvantages of food cooking.	

Sumera Jee

Sumera Jee
Co-Ordinator, IQAC
Arts College, Buldana

Principal
 Page 20 of
Art's College, Buldana
Dist. Buldana

	3.6. Food Processes, improving nutritional quality of food. (Germination, Fermentation, Malting and Mixing)	
Unit IV Food Preservation	4.1 Food Preservation-Meaning and Objectives. 4.2 Principles of food preservation. 4.3 Household methods of food preservation 4.4 Industrial methods of food preservation.	(12 Periods)
Unit V Food spoilage and Food adulteration	5.1 Food Spoilage-Meaning, Definition and Causes. 5.2 .Food adulteration-Meaning, Definition and health hazards. 5.3. Identification of food adulteration and precautions for. 5.4. Food adulteration prevention law.	(12 periods)

SEM (Module) Food preservation		Total 15 periods
Objectives		
- To provide knowledge and skills for better preservation techniques, processing and value addition to agricultural products. - To promote environment for food product and process and sanitation and safety of processed food items. - To know about well-equipped infrastructure and facilities for preparation of food preservatives carrying out it safely.		
COs.		
After successfully completion of module course students should be able to –		
CO1: Apply knowledge and skills for better preservation techniques and processing.		
CO2: Create favourable environment while food preparation and process and look sanitation and safety of processed food items.		
CO3: Develop awareness and spirit among the students for self-enterprises in the field of food Preservatives towards sustainable developments.		
Activities	1. Visit to food preservation industries/Activity	5 Periods
	1. Demonstration of food preservatives	5 periods
	3. Practice of packing/ labeling/ advertisement	5 Periods
	Assessment- Mark	Total: 20
	1. Visit report	5 marks
	2. Demonstration Reports and Record	10 marks
	3. Sample of packing/labeling/advertisement	5 marks

Sweona Doshi

(Signature)
Co-Ordinator, IQAC
Arts College, Buldana

(Signature)
Principal
Art's College, Buldana
Dist. Buldana

43

Part-B
Syllabus prescribed under Choice Based Credit System for 2023-24 UG program
Program- BA
(Laboratory/Practical/practicum/hands- on/Activity)
Course/ Subject: HOME ECONOMICS

Semester-IV

Code of the Course/ Subject	Title of the Course/ Subject	Total number of practical (15 Practical) (2 periods =1 practical) (1Practical/Week/Batch)
1113	FOOD SCIENCE & NUTRITION	

Objectives-

- To obtain Hands on Exercises through laboratory work
- To know the rule and safety while doing menu preparation
- To apply the technique learning by doing for skills enhancement.
- To prepare nutritious dishes, cafeteria dishes and preservatives in a scientific procedure.

COs-

After successfully completion of practical course student will be able to-

CO1: Apply obtained hand on practicum experience in their daily life and enterprises

CO2: Acquire about rule and safety to protect life while doing menu preparation

CO3: list and classify food dishes according to its nutritive values.

CO4: Prepare nutritious dishes and cafeteria dishes region-wise.

Practical course/ activities

Sr.No	Practical course/ activities (2 periods/week /batch)
1	Laboratory Rules and safety rules.
2	Weights & Measures
3	Regional Food preparations - ➤ Maharashtra- Missal Pav /Potato Wade/Gila Wada/ Sambharwadi (Any Two) ➤ Gujarat- Dahi wada ➤ Punjab- Chole Bhature/Kulcha ➤ South Indian- Sambar wada/ Idli Sāmbhar ➤ Bengal- Mithai.(Any One)
4.	Compute cost and nutritive value of one nutrients dish.
5.	Maintain Record book and Nutrition week/month- Activity Report

Distribution of Practical Marks

Total Marks-20

Practical work	Marks	Evaluation Mode	Total Marks
Competition- participation report	07	Internal	10
Record book	03		
Preparation of dish	07	External	10
Viva	03		

Sureema Desh

(Signature)
Co-Ordinator, IQAC
Arts College, Buldana

Principal
Art's College, Buldana
Dist. Buldana
Page 22 of

Course material/ learning resources

Reference Books:

1. Bamji, M Et al (1996) Text book of Human Nutrition. IB Pub Co. New Delhi
2. Gopalan C. Et, al (2004) Nutritive Value of Indian Foods . NIN Hyderabad.
3. Sharma R. (2013) Diet Management BI Pub Co. New Delhi
4. Rajlaxmi R. (1974) Applied Nutrition IBH Pub Co Lmt.
5. Swaminathan M.S. Texbook on Food and Nutrition
6. Robinson C.H and Weighey E.S. (1996) Basic nutrition and Diet Therapy

Text Book

1. Mudambi, S. R and Rajgopal M.V- Fundamental of Food and Nutrition, Wiley Eastern Limited Ansari Road, New Delhi, 1987.
2. Swaminathan, M. Essential Food and Nutrition VI & Bangalore Printing and Publishing Comp, Mysore road, Bangalore
3. Desai, Vasant Entrepreneurship Development Himalaya Pub House 1991
4. Shrilakshmi, B. Sethi, M. and Mathan, 1998 Dietetics Edi-III New Age international Ltd. Pub. Pune
5. महाजनी स्नेहा, आहारशास्त्राची मुलतत्वे, मंगेश प्रकाशन, नागपूर.
6. लेले आणि देऊस्कर आहारमिमांसा, म.वि.प्र.नि. मंडळ, नागपूर,
7. लेले आणि देऊस्कर आहारशास्त्र विविध दृष्टीकोनातून, म.वि. प्र.नि.मंडळ, नागपूर.
8. टिळक निर्मला, पार्टी-पार्टी शाकाहारी, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई
9. परुळेकर आशा आणि कांबळे वसुंधरा, रुचिपूर्णा, शारथ साहित्य, बुधवारपेठ, पुणे.
10. लेले सरळ, देऊस्कर आशा पोषण व आहारशास्त्र परिचय,
11. जोशी संध्या अन्न व पोषण प्रात्यक्षिक कार्यपुस्तिका, प्रकाशक, देऊस्कर, वृंदावन कॉलनी, अमरावती. 12. जवंजाळ संगिता आणि बेलुरकर किरण, (२०१८) - 'मानवी पोषण आणि आहार शास्त्र भाग २, श्री साईनाथ प्रकाशन, भगवाघर कॉम्प्लेक्स, धरमपेठ, नागपूर - १०

Links

- <https://apsche.ap.gov.in/Pdf/food adult cbcs 2020.pdf>
- https://old.fssai.gov.in/Portals/0/Pdf/Draft_Manuals/Beverages%20and%20confectionary.pdf
- <https://www.tarlaladala.com/recipes-for-maharashtrian-snacks-nashta-846>
- <https://www.tarlaladala.com/recipes-for-maharashtrian-breakfast-1212>
- <https://food.ndtv.com/food-drinks/poha-misal-pav-and-more-7-classic-maharashtrian-breakfast-recipes-you-must-try-3150186>
- <https://www.vegrecipesofindia.com/recipes/maharashtrian-cuisine/>

You tube links

- [.https://www.google.com/search?rlz=1C1JJC_enIN980IN980&q=maharashtrian+dishes+for+breakfast&tbm=vid&sa=X&ved=2ahUKEwjQ8u6ewuj_AhU8cGwGHUoaATAQ0pQJegOICxA&biw=1042&bih=718&dpr=1.25#fpstate=ive&vld=cid:dccb6bdd,vid:o4pk-kaemVw](https://www.google.com/search?rlz=1C1JJC_enIN980IN980&q=maharashtrian+dishes+for+breakfast&tbm=vid&sa=X&ved=2ahUKEwjQ8u6ewuj_AhU8cGwGHUoaATAQ0pQJegOICxA&biw=1042&bih=718&dpr=1.25#fpstate=ive&vld=cid:dccb6bdd,vid:o4pk-kaemVw)
- [.https://www.youtube.com/channel/UC1aYOmBmYWeObqzyTyZKaA](https://www.youtube.com/channel/UC1aYOmBmYWeObqzyTyZKaA)
- [.https://www.youtube.com/watch?v=aPvEo_oWE1M](https://www.youtube.com/watch?v=aPvEo_oWE1M)
- <https://www.youtube.com/shorts/eu4FyySnbyI>

Saurabh Desh

*Co-Ordinator, IQAC
Arts College, Buldana*

*Principal
Art's College, Buldana
Dist. Buldana*

Rules and Regulations

- 1- There will be **five periods per week** for theory paper.
- 2- **For one practical** there will be **two periods per week per batch.**
- 3- The batch for practical will comprise of *Sixteen students.*
- 4- Next (second) batch will be started when the number of students exceed 19. (i.e. when the number of students exceed 20% of the approved batch of 16 Students.)
- 5- The minimum passing marks of theory paper will be 20 (i.e.40%).
- 6- The minimum passing marks for practical will be 12 (i.e.40%)
- 7- The minimum passing marks for internal assessment will be 8 (i.e.40%)
- 8- Separate passing in theory, practical and internal assessment is necessary.
- 9- Marks will not be allotted to students if she is found absent for Practical and sessional.

Private Candidate :

- 1- With regard to the practical work the private candidate should be instructed to complete the practical prescribed in the college where she desires to appear for annual practical. The record book should be duly signed by the concerned head of the department.
- 2- Private candidate should write to the Principal concerned at the beginning of the session for permission to appear for the practical examination from the college.

Syllabi for B.A.Final

HOME ECONOMICS
Semester-V
HUMAN DEVELOPMENT
(Implemented from the 2019-2020 Session)

Periods of Instruction Per Week-5	Total Marks :100
Practical: 2 Periods Per Batch	Theory: 5 Periods Theory : 50
	Practical:30
	Int.Ass. :20

- Objectives :**
- 1.To Introduce the Concept of Human Development
  2. To know the Factors affecting on Human Development
  3. To study the definitions and Meaning Concerning the Concepts

UNIT-I

- 1.1 Meaning, Definitions and Importance of Human Development
- 1.2 Stages of Development & Developmental Tasks.
- 1.3 Principles & Factors affecting on Growth & Development
- 1.4 Stages of Prenatal Development.

Unit-II

- 2.1 Male and Female Reproduction System.
- 2.2 Sex determination & Twins & Premature Baby-Care & Causes
- 2.3 Advantages of Breast Feeding & Artificial Feeding.
- 2.4 Child Diseases -Diarrhea, Jaundice, Diphtheria, Whooping Cough & Immunization

Unit-III

- 3.1 Motor Development : Meaning, Skills.
- 3.2 Causes of Delayed Motor Development.
- 3.3 Physical development : Changes and Factors affecting Physical Development.
- 3.4 Play- Importance, Types & Social Adjustment.

Unit-IV

- 4.1 Intellectual Development : Classification of Intelligence. Intelligence Quotient (IQ)
- 4.2 Factor Affecting on Intellectual Development
- 4.3 Speech Development : Stages of Speech Development & Factors affecting on Speech Development
- 4.4 Speech Defects

Co-Ordinator, IQAC
Arts College, Buldana

Principal
Art's College, Buldana
Dist. Buldana

Unit-V

- 5.1 Social Development ; Companion & Playmates.
5.2 Emotional Development – Characteristics, Types.
5.3 Moral Development ; Method & Factors for Moral Development
5.4 Discipline–Types & Merits & Demerits.

INTERNAL (Total 20 Marks)

1. Seminar on Related Topics	05
2. Case Study / Project (Group)	10
3. Educational tour/ visit (Report With Soft Copy)	05

CLASS WORK

1) Celebration of Breast Feeding Week	04
2) Preparation of Supplementary Food for Babyhood-Cerelac/Nachmisatwa/ Sajina – Ghehuna / as per Nutrients. (Any One) (Group)	05
3) Poster Competition -Immunization Charts/ Female Foeticide / Personality / Intellectual.	05

PRACTICALS(30 Marks)

- A) Cooking – Diet Planning and Preparations of Following Recipes
*For Pregnant Women – Mix Veg Paratha, Veg Upma , Dalia & Veg Paneer
*For Lactating Women – Gum Laddoo, VegDhirdi& Veg Cutlet & Halwa.
*Baby During Weaning Period – Khir, Tomato Soup, Sooji, Soft Khichidi
- B) Preparation of Children's Play Materials Best Out of Waste

Distribution of Marks (30 Marks)

Preparation of Dish (Any One) With Presentation	- 08 Marks
1) Diet Plan (Any One)	- 05 Marks
2) Class Work/ RB	- 14 Marks
3) Viva	- 03 Marks

References :

1. Herlock Elizabeth	- Child Development
2. Swaminathan M.B. and Bharghave, R.K.	- Our Food.
3. Herlock Elizabeths	- Chilgrowth and Development
4. Fontana Davind	- Personality and Education
5. Gardner, D. Bruce	- Development of early childhood
६. जूननकरकुसुम	- मातृकला
७. चंद्रावसकरनलिनी	- मातृकला आणि बालसंगोपन पिंपळापुरे प्र.कं.नागपूर.
८. पुरम प्रभावती	- शिवणकला, मॅजेस्टिक बुक स्टॉल, मुंबई-४
९. काळे प्रेमला	- बाल मानसशास्त्र
१०. आपटे, सारंगधर आणि पाठक	- आ
११. काळे प्रभावती	- लोकरीचे अभिनवविणकाम, नितीन प्रकाशन, पुणे-३०
१२. भिसे, पद्मावती	- सोपे शवणकाम मॅजेस्टिक बुक स्टॉल, मुंबई-४
१३. योगेन्द्र जीत भाई	- विकासात्मक मनोविज्ञान
१४. जूननकरकुसुम	- बालकाचाविकास व खेळणे
१५. जूननकरकुसुम	- मातृत्व आणि बालसंगोपन, पिंपळापुरेअॅन्ड कं.पब्लीशर्स, महाल, नागपूर-२
१६. व-हाडपांडे नलिनी	- बालविकास
१७. कांडलकर, लीना	- मानवविकास, विद्या प्रकाशन, रुईकर रोड, नागपूर-०२
१८. गणोरकर, मीना	- बालविकास आणि संबंधितक्षेत्र, म.वि.प्रं.नि.पुणे-३०
१९. विंग, क्लाईव्ह, चौधरी शंकरनाडकर्णी सुरेश,	- एच आय व्ही आणिएडस, कुटुंब मार्गदर्शिका पॉप्युलर प्रकाशन मुंबई - ३४

*****

Sauvra Sen

**Co-Ordinator, IQAC
Arts College, Buldana**

**Principal
Art's College, Buldana
Dist. Buldana**

HOME ECONOMICS
Semester-VI
HUMAN DEVELOPMENT
(Implemented from the 2019-2020 Session)

Periods of Instruction Per Week-5
Theory: 5 Periods
Practical: 2 Periods Per Batch

Total Marks : 100
Theory : 50
Practical : 30
Int.Ass. :20

Objectives: This Course Will Enable The Students

1. To aware the Role of Heredity & Environment in Development
2. To State the Role of Parent & Teacher in Child Development.
3. To Introduce the Problems of Child .
4. To Inspire the Students for Skill Based Activity.

Unit-I

- 1.1 Heredity- Meaning & Laws
- 1.2 Role of Heredity- in Development of Child
- 1.3 Role of Environment- in Development of Child
- 1.4 Role of Family in Development of Child (Nuclear & Joint)

Unit-II

- 2.1 Personality: Types& Factors Affecting on Personality Development.
- 2.2 Defense Mechanism
- 2.3 Self Concept- Types (Positive & Negative) .
- 2.4 Role of Self concept in Personality Development.

Unit-III

- 3.1 Leadership- Types & Qualities.
- 3.2 Childhood Behavioral Problems: Lying, Stealing, Nail Biting, Thumb Sucking. (Causes and Remedies)
- 3.3 Need& Importance of Sex Education
- 3.4 Handicapped Child- Types & Education & Learning Difficulties.

Unit-IV

- 4.1 Adolescence- Developmental Task
- 4.2 Physical & Emotional Changes in Adolescence .
- 4.3 Adolescence Habits & its effect on their life (Jvenile Delinquency. Drugs. & Alcoholic)
- 4.4 Role of Parents & Teacher in Developing Positive Attitudes Towards Life.

Unit-V

- 5.1 Parenting- Importance & Types
- 5.2 Parent – Child Relationship & Importance,
- 5.3 Methods of Child Rearing Practices.
- 5.4 Parental Challenge – (Junk Food, Television Watching, Social Media)

INTERNAL (Total 20 Marks)

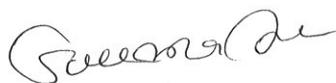
- 1) Seminar on related Topics - 10 Marks
- 2) Manage any Event Using Management Process - (Birthday / Tea Party/Any Program)(Report Writing with ICT- Soft Copy) - 10 Marks

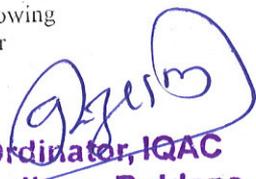
CLASS WORK

1. Guest Lecture on women Awareness.
2. Workshop on personality development.

PRACTICALS (30 Marks)

- A) Cooking – Diet Planning and Preparation of following Recipies
  - Pre-school Children – Sandwiches, Groundnut Chikki, MixLadoo, VegPuri.
  - School Going – Cake, Appe and Chutney, Chirvante, Mix Dal Wada
  - Adolescence – Dhokla, Pannertikki, Pav-Bhaji, & Halwa
- B) Drafting and Sticking Any One of the following
  - a) Kurti b) Nighty c) Gown d) Salwar

Co-Ordinator, IQAC
Arts College, Buldana

Principal
Art's College, Buldana
Dist. Buldana

OR

C) Preparation of Children Play-Material (Games) for Self-Employment

Distribution of 30 Marks of Practical Examination

A) Preparation of Dish (Any One) With Presentation	- 08
B) Drafting / Play Material	- 06
C) Class Work / R.B	- 13
D) Viva	- 03

References :

1. Herlock Elizabeth - Child Development
2. Swaminathan M.B. and Bharghave, R.K. - Our Food.
3. Herlock Elizabeths - Childgrowth and Development
4. जुननकरकुसुम - मातृकला
५. चंद्रावसकरनलिनी - मातृकला आणि बालसंगोपन पिंपळापुरे प्र.कं.नागपूर.
६. पुरम प्रभावती - शिवणकला, मॅजेस्टिक बुक स्टॉल, मुंबई-४
७. काळे प्रेमला - बाल मानसशास्त्र
८. आपटे, सारंगधर आणि पाठक - आ
९. काळे प्रभावती - लोकरीचे अभिनवविणकाम, नितीन प्रकाशन, पुणे-३०
१०. भिसे, पद्मावती - सोपे शवणकाम मॅजेस्टिक बुक स्टॉल, मुंबई-४
११. योगेन्द्रजीत भाई - विकासात्मक मनोविज्ञान
१२. जुननकरकुसुम - बालकाचाविकास व खेळणे
१३. जुननकरकुसुम - मातृत्व आणि बालसंगोपन, पिंपळापुरेअॅन्ड कं.पब्लीशर्स, महाल,नागपूर-२
१४. व-हाडपांडे नलिनी - बालविकास
१५. कांडलकर,लिना - मानवविकास, विद्या प्रकाशन, रुईकर रोड, नागपूर-०२
१६. गणोरकर, मीना - बालविकास आणि संबंधितक्षेत्र, म.वि.ग्रं.नि.पुणे-३०
१७. विग, क्लाईव्ह, चौधरी शंकरनाडकर्णी सुरेश, - एच आय व्ही आणिएडस, कुटुंब मार्गदर्शिका पॉप्युलर प्रकाशन मुंबई - ३४

*****

Appendix-F

**Syllabi of B.A. Final (Sociology)
Semester-V
Social Anthropology
(Implemented from 2019-20)**

Total Marks : 100
Theory : 80
Int. Ass. : 20

- Unit-I Introduction to Social Anthropology:**
- a) Meaning & Definition of Social Anthropology
  - b) Why we Study Primitive Society
  - c) Characteristics of Primitive Society
  - d) Relation of Social Anthropology with other Social Science i) Sociology, ii) Economics, iii) History, iv) Psychology & v) Political Science.
  - e) Importance of Sociology Anthropology in India
- Unit-II Methods of Social Anthropology :**
- a) Field Method : Importance of Field Method Role of Researcher in Field Method
  - b) Historical Method, Comparative Method & Functional Method
  - c) Importance of Tribal in Social Anthropology
  - d) Historical background of Tribal Study
- Unit-III Tribal Society in India :**
- a) Geographical Distribution of Indian tribes
  - b) Racial Classifications of Indian tribes
  - c) Linguistic Classification of India Tribe

Saemal

**Co-Ordinator, IQAC
Arts College, Buldana**

**Principal
Art's College, Buldana
Dist. Buldana**

Syllabus Prescribed for 2022-23-Year UG Programme
 Programme: B.A. (Political-Science)
 Semester I

Code of the Course/Subject	Title of the Course/Subject	(Total Number of Periods)
Political-Science	Indian Political System	65

COs

At the end of the course the students should be able to:

- 1: Understand and explain the significance of Indian constitution as the fundamental law of the land.
- 2: To know the making process of the constitution and salient features of Indian constitution.
- 3: Exercise the fundamental rights in proper sense at the same time identifies his responsibilities in national building.
- 4: Analyze the Indian Political System, the powers and functions of the Union, State Government in detail.
- 5: Critically analyzing the important institutions of Indian Union: The Executive: President, Vice-President, Prime Minister, Council of Ministers, State Executive: Governor, Chief Minister, Council of Ministers, The Legislature: Rajya Sabha, Lok Sabha, State Legislature, The Judiciary: Supreme Court and High Court: Composition and jurisdictions.
- 6: To make conscious of the social, cultural, economic and political environment that affects politics in India, at the national as well as regional levels.

Unit	Content
Unit I	1. Making of Indian Constitution: Constituent Assembly and its work. 2. Salient features of Indian Constitution 3. Preamble: Text and significance (periods:15)
Unit II	Fundamental Rights and its Importance 2. Fundamental Duties.. 3. Directive Principles of State Policy- (periods:14)
Unit III	1. President of India: Election process, Qualifications, Emoluments, Term, Powers & Functions, Constitutional position. 2. Vice-President: Election, Qualifications, Powers and functions. -(periods:13)
Unit IV	1. Prime Minister: Appointment, Powers & functions, Role. Council of Ministers. 2. Council of Ministers: Formation, Role and function (periods:11)
Unit V	1. Parliament: Rajya Sabha and Lok Sabha- Composition, Powers & functions 2. Judiciary: Supreme Court- Structure, Jurisdiction, Independent judiciary (periods:12)
Unit VI if applicable	----- (periods)

*SEM

- COs: 1: To improve knowledge and communication and presentation skill of the students.
 2: To encourage the students to explore new areas relevant to the topic.

**Activities

I. 1 Seminar -Marks -10

Principal
Art's College, Buldana
Dist. Buldana

(Signature)
Co-Ordinator, IQAC
Arts College, Buldana

Programme: B.A. (Political-Science)
Semester II

Code of the Course/Subject	Title of the Course/Subject	(Total Number of Periods)
Political Science	Indian Political System	65

COs

At the end of the course the students should be able to:

- 1: Understand and explain the significance of Election Commission of India
- 2: know the powers and role of Governor, Chief Minister & Council of Minister
- 3: Understand structure & powers of Legislative Assembly and Legislative Council
- 4: Explain the structure and jurisdiction of High Court and District Court
- 5: Know the Composition Function and Powers of Grampanchayat & Gram Sabha

Unit	Content
Unit I	1 Election Commission:- Composition , powers and function 2 Election code of conducts (periods:-10)
Unit II	i) Governor: Appointment, Powers and Role ii) Chief Minister: Appointment, Role and functions. iii) Council of Ministers: Formation, Role and function (periods:14)
Unit III	1. State Legislature: a) Legislative Assembly b.) Legislative Council- Composition, Powers & functions 2. Power and duties of Speaker and Deputy Speaker (periods:13)
Unit IV	1.Judiciary: High Court- Structure and Jurisdiction 2 District court: Structure and Jurisdiction (periods:13)
Unit V	Local Self Institution: 1. Grampanchayat: composition, function and powers 2. Gramsabha:- composition powers and importance (periods:15)
Unit VI if applicable	------(periods)
*SEM	
COs: 1: To understand actual working of Local Self Institution 2: To realize the importance of team work	
**Activities	1. 1 Group visit to Local self-institutions and submission of report -20 Marks

Co-Ordinator, IQAC
Arts College, Buldana

Principal
Art's College, Buldana
Dist. Buldana

Text books:
Course Material/Learning Resources

Sant Gadge Baba Amravati University, Amravati.

Syllabus on Choice Based Credit System

Prescribed for 2023-24 Year UG Programme

Programme B. A. (Political Science)

Semester – III

Code of the Course/Subject	Title of the Course/Subject	Total no. of Periods
Political Science	Comparative Government and Politics	60 +15 = 75

COs

- 1) Understand the Meaning and Approaches of Comparative Politics.
- 2) Know the salient features of the Constitution and Executive of the Britain.
- 3) Understand the supremacy of the British Parliament.
- 4) Know about the salient features of the Constitution and Executive of USA.
- 5) Analyse the election process of the President and the Vice-President of the USA.
- 6) Understand the powers and functions of the President and Vice-President of USA.
- 7) Know about the Legislature of the America.
- 8) Understand the supremacy of the Supreme Court of the USA with its Jurisdiction.

Co-Ordinator, IQAC
Arts College, Buldana

Principal
Art's College, Buldana
Dist. Buldana

Sant Gadge Baba Amravati University, Amravati.

Syllabus on Choice Based Credit System

Prescribed for 2023-24 Year UG Programme

Programme B. A. (Political Science)

Semester – III

Code of the Course/Subject	Title of the Course/Subject	Total no. of Periods
Political Science	Comparative Government and Politics	60 + 15 = 75

Theory marks: 80

Internal marks: 20

Total marks: 100

Unit	Content	Periods
Unit I	Meaning and Approaches of Comparative Government and Politics 1. Meaning of Comparative Politics 2. Institutional Approach 3. Political System Approach	12
Unit II	Constitution and Executive of United Kingdom (UK) 1. Salient features of the Constitution of Britain 2. Powers of the Crown 3. Prime Minister- Appointment, Role and Functions 4. Cabinet- Structure and Functions	12
Unit III	Legislature and Judiciary of United Kingdom (UK) 1. House of Lords- Composition, Powers and Functions 2. House of Commons- Composition, Powers and Functions 3. Supreme Court- Composition, Powers and Functions	12
Unit IV	Constitution and Executive of United States of America (USA) 1. Salient features of the Constitution of USA 2. President-Election Process, Powers and Functions 3. Vice-President- Election process, Powers and Functions 4. Cabinet-Structure and Functions	12
Unit V	Legislature and Judiciary of United States of America (USA) 1. Senate-Composition, Powers and Functions 2. House of Representatives- Composition, Powers and Functions 3. Supreme Court- Composition and Jurisdiction	12
Unit VI if		

g. j. e. m.
Co-Ordinator, IQAC
Arts College, Buldana

[Signature]
Principal
Art's College, Buldana
Dist. Buldana

Sant Gadge Baba Amravati University, Amravati.

Syllabus on Choice Based Credit System

Prescribed for 2023-24 Year UG Programme

Programme B. A. (Political Science)

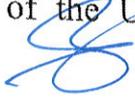
Semester – IV

Code of the Course/Subject	Title of the Course/Subject	Total no. of Periods
Political Science	Comparative Government and Politics	60 + 15 = 75

COs

1. Understand the concepts of Constitution and Constitutionalism
2. Know about the salient features of the Constitution and executive of the China.
3. Understand one House Legislature (NCP) with it's Standing Committee.
4. Analyse the comparative study of the British Constitution and American Constitution.
5. Analyse the comparative study of the British Constitution and China's Constitution.
6. Analyse the comparative study of the British Prime Minister and the President of the USA.
7. Analyse the comparative study of British House of Lords and American Senate.
8. Analyse the comparative study of the British Speaker and American Speaker.
9. Analyse the comparative study of the Supreme Court of the USA and China's Supreme People's Court.

Co-Ordinator, IQAC
Arts College, Buldana

Principal
Art's College, Buldana
Dist. Buldana

Sant Gadge Baba Amravati University, Amravati.
Syllabus on Choice Based Credit System
Prescribed for 2023-24 Year UG Programme
Programme B. A. (Political Science)
Semester – IV

Code of the Course/Subject	Title of the Course/Subject	Total no. of Periods
Political Science	Comparative Government and Politics	60 + 15 = 75

Theory marks: 80

Internal marks: 20

Total marks: 100

Unit	Content	Periods
Unit I	Constitution and Constitutionalism 1. Constitution - Meaning and Definition 2. Constitutionalism - Meaning and Definition 3. Difference between Constitution and Constitutionalism	12
Unit II	Constitution and Executive of China 1. Salient Features of the Constitution of China (1982) 2. The President of China - Appointment, Powers and Functions 3. State Council of China - Composition, Powers and Functions	12
Unit III	Legislature and Judiciary of China 1. National People's Congress - Composition, Powers and Functions 2. Standing Committee - Composition, Powers and Functions 3. The Supreme People's Court - Composition, Powers and Functions 4. Role of Communist Party of China	12
Unit IV	Comparative Study of Constitution and Executive 1. Comparative Study of Constitution of UK and Constitution of USA 2. Comparative Study of Constitution of UK and Constitution of China 3. Comparative Study of Prime Minister of UK and the President of USA	12
Unit V	Comparative Study of Legislature and Judiciary 1. Comparative Study of House of Lords of UK and Senate of USA	

[Signature]
Co-Ordinator, IQAC
Arts College, Buldana

[Signature]
Principal
Art's College, Buldana
Dist. Buldana

॥ मराठी विभाग ॥ कल्पद्रुमशास्त्र, बुध्दान
 अकादमी
 प्रा. डॉ. ए. के. त्रिपाठ / प्रा. डॉ. सिद्धेश्वर नवकारे.
 SANT GADGE BABA AMRAVATI UNIVERSITY GAZETTE - 2017 - PART TWO -89
 प्रा. डॉ. सिद्धेश्वर नवकारे.

Appendix-B

बी. ए. भाग - १ मराठी (आवश्यक)

सत्र १ ले

॥ गुण विभागणी ॥

एकूण गुण - १००

लेखी गुण - ८०

अंतर्गत मूल्यमापन - २०

वेळ - ३ तास

अभ्यासक्रमासाठी नेमलेले पाठ्यपुस्तक -- 'मृदंगंध' भाग १ (विभाग 'अ', 'ब', आणि 'क' साठी)

विभाग - अ	वैचारिक	--	१६ गुण
विभाग - ब	ललित	--	१६ गुण
विभाग - क	कविता	--	१६ गुण
विभाग - ड	उपयोजित मराठी	--	१६ गुण
	वैचारिक, ललित व कविता या	--	१६ गुण
	विभागांवर वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी प्रश्न		

१ व २	विभाग 'अ' व 'ब' यावर प्रत्येकी सोळा गुणांचा एक दीर्घांतरी प्रश्न	--	३२ गुण
३ 'अ' व 'ब'	विभाग 'क' यावर प्रत्येकी आठ गुणांचे दोन लघुत्तरी प्रश्न	--	१६ गुण
४	विभाग 'ड' मधील उपयोजित, मराठीवर प्रत्येकी आठ गुणांचे दोन लघुत्तरी प्रश्न	--	१६ गुण
	वस्तुनिष्ठ प्रश्न - उपरोक्त अभ्यासक्रमातील विभाग 'अ', 'ब' आणि 'क' यावर	--	१६ गुण
	आधारित वस्तुनिष्ठ स्वरूपाचे एकूण १६ बहुपर्यायी प्रश्न		
	विचारले जातील. प्रत्येक प्रश्नास एक गुण याप्रमाणे हा		
	प्रश्न १६ गुणांचा असेल.		

विभाग 'ड' साठी संदर्भग्रंथ म्हणून 'उपयोजित मराठी' संपादक - केतकी मोडक व इतर, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे हा ग्रंथ असेल. या ग्रंथातील प्रकरण १५ वे 'लेखनविषयक नियम' व प्रकरण १६ वे 'मुद्रितशोधन' या प्रकरणांवर प्रत्येकी ०८ गुणांचा एक लघुत्तरी प्रश्न विचारण्यात येईल.

अंतर्गत मूल्यमापन : एकूण २० गुणांची अंतर्गत मूल्यमापन परीक्षा राहिल.

● गुण विभागणी :

१) गृहपाठ	--	१० गुण	✓
२) मौखिक परीक्षा	--	१० गुण	✓

लेखी परीक्षा व अंतर्गत मूल्यमापन या दोन्ही परीक्षांमध्ये स्वतंत्रपणे उत्तीर्ण होणे आवश्यक राहिल. त्यासाठी किमान गुण खालीलप्रमाणे आवश्यक असतील.

● लेखी परीक्षा	--	८० पैकी ३२ गुण आवश्यक
● अंतर्गत मूल्यमापन	--	२० पैकी ०८ गुण आवश्यक

- सूचना : १) गृहपाठ हा पाठ्यपुस्तकांव्यतिरिक्त अन्य कोणत्याही भाषिक व वाङ्मयीन कौशल्य विकसित करणाऱ्या विषयावर असावा.
- २) मौखिक परीक्षा ही गृहपाठावर आधारित असेल.

बी. ए. भाग - १ मराठी (आवश्यक)

सत्र २ रे

॥ गुण विभागणी ॥

एकूण गुण - १००

लेखी गुण - ८०

अंतर्गत मूल्यमापन - २०

वेळ - ३ तास

Co-Ordinator, IQAC
 Arts College, Buldana

Dr. Sidheshvar Navlakhe
 Assistant Professor & Head,
 Dept. of Marathi, Art's College, Buldana
 Dist. Buldana

Principal
 Art's College, Buldana
 Dist. Buldana

अभ्यासक्रमासाठी नेमलेले पाठ्यपुस्तक	--	'मृदंगंध' भाग १ (विभाग 'अ', 'ब', आणि 'क' साठी)
विभाग - अ	वैचारिक	१६ गुण
विभाग - ब	ललित	१६ गुण
विभाग - क	कविता	१६ गुण
विभाग - ड	उपयोजित मराठी	१६ गुण
	वैचारिक, ललित व कविता या	१६ गुण
	विभागांवर वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी प्रश्न	

विभाग 'अ' व 'ब' यावर प्रत्येकी सोळा गुणांचा एक दीर्घोत्तरी प्रश्न	--	३२ गुण
विभाग 'क' यावर प्रत्येकी आठ गुणांचे दोन लघुत्तरी प्रश्न	--	१६ गुण
विभाग 'ड' मधील उपयोजित मराठीवर प्रत्येकी आठ गुणांचे दोन लघुत्तरी प्रश्न	--	१६ गुण
वस्तुनिष्ठ प्रश्न - उपरोक्त अभ्यासक्रमातील विभाग 'अ', 'ब' आणि 'क' यावर	--	१६ गुण
आधारित वस्तुनिष्ठ स्वरूपाचे एकूण १६ बहुपर्यायी प्रश्न		
विचारले जातील. प्रत्येक प्रश्नास एक गुण याप्रमाणे हा		
प्रश्न १६ गुणांचा असेल.		

विभाग 'ड' साठी संदर्भग्रंथ म्हणून 'उपयोजित मराठी' संपादक - केतकी मोडक व इतर, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे हा ग्रंथ असेल. या ग्रंथातील प्रकरण ३ रे 'कार्यालयीन पत्रव्यवहार' व प्रकरण ४ थे 'स्व-परिचयपत्र व नोकरीसाठी अर्जलेखन' या प्रकरणांवर प्रत्येकी ०८ गुणांचा एक लघुत्तरी प्रश्न विचारण्यात येईल.

अंतर्गत मूल्यमापन : एकूण २० गुणांची अंतर्गत मूल्यमापन परीक्षा राहिल.

- गुण विभागणी :
- १) गृहपाठ -- १० गुण
- २) मौखिक परीक्षा -- १० गुण

लेखी परीक्षा व अंतर्गत मूल्यमापन या दोन्ही परीक्षांमध्ये स्वतंत्रपणे उत्तीर्ण होणे आवश्यक राहिल. त्यासाठी किमान गुण खालीलप्रमाणे आवश्यक असतील.

- लेखी परीक्षा -- ८० पैकी ३२ गुण आवश्यक
- अंतर्गत मूल्यमापन -- २० पैकी ०८ गुण आवश्यक

- सूचना : १) गृहपाठ हा पाठ्यपुस्तकांव्यतिरिक्त अन्य कोणत्याही भाषिक व वाङ्मयीन कौशल्य विकसित करणाऱ्या विषयांवर असावा.
- २) मौखिक परीक्षा ही गृहपाठावर आधारित असेल.

संपादित ग्रंथ - 'मृदंगंध' भाग १

बी. ए. भाग १ - मराठी (आवश्यक)

सत्र - १

विभाग अ) वैचारिक

१)	जीवन आणि शिक्षण	विनोबा भावे
२)	ध्येयांची पराकाष्ठा	साने गुरुजी
३)	चालाल तर वाचाल	अभय बंग

विभाग ब) ललित

१)	आंगण	मधुकर केचे
२)	अन्वरशा फकीर	डा. मधुकर वाकोडे
३)	इर्जिक	अरुण जाखडे

विभाग क) कविता

१)	संतवाणी	अ) ज्ञानेश्वर ब) सावता माळी
२)	स्फूर्ति	केशवराव
३)	या झोपडीत भाइया	राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज
४)	आत्ता	नागदेव ढरसाळ
५)	शेतकरी राजा	शंकर बडे
६)	भंगार	अजीम नवाज राही

विभाग ड) व्यावहारिक मराठी

१)	लेखनविषयक नियम	संदर्भ ग्रंथ : 'उपयोजित मराठी' मधील प्रकरण १५ वे	संपा. केतकी मोडक व इतर, पद्मगंधा
२)	मुद्रितशोधन	संदर्भ ग्रंथ : 'उपयोजित मराठी' मधील प्रकरण १६ वे	प्रकाशन, पुणे

Dr. Sidheshvar Naylakhe

Assistant Professor in Charge,

Dept. of Marathi, Arts College, Buldana

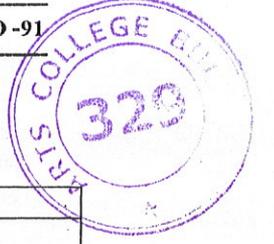
Dist. Buldana

Co-Ordinator, IQAC
Arts College, Buldana

Principal
Art's College, Buldana
Dist. Buldana

बी. ए. भाग १ मराठी (आवश्यक)

सत्र २

विभाग अ) वैचारिक

१)	तरुणांनो ! निर्भय बना, शूर बना	स्वामी विवेकानंद
२)	वैज्ञानिक दृष्टिकोन	नरेंद्र दाभोळकर
३)	स्त्री शुद्रांचा राजा छत्रपती शिवराय	चंद्रशेखर शिखरे

विभाग ब) ललित

१)	हत्तीचा दृष्टांत	केशिराज बास
२)	अल्पभूधारक	बाबाराव मुसळे
३)	वसंतवेणा	मीनल येवले

विभाग क) कविता

१)	संतवाणी	अ) नामदेव ब) जनाबाई
२)	तयास मानव म्हणावे का?	सावित्रीबाई फुले
३)	चाफा	बी
४)	गेले तुटून पंख	शिवा राऊत
५)	योद्धा	मलिका अमर शेख
६)	माय	स.ग.पाचपोळ

विभाग ड) व्यावहारिक मराठी

१)	कार्यालयीन पत्रव्यवहार	संदर्भ ग्रंथ : 'उपयोजित मराठी' मधील प्रकरण ३ रे	संपा. केतकी मोडक व इतर, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे
२)	स्व-परिचयपत्र नोकरीसाठी अर्जलेखन	संदर्भ ग्रंथ : 'उपयोजित मराठी' मधील प्रकरण ४ रे	

बी.ए.भाग-१ मराठी वाङ्मय

सत्र १ ले

॥ गुण विभागणी ॥

एकूण गुण - १००

लेखी गुण - ८०

अंतर्गत मूल्यमापन - २०

वेळ - ३ तास

अभ्यासक्रमासाठी नेमलेले ग्रंथ -

- १) कादंबरी - तहान- लेखक सदानंद देशमुख, कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे
२) अर्वाचीन मराठी कविता (संपादित) या ग्रंथातील क्रमांक एक ते सात हे कवी पहिल्या सत्रासाठी असतील.

अ) कादंबरी - तहान ४८ गुण

ब) कविता - अर्वाचीन मराठी कविता (संपादित) ३२ गुण

८० गुण

प्रश्ननिहाय गुण विभागणी

प्रश्न - १ संदर्भासह स्पष्टीकरण - १६ गुण

- कादंबरीवर प्रत्येकी चार गुणांचे दोन संदर्भ विचारले जातील.
- अर्वाचीन मराठी कवितावर प्रत्येकी चार गुणांचे दोन संदर्भ विचारले जातील.

प्रश्न - २ तहान कादंबरीवर एक दीर्घातरी प्रश्न विचारला जाईल. - १६ गुण

प्रश्न - ३ तहान या कादंबरीवर प्रत्येकी आठ गुणांचे दोन लघुतरी प्रश्न विचारले जातील. - १६ गुण

प्रश्न - ४ अर्वाचीन मराठी कवितावर प्रत्येकी आठ गुणांचे दोन लघुतरी प्रश्न विचारले जातील. - १६ गुण

प्रश्न - ५ वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी प्रश्न - १६ गुण
(उपरोक्त कादंबरी व कविता यावर आधारित प्रत्येकी एक गुण असे १६ वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी प्रश्न असतील.)

अंतर्गत मूल्यमापन :

एकूण २० गुणांची अंतर्गत मूल्यमापन परीक्षा राहिल त्याची गुण विभागणी खालीलप्रमाणे

Co-Ordinator, IQAC

Arts College, Buldana

Dr. Sidheshyar N. Makhe

Assistant Head,

Dept of Marathi Arts College, Buldana

Dist. Buldana

Principal

Art's College, Buldana

Dist. Buldana

- १) गृहपाठ — १० गुण
२) मौखिक परीक्षा — १० गुण

लेखी परीक्षा व अंतर्गत मूल्यमापन या दोन्ही परीक्षांमध्ये स्वतंत्रपणे उत्तीर्ण होणे आवश्यक राहिल. त्यासाठी किमान गुण खालीलप्रमाणे आवश्यक असतील.

- लेखी परीक्षा — ८० पैकी ३२ गुण आवश्यक
- अंतर्गत मूल्यमापन — २० पैकी ०८ गुण आवश्यक

- सूचना : १) गृहपाठ हा पाठ्यपुस्तकांव्यतिरिक्त अन्य कोणत्याही साहित्यिक, सामाजिक, सांस्कृतिक, समाज वास्तव वा समस्यांवर आधारित असावा. यामध्ये परिसरातील साहित्यिकाची मुलाखत घेऊन त्याचे शब्दांकन करणे, परिसरातील लोककलांची माहिती व विशेष नोंदवणे, परिसरातील म्हणी-वाकप्रचार यांचे संकलन करून विशेष नोंदवणे, लोकगीते, लोककथा यांचे संकलन करणे. ग्रामीण साहित्य, दलित साहित्य, स्त्रीवादी साहित्य इ. वर टिपण तयार करणे. परिसरातील वाङ्मयीन चळवळी, परिसराचा सांस्कृतिक वारसा यावर टिपण तयार करणे. परिसराच्या भाषेचे विशेष नोंदवणे. वाङ्मयीन व्यक्तिमत्त्वांचे चित्रण करणे. सांस्कृतिक कार्यक्रमांचे वृत्तांकन करणे. हस्तलिखिताचे मुद्रितशोधन करणे. लोकसांस्कृतीची माहिती नोंदवणे इ. बाबींचा समावेश असेल.
- २) गृहपाठावर आधारित मौखिक परीक्षा घेण्यात यावी.

संत गाडगे बाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती

वी.ए.भाग-१ मराठी वाङ्मय
सत्र २ रे

॥ गुण विभागणी ॥

एकूण गुण — १००
लेखी गुण — ८०
अंतर्गत मूल्यमापन — २०
वेळ — ३ तास

अभ्यासक्रमासाठी नेमलेले ग्रंथ -

- १) नाटक - आई रिटायर होतेय लेखक अशोक पाटोळे, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई
२) कविता - अर्वाचीन मराठी कविता (संपादित) या ग्रंथातील क्रमांक आठ ते चौदा हे कवी दुसऱ्या सत्रासाठी असतील.
- अ) नाटक - आई रिटायर होतेय ४८ गुण
ब) कविता - अर्वाचीन मराठी कविता (संपादित) ३२ गुण
- ८० गुण

प्रश्ननिहाय गुण विभागणी

- प्रश्न - १ संदर्भासह रपष्टीकरण - १६ गुण
- नाटकावर प्रत्येकी चार गुणांचे दोन संदर्भ विचारले जातील.
  - अर्वाचीन मराठी कवितावर प्रत्येकी चार गुणांचे दोन संदर्भ विचारले जातील.
- प्रश्न - २ 'आई रिटायर होतेय' या नाटकावर एक दीर्घांतरी प्रश्न विचारला जाईल. - १६ गुण
प्रश्न - ३ 'आई रिटायर होतेय' या नाटकावर प्रत्येकी आठ गुणांचे दोन लघुत्तरी प्रश्न विचारले जातील. - १६ गुण
प्रश्न - ४ अर्वाचीन मराठी कवितावर प्रत्येकी आठ गुणांचे दोन लघुत्तरी प्रश्न विचारले जातील. - १६ गुण
प्रश्न - ५ वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी प्रश्न - १६ गुण
(उपरोक्त नाटक व कविता यावर आधारित प्रत्येकी एक गुण असे १६ वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी प्रश्न असतील.)

अंतर्गत मूल्यमापन :

- एकूण २० गुणांची अंतर्गत मूल्यमापन परीक्षा राहिल त्याची गुण विभागणी खालीलप्रमाणे
- १) गृहपाठ — १० गुण
२) मौखिक परीक्षा — १० गुण

लेखी परीक्षा व अंतर्गत मूल्यमापन या दोन्ही परीक्षांमध्ये स्वतंत्रपणे उत्तीर्ण होणे आवश्यक राहिल. त्यासाठी किमान गुण खालीलप्रमाणे आवश्यक असतील.

- लेखी परीक्षा — ८० पैकी ३२ गुण आवश्यक
- अंतर्गत मूल्यमापन — २० पैकी ०८ गुण आवश्यक

- सूचना : १) गृहपाठ हा पाठ्यपुस्तकांव्यतिरिक्त अन्य कोणत्याही साहित्यिक, सामाजिक, सांस्कृतिक, समाज वास्तव वा समस्यांवर आधारित असावा. यामध्ये परिसरातील साहित्यिकाची मुलाखत घेऊन त्याचे शब्दांकन करणे, परिसरातील लोककलांची माहिती व विशेष नोंदवणे, परिसरातील म्हणी-वाक्यप्रचार यांचे संकलन करणे, विशेष नोंदवणे, लोकगीते, लोककथा यांचे संकलन करणे. ग्रामीण साहित्य, दलित साहित्य, स्त्रीवादी साहित्य इ. वर टिपण तयार करणे. परिसरातील वाङ्मयीन चळवळी, परिसराचा सांस्कृतिक वारसा यावर टिपण तयार करणे. परिसराच्या भाषेचे विशेष नोंदवणे. वाङ्मयीन व्यक्तिमत्त्वांचे चित्रण करणे. सांस्कृतिक कार्यक्रमांचे वृत्तांकन करणे. हस्तलिखिताचे मुद्रितशोधन करणे. लोकसांस्कृतीची माहिती नोंदवणे इ. बाबींचा समावेश असेल.
- २) गृहपाठावर आधारित मौखिक परीक्षा घेण्यात यावी.

बी. ए. भाग - १ मराठी वाङ्मय
सत्र - १

- १) कादंबरी - तहान - संदानंद देशमुख, कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे
२) अर्वाचीन मराठी कविता - (संपादित)

अ.क्र.	कवी/कवयित्री	कविता
१	केशवसुत	अ) तुतारी ब) नवा शिपाई क) आम्ही कोण?
२	बा.सी. मढेकर	अ) भंगू दे काठीण्य माझे ब) गणपत वाणी क) ह्या गंगेमध्ये
३	बा.भ. बोरकर	अ) जीवन त्यांना कळले हो ब) मज लोभस हा इहलोक हवा क) जिने गंगोघाचे पाणी
४	कुसुमाग्रज	अ) अहिनकुल ब) हिमलाट क) आगगाडी आणि जमीन
५	इंदिरा संत	अ) मृण्मयी ब) हाकेवर आहे गाव क) झंझाघात
६	नारायण सुर्वे	अ) चार शब्द ब) दोन दिवस क) कठीण होत आहे
७	विदा करंदीकर	अ) माझ्या मना बन दगड ब) ती जनता अमर आहे क) सब घोडे बारा टक्के

बी. ए. भाग १ मराठी वाङ्मय
सत्र - २

- १) नाटक - आई रिटायर होतेय - अशोक पाटोळे, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई
२) अर्वाचीन मराठी कविता - (संपादित)

अ.क्र.	कवी/कवयित्री	कविता
८	सुरेश भट	अ) उषःकाल होता होता ब) एवढे दे पांडुरंगा क) साय
९	दिलीप चिन्ने	अ) शतके ब) देवा ह्याही देशात पाऊस पाड क) हरवले जेथे ज्ञानदेव तुकाराम
१०	यशवंत मनोहर	अ) मी येतो तेव्हा ब) तडफड क) मोडलो मी नाही
११	ना.धो. महानोर	अ) या नभाने या भूईला ब) मीच माझा एककल्ली क) मोडलेल्या माणसाचे दुःख ओले झेलताना
१२	विठ्ठल वाघ	अ) मेंढरं ब) साहेबराव पाटील क) मानूस
१३	प्रभू राजगडकर	अ) मल्टी-अॅटिच्युड टॉवर्डस् आदिवासी ब) गोंगलू क) निकाल
१४	कल्पना दुधाळ	अ) चूल ब) बाय व गाय क) मायच्या पदराखालून

*****

Co-Ordinator, IQAC
The College, Buldana
Dist. Buldana

Principal
Art's College, Buldana
Dist. Buldana

Dr. Sidheshwar Navale
Assistant
of Marathi
College, Buldana
Dist. Buldana

3. (A) Change the narration (any one) : 2

- (i) He said to her, "Talk quick, please. I am very busy".
- (ii) He said to the Child "Will you have a lift on the horses" ?

(B) Change the voice (any two) : 2

- (i) They should prove their assertion.
- (ii) We see them in a distance.
- (iii) He heard the cooing of the doves.
- (iv) The king demanded proofs.

(C) Rewrite the following sentences using the correct tense of the verbs in brackets (any three) : 3

- (i) The four stages of life in India have in later times ..... (reduce) now to two.
- (ii) Then there ..... (to be) the bore who begins a funny story.
- (iii) His parents ..... (call) from the shade of a grove where they had seated themselves on the edge of a well.
- (iv) Where this political instrument ..... (exist), there is democracy.
- (v) I then demanded a hearing, which was duly ..... (grant).
- (vi) Ratan partly ..... (remember) and partly did not.

(D) Do as directed (any three) : 3

- (i) Fragrance (Give Synonym)
- (ii) Conceal (Give Antonym)
- (iii) Triumph (Give Synonym)
- (iv) Violence (Give Antonym)
- (v) Seldom (Give Synonym)
- (vi) Previous (Give Antonym).

Appendix-B

बी. ए. भाग - १ मराठी (आवश्यक)
सत्र १ ले

॥ गुण विभागणी ॥

एकूण गुण - १००
लेखी गुण - ८०
अंतर्गत मूल्यमापन - २०
वेळ - ३ तास

अभ्यासक्रमासाठी नेमलेले पाठ्यपुस्तक	--	'मृदगंध' भाग १ (विभाग 'अ', 'ब', आणि 'क' साठी)
विभाग - अ	वैचारिक	-- १६ गुण
विभाग - ब	ललित	-- १६ गुण
विभाग - क	कविता	-- १६ गुण
विभाग - ड	उपयोजित मराठी	-- १६ गुण
	वैचारिक, ललित व कविता या	-- १६ गुण
	विभागांवर वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी प्रश्न	

१ व २
उ'अ'ब'क

विभाग 'अ' व 'ब' यावर प्रत्येकी सोळा गुणांचा एक दीर्घात्तरी प्रश्न	--	३२ गुण
विभाग 'क' यावर प्रत्येकी आठ गुणांचे दोन लघुत्तरी प्रश्न	--	१६ गुण
विभाग 'ड' मधील उपयोजित मराठीवर प्रत्येकी आठ गुणांचे दोन लघुत्तरी प्रश्न	--	१६ गुण
वस्तुनिष्ठ प्रश्न - उपरोक्त अभ्यासक्रमातील विभाग 'अ', 'ब' आणि 'क' यावर	--	१६ गुण
आधारित वस्तुनिष्ठ स्वरुपाचे एकूण १६ बहुपर्यायी प्रश्न		
विचारले जातील. प्रत्येक प्रश्नास एक गुण याप्रमाणे हा		
प्रश्न १६ गुणांचा असेल.		

विभाग 'ड' साठी संदर्भग्रंथ म्हणून 'उपयोजित मराठी' संपादक - केतकी मोडक व इतर, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे हा ग्रंथ असेल. या ग्रंथातील प्रकरण १५ वे 'लेखनविषयक नियम' व प्रकरण १६ वे 'मुद्रितशोधन' या प्रकरणांवर प्रत्येकी ०८ गुणांचा एक लघुत्तरी प्रश्न विचारण्यात येईल.

अंतर्गत मूल्यमापन : एकूण २० गुणांची अंतर्गत मूल्यमापन परीक्षा राहिल.

● गुण विभागणी :

१) गृहपाठ	--	१० गुण	✓
२) मौखिक परीक्षा	--	१० गुण	✓

लेखी परीक्षा व अंतर्गत मूल्यमापन या दोन्ही परीक्षांमध्ये स्वतंत्रपणे उत्तीर्ण होणे आवश्यक राहिल. त्यासाठी किमान गुण खालीलप्रमाणे आवश्यक असतील.

● लेखी परीक्षा	--	८० पैकी ३२ गुण आवश्यक	✓
● अंतर्गत मूल्यमापन	--	२० पैकी ०८ गुण आवश्यक	✓

- सूचना : १) गृहपाठ हा पाठ्यपुस्तकांव्यतिरिक्त अन्य कोणत्याही भाषिक व वाङ्मयीन कौशल्य विकसित करणाऱ्या विषयांवर असावा.
- २) मौखिक परीक्षा ही गृहपाठावर आधारित असेल.

बी. ए. भाग - १ मराठी (आवश्यक)
सत्र २ रे

॥ गुण विभागणी ॥

एकूण गुण - १००
लेखी गुण - ८०
अंतर्गत मूल्यमापन - २०
वेळ - ३ तास

1/2

Dr. Sidheshwar Nawlkar

Principal

SANT GADGE BABA AMRAVATI UNIVERSITY GAZETTE - 2017 - PART TWO -90

अभ्यासक्रमासाठी नेमलेले पाठ्यपुस्तक	--	'मृदगंध' भाग १ (विभाग 'अ', 'ब', आणि 'क' साठी)	
विभाग - अ	वैचारिक	--	१६ गुण
विभाग - ब	ललित	--	१६ गुण
विभाग - क	कविता	--	१६ गुण
विभाग - ड	उपयोजित मराठी वैचारिक, ललित व कविता या विभागांवर वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी प्रश्न	--	१६ गुण
विभाग 'अ' व 'ब' यावर प्रत्येकी सोळा गुणांचा एक दीर्घोत्तरी प्रश्न	--		३२ गुण
विभाग 'क' यावर प्रत्येकी आठ गुणांचे दोन लघुत्तरी प्रश्न	--		१६ गुण
विभाग 'ड' मधील उपयोजित मराठीवर प्रत्येकी आठ गुणांचे दोन लघुत्तरी प्रश्न	--		१६ गुण
वस्तुनिष्ठ प्रश्न - उपरोक्त अभ्यासक्रमातील विभाग 'अ', 'ब' आणि 'क' यावर	--		१६ गुण
आधारित वस्तुनिष्ठ स्वरूपाचे एकूण १६ बहुपर्यायी प्रश्न			
विचारले जातील. प्रत्येक प्रश्नास एक गुण याप्रमाणे हा			
प्रश्न १६ गुणांचा असेल.			

विभाग 'ड' साठी संदर्भग्रंथ म्हणून 'उपयोजित मराठी' संपादक - केतकी मोडक व इतर, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे हा ग्रंथ असेल. या ग्रंथातील प्रकरण ३ रे 'कार्यालयीन पत्रव्यवहार' व प्रकरण ४ थे 'स्व-परिचयपत्र व नोकरीसाठी अर्जलेखन' या प्रकरणांवर प्रत्येकी ०८ गुणांचा एक लघुत्तरी प्रश्न विचारण्यात येईल.

अंतर्गत मूल्यमापन : एकूण २० गुणांची अंतर्गत मूल्यमापन परीक्षा राहिल.

- गुण विभागणी :
- १) गृहपाठ -- १० गुण
- २) मौखिक परीक्षा -- १० गुण

लेखी परीक्षा व अंतर्गत मूल्यमापन या दोन्ही परीक्षांमध्ये स्वतंत्रपणे उत्तीर्ण होणे आवश्यक राहिल. त्यासाठी किमान गुण खालीलप्रमाणे आवश्यक असतील.

- लेखी परीक्षा -- ८० पैकी ३२ गुण आवश्यक
- अंतर्गत मूल्यमापन -- २० पैकी ०८ गुण आवश्यक

- सूचना : १) गृहपाठ हा पाठ्यपुस्तकांव्यतिरिक्त अन्य कोणत्याही भाषिक व वाङ्मयीन कौशल्य विकसित करणाऱ्या विषयांवर असावा.
- २) मौखिक परीक्षा ही गृहपाठावर आधारित असेल.

संपादित ग्रंथ - 'मृदगंध' भाग १

बी. ए. भाग १ - मराठी (आवश्यक)

सत्र - १

विभाग अ) वैचारिक

१)	जीवन आणि शिक्षण	विनोबा भावे
२)	ध्येयांची पराकाष्ठा	साने गुरुजी
३)	चालाल तर वाचाल	अभय बंग

विभाग ब) ललित

१)	आंगण	मधुकर केचे
२)	अन्वरशा फकीर	डॉ. मधुकर वाकोडे
३)	इर्जिक	अरुण जाखडे

विभाग क) कविता

१)	संतवाणी	अ) ज्ञानेश्वर ब) सावता माळी
२)	स्फूर्ति	केशवरात
३)	या झोपडीत माझ्या	राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज
४)	आत्ता	नामदेव ढसाळ
५)	शेतकरी राजा	शंकर बडे
६)	मंगार	अजीम नवाज राही

विभाग ड) व्यावहारिक मराठी

१)	लेखनविषयक नियम	संदर्भ ग्रंथ : 'उपयोजित मराठी' मधील प्रकरण १५ वे	संपा. केतकी मोडक व इतर, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे
२)	मुद्रितशोधन	संदर्भ ग्रंथ : 'उपयोजित मराठी' मधील प्रकरण १६ वे	

Dr. Sidheshwar Navlakhe
Assistant Professor & Head,
Dept of Marathi, Arts College, Buldana
Dist. Buldana

Co-Ordinator, IQAC
Arts College, Buldana

Principal
Art's College, Buldana
Dist. Buldana

बी. ए. भाग १ मराठी (आवश्यक)

सत्र २

विभाग अ) वैचारिक

१)	तरुणांनो ! निर्भय बना, शूर बना	स्वामी विवेकानंद
२)	वैज्ञानिक दृष्टिकोन	नरेंद्र दामोदकर
३)	स्त्री शुद्राचा राजा छत्रपती शिवराय	चंद्रशेखर शिखरे

विभाग ब) ललित

१)	हत्तीचा दृष्टांत	केशिराज बास
२)	अल्पभूधारक	बाबाराव मुसळे
३)	वसंतवेणा	मीनल येवले

विभाग क) कविता

१)	संतवाणी	अ) नामदेव ब) जनाबाई
२)	तयास मानद्व म्हणावे का?	सावित्रीबाई फुले
३)	चाफा	बी
४)	गेले तुदून पंख	शिवा राऊत
५)	योद्धा	मलिका अमर शेख
६)	माय	स.ग.पाचपोळ

विभाग ड) व्यावहारिक मराठी

१)	कार्यालयीन पत्रव्यवहार	संदर्भ ग्रंथ : 'उपयोजित मराठी' मधील प्रकरण ३ रे	संपा. केतकी मोडक व इतर, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे
२)	स्व-परिचयपत्र व नोकरीसाठी अर्जलेखन	संदर्भ ग्रंथ : 'उपयोजित मराठी' मधील प्रकरण ४ रे	

बी.ए.भाग-१ मराठी वाङ्मय

सत्र १ ले

॥ गुण विभागणी ॥

एकूण गुण - १००

लेखी गुण - ८०

अंतर्गत मूल्यमापन - २०

वेळ - ३ तास

अभ्यासक्रमासाठी नेमलेले ग्रंथ -

- १) कादंबरी - तहान- लेखक, सदानंद देशमुख, कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे
२) अर्वाचीन मराठी कविता (संपादित) या ग्रंथातील क्रमांक एक ते सात हे कवी पहिल्या सत्रासाठी असतील.

- अ) कादंबरी - तहान ४८ गुण
ब) कविता - अर्वाचीन मराठी कविता (संपादित) ३२ गुण

८० गुण

प्रश्ननिहाय गुण विभागणी

प्रश्न - १ संदर्भासह स्पष्टीकरण - १६ गुण

- कादंबरीवर प्रत्येकी चार गुणांचे दोन संदर्भ विचारले जातील.
- अर्वाचीन मराठी कवितावर प्रत्येकी चार गुणांचे दोन संदर्भ विचारले जातील.

प्रश्न - २ तहान कादंबरीवर एक दीर्घात्तरी प्रश्न विचारला जाईल. - १६ गुण

प्रश्न - ३ तहान या कादंबरीवर प्रत्येकी आठ गुणांचे दोन लघुत्तरी प्रश्न विचारले जातील. - १६ गुण

प्रश्न - ४ अर्वाचीन मराठी कवितावर प्रत्येकी आठ गुणांचे दोन लघुत्तरी प्रश्न विचारले जातील. - १६ गुण

प्रश्न - ५ वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी प्रश्न - १६ गुण

(उपरोक्त कादंबरी व कविता यावर आधारित प्रत्येकी एक गुण असे १६ वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी प्रश्न असतील.)

अंतर्गत मूल्यमापन :

एकूण २० गुणांची अंतर्गत मूल्यमापन परीक्षा राहिल त्याची गुण विभागणी खालीलप्रमाणे

Co-Ordinator, IQAC
Arts College, Buldana

Principal
Art's College, Buldana
Dist. Buldana

Dr. Sidheshwar Navlakhe
Assistant
of Marathi
Head,
Arts College, Buldana
Dist. Buldana

- १) गृहपाठ - १० गुण
२) मौखिक परीक्षा - १० गुण

लेखी परीक्षा व अंतर्गत मूल्यमापन या दोन्ही परीक्षांमध्ये स्वतंत्रपणे उत्तीर्ण होणे आवश्यक राहिल. त्यासाठी किमान गुण खालीलप्रमाणे आवश्यक असतील.

- लेखी परीक्षा - ८० पैकी ३२ गुण आवश्यक
- अंतर्गत मूल्यमापन - २० पैकी ०८ गुण आवश्यक

- सूचना : १) गृहपाठ हा पाठ्यपुस्तकांव्यतिरिक्त अन्य कोणत्याही साहित्यिक, सामाजिक, सांस्कृतिक, समाज वास्तव वा समस्यांवर आधारित असावा. यामध्ये परिसरातील साहित्यिकाची मुलाखत घेऊन त्याचे शब्दांकन करणे, परिसरातील लोककलांची माहिती व विशेष नोंदवणे, परिसरातील म्हणी-वाक्प्रचार यांचे संकलन करून विशेष नोंदवणे, लोकगीते, लोककथा यांचे संकलन करणे. ग्रामीण साहित्य, दलित साहित्य, स्त्रीवादी साहित्य इ. वर टिपण तयार करणे. परिसरातील वाङ्मयीन चळवळी, परिसराचा सांस्कृतिक वारसा यावर टिपण तयार करणे. परिसराच्या भाषेचे विशेष नोंदवणे. वाङ्मयीन व्यक्तिमत्त्वांचे चित्रण करणे. सांस्कृतिक कार्यक्रमांचे वृत्तांकन करणे. हस्तलिखिताचे मुद्रितशोधन करणे. लोकसांस्कृत्याची माहिती नोंदवणे इ. बाबींचा समावेश असेल.
- २) गृहपाठावर आधारित मौखिक परीक्षा घेण्यात यावी.

संत गाडगे बाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती

बी.ए.भाग-१ मराठी वाङ्मय
सत्र २ रे

॥ गुण विभागणी ॥

एकूण गुण - १००
लेखी गुण - ८०
अंतर्गत मूल्यमापन - २०
वेळ - ३ तास

अभ्यासक्रमासाठी नेमलेले ग्रंथ -

- १) नाटक - आई रिटायर होतेय लेखक अशोक पाटोळे, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई
२) कविता - अर्वाचीन मराठी कविता (संपादित) या ग्रंथातील क्रमांक आठ ते चौदा हे कवी दुसऱ्या सत्रासाठी असतील.
- अ) नाटक - आई रिटायर होतेय ४८ गुण ✓
ब) कविता - अर्वाचीन मराठी कविता (संपादित) ३२ गुण ✓
- ८० गुण

प्रश्ननिहाय गुण विभागणी

- प्रश्न - १ संदर्भासह स्पष्टीकरण - १६ गुण
- नाटकावर प्रत्येकी चार गुणांचे दोन संदर्भ विचारले जातील.
  - अर्वाचीन मराठी कवितावर प्रत्येकी चार गुणांचे दोन संदर्भ विचारले जातील.
- प्रश्न - २ 'आई रिटायर होतेय' या नाटकावर एक दीर्घांतरी प्रश्न विचारला जाईल. - १६ गुण
- प्रश्न - ३ 'आई रिटायर होतेय' या नाटकावर प्रत्येकी आठ गुणांचे दोन लघुत्तरी प्रश्न विचारले जातील. - १६ गुण
- प्रश्न - ४ अर्वाचीन मराठी कवितावर प्रत्येकी आठ गुणांचे दोन लघुत्तरी प्रश्न विचारले जातील. - १६ गुण
- प्रश्न - ५ वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी प्रश्न - १६ गुण
(उपरोक्त नाटक व कविता यावर आधारित प्रत्येकी एक गुण असे १६ वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी प्रश्न असतील.)

अंतर्गत मूल्यमापन :

एकूण २० गुणांची अंतर्गत मूल्यमापन परीक्षा राहिल त्याची गुण विभागणी खालीलप्रमाणे

- १) गृहपाठ - १० गुण
२) मौखिक परीक्षा - १० गुण

लेखी परीक्षा व अंतर्गत मूल्यमापन या दोन्ही परीक्षांमध्ये स्वतंत्रपणे उत्तीर्ण होणे आवश्यक राहिल. त्यासाठी किमान गुण खालीलप्रमाणे आवश्यक असतील.

- लेखी परीक्षा - ८० पैकी ३२ गुण आवश्यक
- अंतर्गत मूल्यमापन - २० पैकी ०८ गुण आवश्यक

Dr. Sidheshvar Navlakhe
Assistant Professor & Head,
Dept of Marathi, Art's College, Buldana
Dist. Buldana

Co-Ordinator, IQAC
Arts College, Buldana

Principal
Art's College, Buldana
Dist. Buldana

SANT GADGE BABA AMRAVATI UNIVERSITY GAZETTE - 2017 - PART TWO -93

- सूचना : १) गृहपाठ हा पाठ्यपुस्तकांव्यतिरिक्त अन्य कोणत्याही साहित्यिक, सामाजिक, सांस्कृतिक, समाज वास्तव वा समस्येवर आधारित असावा. यामध्ये परिसरातील साहित्यिकाची मुलाखत घेऊन त्याचे शब्दांकन करणे, परिसरातील लोककलांची माहिती व विशेष नोंदवणे, परिसरातील म्हणी-वाक्यप्रचार यांचे संकलन करून विशेष नोंदवणे, लोकगीते, लोककथा यांचे संकलन करणे. ग्रामीण साहित्य, दलित साहित्य, स्त्रीवादी साहित्य इ. वर टिपण तयार करणे. परिसरातील वाङ्मयीन चळवळी, परिसराचा सांस्कृतिक वारसा यावर टिपण तयार करणे. परिसराच्या भाषेचे विशेष नोंदवणे. वाङ्मयीन व्यक्तिमत्त्वांचे चित्रण करणे. सांस्कृतिक कार्यक्रमांचे वृत्तांकन करणे. हस्तलिखितांचे मुद्रितशोधन करणे. लोकसंस्कृतीची माहिती नोंदवणे इ. बाबींचा समावेश असेल.
- २) गृहपाठावर आधारित मौखिक परीक्षा घेण्यात यावी.

बी. ए. भाग - १ मराठी वाङ्मय
सत्र - १

कादंबरी - तहान - सदानंद देशमुख, कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे
अर्वाचीन मराठी कविता - (संपादित)

अ.क्र.	कवी/कवयित्री	कविता
१	केशवसुत	अ) तुतारी ब) नवा शिपाई क) आम्ही कोण?
२	बा.सी. मढेकर	अ) भंगू दे काठीण्य माझे ब) गणपत वाणी क) ह्या गंगेमध्ये
३	बा.भ. बोरकर	अ) जीवन त्यांना कळले हो ब) मज लोभस हा इहलोक हवा क) जिने गंगीघाचे पाणी
४	कुसुमाग्रज	अ) अहिनकुल ब) हिमलाट क) आगगाडी आणि जमीन
५	इंदिरा संत	अ) मृण्मयी ब) हाकेवर आहे गाव क) झंझावात
६	नारायण सुर्वे	अ) चार शब्द ब) दोन दिवस क) कठीण होत आहे
७	विदा करंदीकर	अ) माझ्या मना बन दगड ब) ती जनता अमर आहे क) सब घोडे बारा टक्के

बी. ए. भाग १ मराठी वाङ्मय
सत्र - २

नाटक - आई रिटायर होतय - अशोक पाटोळे, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई
अर्वाचीन मराठी कविता - (संपादित)

अ.क्र.	कवी/कवयित्री	कविता
८	सुरेश भट	अ) उषःकाल होता होता ब) एवढे दे पांडुरंगा क) साय
९	दिलीप चित्रे	अ) शतके ब) देवा ह्याही देशात पाऊस पाड क) हरवले जेथे ज्ञानदेव तुकाराम
१०	यशवंत मनोहर	अ) मी येतो तेव्हा ब) तडफड क) मोडलो मी नाही
११	ना.धो. महानौर	अ) या नभाने या भूईला ब) मीच माझा एककल्ली क) मोडलेल्या माणसाचे दुःख ओले झेलताना
१२	विड्डल वाघ	अ) मेंढर ब) साहेबराव पाटील क) मानूस
१३	प्रभू राजगडकर	अ) मल्टी-ऑटिट्युड टॉवर्ड्स आदिवासी ब) गोंगलू क) निकाल
१४	कल्पना दुधाळ	अ) चूल ब) बाय व गाय क) मायच्या पदराखालून

*****

Co-Ordinator, IQAC
Arts College, Buldana

Principal
Art's College, Buldana
Dist. Buldana

Dr. Sidheshwar Navlakhe
Assistant
of Marathi
College, Buldana
Dist. Buldana

प्रा. डॉ. सिद्धेश्वर नवहारे.

06/04/2024, शनिवार.

संत गाडगे बाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती

SANT GADGE BABA AMRAVATI UNIVERSITY, AMRAVATI

मानव विज्ञान विद्याशाखा

(FACULTY OF HUMANITIES)

पसंतीवर आधारित श्रेयांक पद्धती (CBCS) अभ्यासक्रम २०२३-२४.

अभ्यासक्रमिका

वाङ्मय स्नातक

सत्र ३ व ४

मराठी (आवश्यक) द्वितीय भाषा DSC-2

आणि

मराठी वाङ्मय (ऐच्छिक) DSC-3

PROSPECTUS

OF

BACHELOR OF ARTS

SEMESTAR - 3 & 4

MARATHI (Compulsory Second Language)

&

LITERATURE OF THE MODERN LANGUAGE - MARATHI (M I T)

संत गाडगे बाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती
पसंतीवर आधारित श्रेयांक पद्धती (CBCS) अभ्यासक्रम २०२३ - २४
विद्याशाखा : मानव विज्ञान (Faculty - Humanities)
बी. ए. भाग - २ सत्र - ३
विषय : मराठी (आवश्यक) द्वितीय भाषा DSC -2

विषय सांकेतांक / Subject Code	विषयाचे नाव / Name of Subject	एकूण तासिका (४८ मिनिटांची एक तासिका याप्रमाणे) / Total Number of Periods	श्रेयांक / Credits
१०११	मराठी (आवश्यक) द्वितीय भाषा DSC -2	६० तासिका	३.२

अभ्यासपत्रिकेसाठी नेमलेले संपादित पाठ्यपुस्तक - 'शब्दगंध' भाग -२ (सत्र - ३ व सत्र - ४)

प्रकाशक : राघव पब्लिशर्स अँड डिस्ट्रीब्युटर्स, नागपूर.

प्रस्तुत अभ्यासपत्रिकेच्या 'शब्दगंध' या क्रमिक पुस्तकात वैचारिक, ललित, कविता व कौशल्य विकास आधारित अभ्यासक्रम (उपयोजित मराठी) हे चार विभाग समाविष्ट केले असून अंतर्गत मूल्यमापन हा घटक देखील अभ्यासक्रमात आहे. या अभ्यासपत्रिकेची फलनिष्पत्ती पुढीलप्रमाणे असेल -

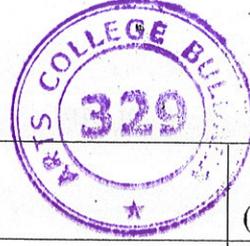
अभ्यासपत्रिकेची फलनिष्पत्ती (COs) :

- वैचारिक लेखांमधून विद्यार्थ्यांना लोकशाही मूल्यांची जपणूक करण्याचा संस्कार व विचार मिळेल. महापुरुषांचे विचार व कार्य समजून घेता येईल. त्यांच्या जीवना आणि विचारांपासून विद्यार्थ्यांना प्रेरणा मिळेल.
- ललित व कविता या विभागांतून गतकालीन आणि समकालीन जगण्याचे प्रश्न समजून घेण्यासाठी उपयुक्त असे मार्गदर्शन विद्यार्थ्यांना मिळेल.
- कौशल्य विकास आधारित अभ्यासक्रम (उपयोजित मराठी) हा विभाग विद्यार्थ्यांना विविध प्रकारची कौशल्ये आत्मसात करण्यासाठी मार्गदर्शक ठरेल. विविध स्पर्धा परीक्षांची तयारी करणाऱ्या विद्यार्थ्यांना हा अभ्यास घटक मार्गदर्शक व सहायक ठरेल.
- वैचारिक, ललित, कविता आणि कौशल्य विकास आधारित अभ्यासक्रम (उपयोजित मराठी) या चार विभागांतील घटकांचा अभ्यास केल्यानंतर विद्यार्थ्यांना संवाद कौशल्ये, भाषिक कौशल्ये, लेखन कौशल्ये आत्मसात करता येतील. लोकशाही मूल्यांची जपणूक करण्याची तत्त्वनिष्ठा त्यांचे अंगी निर्माण होईल. मराठी भाषेचे जतन, संवर्धन करण्याची प्रेरणा त्यांना मिळेल. ही भाषिक कौशल्ये विद्यार्थ्यांना रोजगारक्षम करण्यासाठी सहायक ठरतील.

Dr. Sidheshvar Navlakhe
Assistant Professor & Head,
Dept of Marathi, Art's College, Buldana
Dist. Buldana

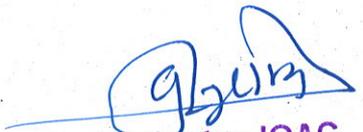

Co-Ordinator, IQAC
Arts College, Buldana

Principal
Art's College, Buldana
Dist. Buldana

अ.क्र. (Sr. No.)	घटक (Topic)	अध्यापन तासिका (Teaching Hours)
विभाग - अ	वैचारिक	
१)	संस्कृती आणि साहित्य - साने गुरुजी	१५ तासिका
२)	सावित्रीबाई फुले आणि ताराबाई शिंदे - सदानंद मोरे	
३)	सुधारक वृत्तीचा जाणता राजा - अरुणा ढेरे	
विभाग - ब	ललित	
१)	लढे हा विदर्भ - मधुकर केचे	१५ तासिका
२)	सांबराचे लोटण - मारुती चितमपल्ली	
३)	महालूट - सदानंद देशमुख	
विभाग - क	कविता	
१)	संतवाणी अ) ताटीचे अभंग - संत मुक्ताबाई, ब) फुलाचे अंगा सुवास असे - संत चोखामेळा	१५ तासिका
२)	अखंड - म. जोतीराव फुले	
३)	धनी गेला ! - पां. श्रा. गोरे	
४)	जमाना - नारायण कुळकर्णी कवठेकर	
५)	स्टेज - वाहरू सोनवणे	
६)	गुढी - आत्माराम किसन सोनोने	
विभाग- ड	कौशल्य विकास आधारित अभ्यासक्रम (उपयोजित मराठी)	
	मराठी भाषिक कौशल्ये विकास : संपादक - डॉ. पृथ्वीराज तौर, अथर्व पब्लिकेशन्स, धुळे, या पुस्तकातील पुढील दोन घटकांचा समावेश केला आहे. १) मराठी भाषा कौशल्ये आणि व्यवसायाच्या संधी - सुनीता सांगोले २) अहवाल लेखन - स्वाती दामोदरे	१५ तासिका
		एकूण ६० तासिका

122

Co-Ordinator, IQAC
Arts College, Buldana

Principal
Art's College, Buldana
Dist. Buldana

Dr. Sidheshvar Navlakhe
Assistant Professor & Head,
Dept. of Marathi, Art's College, Buldana
Dist. Buldana

बी. ए. भाग - २ सत्र - ३ विषय - मराठी (आवश्यक) द्वितीय भाषा

गुण विभागणी

एकूण गुण - १००, लेखी परीक्षा - ८० गुण, वेळ - ३ तास

अंतर्गत मूल्यमापन - २० गुण

अभ्यासक्रमासाठी नेमलेले संपादित पाठ्यपुस्तक - 'शब्दगंध' भाग - २ (सत्र - ३ व सत्र - ४)
राघव पब्लिशर्स अँड डिस्ट्रीब्युटर्स, नागपूर

विभाग - अ	वैचारिक	- २० गुण
विभाग - ब	ललित	- २० गुण
विभाग - क	कविता	- २० गुण
विभाग - ड	कौशल्य विकास आधारित अभ्यासक्रम (उपयोजित मराठी)	- २० गुण

प्रश्ननिहाय गुणविभागणी :-

विभाग 'अ' व 'ब'	: १४ गुणांचा प्रत्येकी एक दीर्घोत्तरी प्रश्न	- २८ गुण
विभाग 'क'	: ०८ गुणांचे दोन लघुत्तरी प्रश्न	- १६ गुण
विभाग 'ड'	: ०८ गुणांचे दोन लघुत्तरी प्रश्न	- १६ गुण
वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी	२० प्रश्न, प्रत्येकी - ०१ गुण	- २० गुण

(वस्तुनिष्ठ प्रश्न - विभाग 'अ' व 'ब' यावर प्रत्येकी ०६ प्रश्न आणि विभाग 'क' व 'ड' यावर प्रत्येकी ०४ प्रश्न असे एकूण २० बहुपर्यायी प्रश्न विचारले जातील. प्रत्येक प्रश्नास ०१ गुण याप्रमाणे हा प्रश्न २० गुणांचा असेल.)

कौशल्य विकासांवर आधारित / Skill Enhancement Module (SEM) अंतर्गत मूल्यमापन (Internal) : २० गुण

गुण विभागणी

१) गृहपाठ	- १० गुण
२) मौखिक परीक्षा	- १० गुण

सूचना :- विद्यार्थ्यांना गृहपाठ देतांना पुढील मुद्यांचा आधार घ्यावा.

- (१) नेमलेल्या वैचारिक अभ्यासक्रमाच्या आधारे समकालीन प्रश्नांवर टिपण तयार करा.
- (२) नेमलेल्या वैचारिक अभ्यासक्रमाच्या आधारे भाषण तयार करा.
- (३) वृत्तांत लेखन व अहवाल लेखनाचा आराखडा तयार करा.
- (४) मौखिक परीक्षा ही गृहपाठावर आधारित असेल.

* विद्यार्थ्यांना परीक्षेत उत्तीर्ण होण्यासाठी लेखी परीक्षा व अंतर्गत मूल्यमापन मिळून किमान ४० गुण प्राप्त करणे आवश्यक आहे.

Dr. Sidheshvar Navlakhe
Assistant Professor & Head,
Dept. of Marathi, Art's College, Buldana
Dist. Buldana

Co-Ordinator, IQAC
Arts College, Buldana

Principal
Art's College, Buldana

संत गाडगे बाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती
पसंतीवर आधारित श्रेयांक पद्धती (CBCS) अभ्यासक्रम २०२३ - २४
विद्याशाखा : मानव विज्ञान (Faculty – Humanities)
बी. ए. भाग - २ सत्र - ४
विषय : मराठी (आवश्यक) द्वितीय भाषा DSC -2

विषय सांकेतांक / Subject Code	विषयाचे नाव / Name of Subject	एकूण तासिका (४८ मिनिटांची एक तासिका याप्रमाणे) / Total Number of Periods	श्रेयांक / Credits
१०११	मराठी (आवश्यक) द्वितीय भाषा DSC -2	६० तासिका	३.२

अभ्यासपत्रिकेसाठी नेमलेले संपादित पाठ्यपुस्तक - 'शब्दगंध' भाग -२ (सत्र - ३ व सत्र - ४)

प्रकाशक : राघव पब्लिशर्स अँड डिस्ट्रीब्युटर्स, नागपूर.

प्रस्तुत अभ्यासपत्रिकेच्या 'शब्दगंध' या क्रमिक पुस्तकात वैचारिक, ललित, कविता व कौशल्य विकास आधारित अभ्यासक्रम (उपयोजित मराठी) हे चार विभाग समाविष्ट केले असून अंतर्गत मूल्यमापन हा घटक देखील अभ्यासक्रमात आहे. या अभ्यासपत्रिकेची फलनिष्पत्ती पुढीलप्रमाणे असेल -

अभ्यासपत्रिकेची फलनिष्पत्ती (COs) :

- वैचारिक लेखांमधून विद्यार्थ्यांना लोकशाही मूल्यांची जपणूक करण्याचा संस्कार व विचार मिळेल. महापुरुषांचे विचार व कार्य समजून घेता येईल. त्यांच्या जीवन आणि विचारांपासून विद्यार्थ्यांना प्रेरणा मिळेल.
- ललित व कविता या विभागांतून गतकालीन आणि समकालीन जगण्याचे प्रश्न समजून घेण्यासाठी उपयुक्त असे मार्गदर्शन विद्यार्थ्यांना मिळेल.
- कौशल्य विकास आधारित अभ्यासक्रम (उपयोजित मराठी) हा विभाग विद्यार्थ्यांना विविध प्रकारची कौशल्ये आत्मसात करण्यासाठी मार्गदर्शक ठरेल. विविध स्पर्धा परीक्षांची तयारी करणाऱ्या विद्यार्थ्यांना हा अभ्यास घटक मार्गदर्शक व सहायक ठरेल.
- वैचारिक, ललित, कविता आणि कौशल्य विकास आधारित अभ्यासक्रम (उपयोजित मराठी) या चार विभागांतील घटकांचा अभ्यास केल्यानंतर विद्यार्थ्यांना संवाद कौशल्ये, भाषिक कौशल्ये, लेखन कौशल्ये आत्मसात करता येतील. लोकशाही मूल्यांची जपणूक करण्याची तत्त्वनिष्ठा त्यांचे अंगी निर्माण होईल. मराठी भाषेचे जतन, संवर्धन करण्याची प्रेरणा त्यांना मिळेल. ही भाषिक कौशल्ये विद्यार्थ्यांना रोजगारक्षम करण्यासाठी सहायक ठरतील.

Co-Ordinator, IQAC
Arts College, Buldana

Principal
Art's College, Buldana
Dist. Buldana

Sidheshvar Navlakhe
Head,
Arts College, Buldana
Dist. Buldana

अ.क्र. (Sr. No.)	घटक (Topic)	अध्यापन तासिका (Teaching Hours)
विभाग - अ	वैचारिक	१५ तासिका
१)	आद्य समाज सुधारक : महात्मा बसवेश्वर - अशोक मेनकुदळे	
२)	आगरकरांचे धर्मचिंतन - भा. ल. भोळे	
३)	खरे आन्धान विचारांचे - गोविंद पानसरे	
विभाग - ब	ललित	१५ तासिका
१)	पुस्तकांनी आयुष्याला आकार दिला - श्रीराम लागू, अनुवाद - सारंग दर्शनि	
२)	नोटांवर उतरतोय गर्भाचा गोळा - उत्तम कांबळे	
३)	गांधारी काशीबाई - इंद्रजित भालेराव	
विभाग - क	कविता	१५ तासिका
१)	संतवाणी अ) चहुकडे देवा दाटला वणवा - संत निर्मळा, ब) पतितपावन म्हणविसी आधी - संत कान्होपात्रा	
२)	घन:शाम सुंदरा - होनाजी बाळा	
३)	वेदाआधी तू होतास - बाबुराव बागूल	
४)	व्यवहार - वसंत आबाजी डहाके	
५)	उभी जिंदगानी - श्रीकृष्ण राऊत	
६)	डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर - अशोक पळवेकर	
विभाग- ड	कौशल्य विकास आधारित अभ्यासक्रम (उपयोजित मराठी)	१५ तासिका.
	मराठी भाषिक कौशल्ये विकास : संपादक - डॉ. पृथ्वीराज तौर, अथर्व पब्लिकेशन्स, धुळे, या पुस्तकातील पुढील दोन घटकांचा समावेश केला आहे. १) कार्यक्रमाचे आयोजन - निधी पटवर्धन २) मराठी वृत्तांत लेखन - विद्या सुर्वे- बोरसे	
		एकूण ६० तासिका

Dr. Sidheshwar Navlakhe
Assistant Prof.
Dept. of Marathi Arts College, Buldana
Dist. Buldana

Co-Ordinator, IQAC
Arts College, Buldana

Principal
Art's College, Buldana
Dist. Buldana

बी. ए. भाग - २ सत्र - ४ विषय - मराठी (आवश्यक) द्वितीय भाषा

गुण विभागणी

एकूण गुण - १००, लेखी परीक्षा - ८० गुण, वेळ - ३ तास अंतर्गत मूल्यमापन - २० गुण

अभ्यासक्रमासाठी नेमलेले संपादित पाठ्यपुस्तक - 'शब्दगंध' भाग - २ (सत्र - ३ व सत्र - ४),
राघव पब्लिशर्स अँड डिस्ट्रीब्युटर्स, नागपूर

विभाग - अ	वैचारिक	- २० गुण
विभाग - ब	ललित	- २० गुण
विभाग - क	कविता	- २० गुण
विभाग - ड	कौशल्य विकास आधारित अभ्यासक्रम (उपयोजित मराठी)	- २० गुण

प्रश्ननिहाय गुणविभागणी :-

विभाग 'अ' व 'ब' :	१४ गुणांचा प्रत्येकी एक दीर्घोत्तरी प्रश्न	- २८ गुण
विभाग 'क' :	०८ गुणांचे दोन लघुत्तरी प्रश्न	- १६ गुण
विभाग 'ड' :	०८ गुणांचे दोन लघुत्तरी प्रश्न	- १६ गुण
वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी	२० प्रश्न, प्रत्येकी - ०१ गुण	- २० गुण

(वस्तुनिष्ठ प्रश्न - विभाग 'अ' व 'ब' यावर प्रत्येकी ०६ प्रश्न आणि विभाग 'क' व 'ड' यावर प्रत्येकी ०४ प्रश्न असे एकूण २० बहुपर्यायी प्रश्न विचारले जातील. प्रत्येक प्रश्नास ०१ गुण साप्राप्ते हा प्रश्न २० गुणांचा असेल.)

कौशल्य विकासावर आधारित / Skill Enhancement Module (SEM) अंतर्गत मूल्यमापन (Internal) : २० गुण

गुण विभागणी

१) गृहपाठ	- १० गुण
२) मौखिक परीक्षा	- १० गुण

सूचना :- विद्यार्थ्यांना गृहपाठ देतांना पुढील मुद्याचा आधार घ्यावा.

- (१) अभ्यासक्रमात नेमलेल्या वैचारिक व ललित घटकांच्या आधारे समकालीन प्रश्नांवर टिपण तयार करा.
- (२) कार्यक्रमाची रूपरेषा तयार करा.
- (३) आपल्या परिसरातील वृत्तपत्रांसाठी बातम्या, जाहिराती, वृत्तलेख व ललित लेख यांचे नमुने तयार करून प्रकल्प सादर करावा.
- (४) मौखिक परीक्षा ही गृहपाठावर आधारित असेल.

* विद्यार्थ्यांना परीक्षेत उत्तीर्ण होण्यासाठी लेखी परीक्षा व अंतर्गत मूल्यमापन मिळून किमान ४० गुण प्राप्त करणे आवश्यक आहे.

Co-Ordinator, IQAC
Arts College, Buldana

Principal
Art's College, Buldana
Dist. Buldana

Dr. Sidheshwar Nalrikhe
Assistant
of Marathi
Dist. Buldana

संत गाडगे बाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती
पसंतीवर आधारित श्रेयांक पद्धती (CBCS) अभ्यासक्रम २०२३ - २४

विद्याशाखा : मानव विज्ञान (Faculty - Humanities)

बी.ए. भाग - २ सत्र - ३

विषय : मराठी वाङ्मय (ऐच्छिक) DSC - 3

विषय सांकेतांक / Subject Code	विषयाचे नाव / Name of Subject	एकूण तासिका (४८ मिनिटांची एक तासिका याप्रमाणे) / Total Number of Periods	श्रेयांक / Credits
१०५२	मराठी वाङ्मय (ऐच्छिक) DSC -3	७५ तासिका	४

प्रस्तुत अभ्यासपत्रिकेसाठी नेमलेल्या 'दृष्टांतवैभव' व 'कथावैभव' या संपादित पुस्तकांच्या सूक्ष्म अभ्यासातून विद्यार्थ्यांना प्राचीन व अर्वाचीन मराठी कथन साहित्याची ओळख होईल, मराठी भाषेच्या परंपरेचे व विकासाचे ज्ञान होईल. या अभ्यासपत्रिकेची फलनिष्पत्ती पुढीलप्रमाणे असेल -

अभ्यासक्रमाची विशिष्ट / नेमकी फलनिष्पत्ती (PSOs) :

१. या अभ्यासक्रमातील साहित्यकृतींच्या आकलन, आस्वाद व मूल्यमापनातून विद्यार्थ्यांना ललितसाहित्य या वाङ्मय प्रकाराच्या सामाजिक सांस्कृतिक फलश्रुतीची जाणीव होईल. समाजाच्या प्रभावामुळे साहित्यकृती निर्माण होत असते तसेच साहित्यकृतींतील विचारांच्या प्रभावामुळे समाजाची जडणघडण होत असते ही प्रक्रिया विद्यार्थ्यांना समजेल.
२. भाषा आणि साहित्य समाजाचे सांस्कृतिक भरणपोषण करीत असते. भाषा आणि साहित्यामुळे संस्कृतीचे व अभिरुचीचे संवर्धन आणि नवनिर्माण होत असते. समाज, संस्कृती, प्रदेश यांच्या संवर्धन आणि नवनिर्माणासाठी भाषेचे जतन आणि साहित्याची निर्मिती आवश्यक असते याची जाणीव विद्यार्थ्यांना होईल.
३. भाषा आणि साहित्याच्या आकलन आस्वादनातून संवाद कौशल्ये, लेखन कौशल्ये आत्मसात करून विद्यार्थ्यांना रोजगारक्षम होता येईल.

अभ्यासपत्रिकेची फलनिष्पत्ती (COs) :

अ) दृष्टांतवैभव (केशिराज संकलित दृष्टांतपाठातील निवडक ४० दृष्टांत)

- १) 'दृष्टांतवैभवा' तून महानुभाव पंथाच्या सामाजिक, सांस्कृतिक, भाषाविषयक कार्याचा व प्राचीन मराठी गद्य वाङ्मयाचा परिचय होईल.
- २) महानुभाव पंथाच्या वाङ्मय अभ्यासातून तत्कालीन सामाजिक, सांस्कृतिक प्रश्नांचे आकलन होईल.
- ३) 'दृष्टांतवैभवा' या पुस्तकाच्या अभ्यासातून लोकव्यवहार व भाषा व्यवहार यांचे ज्ञान होईल.
- ४) महानुभाव पंथाच्या वाङ्मय अभ्यासातून तत्कालीन सामाजिक व्यवस्थेचे आकलन होईल.
- ५) महानुभाव पंथाच्या वाङ्मय अभ्यासातून तत्कालीन भाषिक मूल्यांचा अभ्यास करता येईल.
- ६) हा अभ्यास विद्यार्थ्यांना प्राचीन मराठी साहित्यकृतींचे संशोधन, जतन व संवर्धन करण्यासाठी प्रेरक ठरेल.
- ७) या अभ्यासामुळे विद्यार्थ्यांना समकालीन दृष्टांत लेखनाची आणि अल्पाक्षरी पण आशयपूर्ण लेखनाची प्रेरणा मिळेल.

Dr. Sidheshvar Navlakhe
Assistant Professor & Head,
Dept of Marathi, Art's College, Buldana
Dist. Buldana

Co-Ordinator, IGAC
Art's College, Buldana

Principal
Art's College, Buldana
Dist. Buldana

- ब) कथावैभव (अर्वाचीन कालखंडातील निवडक कथा)
- १) कथावैभव या संपादित पुस्तकाच्या सूक्ष्म अभ्यासातून विद्यार्थ्यांना कथेच्या विविध प्रकारांची माहिती होईल.
  - २) कथांच्या आकलन, आस्वाद व मूल्यमापनातून विद्यार्थ्यांना समकालीन सांस्कृतिक, सामाजिक पर्यावरणाचे ज्ञान होईल.
  - ३) कथांचा अभ्यास विद्यार्थ्यांना सामाजिक मूल्यांची जाणीव देणारा ठरेल.
  - ४) सामाजिक प्रश्नांची जाणीव कथा साहित्याच्या माध्यमातून होईल.
  - ५) कथा लेखनाचे तंत्र विद्यार्थ्यांना आत्मसात करता येतील.
  - ६) कथात्म साहित्यातून वाचन, लेखन, श्रवण ही कौशल्ये आत्मसात करता येतील.
  - ७) कथेचे सादरीकरण व निवेदनकौशल्य विद्यार्थ्यांना प्राप्त होतील.
  - ८) कथांमधून प्रत्यक्ष अप्रत्यक्षपणे व्यक्त झालेल्या लोकशाही मूल्याचा संस्कार विद्यार्थ्यांच्या मनावर होईल.
  - ९) नेमलेल्या साहित्यकृतीच्या आधारे कथा घटकांचे आकलन होऊन कथा लेखनाची प्रेरणा मिळेल.

अ.क्र.	अभ्यासपत्रिकेचे घटक	अध्यापन तासिका (Teaching Hours)
१	दृष्टांतवैभव (केशिराज संकलित दृष्टांतपाठातील निवडक ४० दृष्टांत) संपादक - डॉ. अजय देशपांडे, डॉ. अण्णा वैद्य ज्ञानपथ पब्लिकेशन्स, अमरावती.	एकूण - ७५ तासिका
२	कथावैभव (अर्वाचीन कालखंडातील निवडक कथा) संपादक - डॉ. गणेश मालटे, डॉ. गजानन मुंदे, डॉ. राजेश मिरगे राघव पब्लिशर्स अँड डिस्ट्रीब्युटर्स, नागपूर. (कथावैभव मधील क्रमांक १ ते ६ या कथा अभ्यासक्रमात राहतील.)	
३	'दृष्टांतवैभव' व 'कथावैभव' यावर आधारित कौशल्य विकास (Skill Enhancement Module)	

Dr. Sidheshvar Navlakhe
Assistant Professor
Head,
Department of Marathi
College, Buldana
Dist. Buldana

Co-Ordinator, IQAC
Arts College, Buldana

Principal
Art's College, Buldana
Dist. Buldana

बी. ए. भाग - २ सत्र - ३ विषय - मराठी वाङ्मय (ऐच्छिक)

गुण विभागणी

एकूण गुण - १००, लेखी परीक्षा - ८० गुण, वेळ - ३ तास

अंतर्गत मूल्यमापन - २० गुण

अ) 'दृष्टांतवैभव' - ४० गुण

ब) 'कथावैभव' - ४० गुण

प्रश्ननिहाय गुणविभागणी :-

प्रश्न १ - संदर्भासह स्पष्टीकरण - २० गुण

('दृष्टांतवैभव' व 'कथावैभव' यांवर प्रत्येकी ०५ गुणांचे प्रत्येकी दोन संदर्भ विचारले जातील.)

प्रश्न २ - दृष्टांतवैभव : ०१ दीर्घोत्तरी प्रश्न - १२ गुण

प्रश्न ३ - दृष्टांतवैभव : ०१ लघुत्तरी प्रश्न - ०८ गुण

प्रश्न ४ - कथावैभव : ०१ दीर्घोत्तरी प्रश्न - १२ गुण

प्रश्न ५ - कथावैभव : ०१ लघुत्तरी प्रश्न - ०८ गुण

प्रश्न ६ - वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी २० प्रश्न प्रत्येकी - ०१ गुण - २० गुण

(वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी प्रश्नांमध्ये 'दृष्टांतवैभव' यावर १० प्रश्न, 'कथावैभव' यावर १० प्रश्न विचारले जातील.)

कौशल्य विकासावर आधारित अंतर्गत मूल्यमापन (Skill Enhancement Module) - २० गुण

विद्यार्थ्यांच्या अंगी असलेल्या वाचन, लेखन कौशल्यांचा विकास करण्यासाठी पुढील मुद्यांच्या आधारे विद्यार्थ्यांकडून SEM (Skill Enhancement Module) तयार करून घ्यावे. SEM तपासून गुणदान करावे.

१) अभ्यासक्रमात नेमलेल्या दृष्टांतांचे विद्यार्थ्यांनी वाचन करून त्यातील बोधवाक्ये, सुभाषितसदृश वाक्ये शोधणे, त्या वाक्यांचे विश्लेषण प्रकल्प वहीत लिहून आणावे.

२) अभ्यासक्रमात नेमलेल्या दृष्टांतांच्या आधारे मध्ययुगीन काळातील मराठी भाषेतील लुप्त झालेल्या शब्दांचा शोध घेऊन सूची प्रकल्प वहीमध्ये तयार करावी.

३) अभ्यासक्रमात नेमलेल्या 'दृष्टांतवैभव' या पुस्तकातील लोककथांचे विद्यार्थ्यांनी आजच्या मराठी प्रमाणभाषेत प्रकल्प वहीमध्ये लेखन करावे.

४) अभ्यासक्रमात नेमलेल्या 'कथावैभव' या पुस्तकातील कथांमधील म्हणी, वाकप्रचार यांचे विद्यार्थ्यांनी संकलन करून प्रकल्प वहीत लिहून आणावे.

५) अभ्यासक्रमातील दृष्टांत व कथांचा अभ्यास करून विद्यार्थ्यांनी तसाच एखादा दृष्टांत किंवा कथा लिहून आणावी.

गुण विभागणी SEM प्रकल्प वही - १० गुण, SEM वर आधारित मौखिक परीक्षा - १० गुण.

* विद्यार्थ्यांना परीक्षेत उत्तीर्ण होण्यासाठी लेखी परीक्षा व अंतर्गत मूल्यमापन मिळून किमान ४० गुण प्राप्त करणे आवश्यक आहे.

0.

Co-Ordinator, IQAC
Arts College, Buldana

Principal
Art's College, Buldana
Dist. Buldana

Dr. Sidheshvar Navlakhe
Assistant Professor & Head,
of Marathi, Art's College, Buldana
Dist. Buldana

संत गाडगे बाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती
पसंतीवर आधारित श्रेयांक पद्धती (CBCS) अभ्यासक्रम २०२३ - २४

विद्याशाखा : मानव विज्ञान (Faculty - Humanities)

बी.ए. भाग - २ सत्र - ४

विषय : मराठी वाङ्मय (ऐच्छिक) DSC - 3

विषय सांकेतांक / Subject Code	विषयाचे नाव / Name of Subject	एकूण तासिका (४८ मिनिटांची एक तासिका याप्रमाणे) / Total Number of Periods	श्रेयांक / Credits
१०५२	मराठी वाङ्मय (ऐच्छिक) DSC -3	७५ तासिका	४

प्रस्तुत अभ्यासपत्रिकेसाठी नेमलेल्या 'मन निरभ्र व्हावं' व 'कथावैभव' (संपादित) या पुस्तकांच्या सूक्ष्म अभ्यासातून विद्यार्थ्यांना अर्वाचीन मराठी कथन साहित्याची ओळख होईल, अर्वाचीन मराठी भाषा व्यवहाराचे ज्ञान होईल. या अभ्यासपत्रिकेची फलनिष्पत्ती पुढीलप्रमाणे असेल -

अभ्यासक्रमाची विशिष्ट / नेमकी फलनिष्पत्ती (PSOs) :

१. या अभ्यासक्रमातील साहित्यकृतीच्या आकलन, आस्वादानातून विद्यार्थ्यांना ललित साहित्य या वाङ्मय प्रकाराच्या सामाजिक सांस्कृतिक फलश्रुतीची जाणीव होईल. समाजाच्या प्रभावामुळे साहित्यकृती निर्माण होत असते तसेच साहित्यकृतीतील विचारांच्या प्रभावामुळे प्रगतिशील समाजाची जडणघडण होत असते ही प्रक्रिया विद्यार्थ्यांना समजेल.
२. भाषा आणि साहित्य समाजाचे सांस्कृतिक भरणपोषण करीत असते. भाषा आणि साहित्यामुळे संस्कृतीचे अभिरुचीचे संवर्धन आणि नवनिर्माण होत असते. समाज, संस्कृती, प्रदेश यांच्या संवर्धन आणि नवनिर्माणासाठी भाषेचे जतन आणि साहित्याची निर्मिती आवश्यक असते याची जाणीव विद्यार्थ्यांना होईल.
३. भाषा आणि साहित्याच्या आकलन आस्वादानातून संवाद कौशल्ये, लेखन कौशल्ये आत्मसात करून विद्यार्थ्यांना रोजगारक्षम होता येईल.

अभ्यासपत्रिकेची फलनिष्पत्ती (COs) :

अ) मन निरभ्र व्हावं - डॉ. आ. ह. साळुंखे

१) मन निरभ्र व्हावं - या पुस्तकाच्या सूक्ष्म अभ्यासातून विद्यार्थ्यांना ललित गद्य या वाङ्मय प्रकाराच्या स्वरूपाचे आकलन होईल.

२) ललित लेखांमधून जीवनाच्या विविध अंगांचे दर्शन घडेल.

३) सामाजिक मूल्यांची जाणीव ललित लेखांच्या माध्यमातून होईल.

४) लालित्यपूर्ण लेखांमुळे भाषेची जाण वृद्धिंगत होईल.

५) ललित लेखनाचे तंत्र विद्यार्थ्यांना आत्मसात करता येतील.

६) ललित साहित्यातून वाचन, लेखन, श्रवण ही कौशल्ये आत्मसात करता येतील.

(S. E. Nankhede)

Co-Ordinator, IQAC
Arts College, Buldana

Principal
Art's College, Buldana
Dist. Buldana

- ७) ललित लेखनाचे सादरीकरण व निवेदनकौशल्ये विद्यार्थ्यांना प्राप्त होतील.
 ८) नेमलेल्या साहित्यकृतीच्या आधारे ललित लेखनाच्या घटकांचे आकलन होऊन ललित लेखनाची प्रेरणा मिळेल.

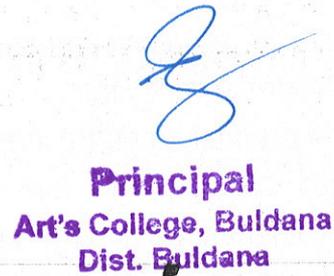
ब) कथावैभव (अर्वाचीन कालखंडातील निवडक कथा)

- १) कथावैभव या संपादित पुस्तकाच्या सूक्ष्म अभ्यासातून विद्यार्थ्यांना कथेच्या विविध प्रकारांची माहिती होईल.
 २) कथांच्या आकलन, अस्वाद व मूल्यमापनातून विद्यार्थ्यांना समकालीन सांस्कृतिक, सामाजिक पर्यावरणाचे ज्ञान होईल.
 ३) कथांचा अभ्यास विद्यार्थ्यांना सामाजिक, मूल्यांची जाणीव देणारा ठरेल.
 ४) सामाजिक प्रश्नांची जाणीव कथा साहित्याच्या माध्यमातून होईल.
 ५) कथा लेखनाचे तंत्र विद्यार्थ्यांना आत्मसात करता येतील.
 ६) कथात्म साहित्यातून वाचन, लेखन, श्रवण ही कौशल्ये आत्मसात करता येतील.
 ७) कथेचे सादरीकरण व निवेदनकौशल्य विद्यार्थ्यांना प्राप्त होतील.
 ८) कथांमधून प्रत्यक्ष अप्रत्यक्षपणे व्यक्त झालेल्या लोकशाही मूल्याचा संस्कार विद्यार्थ्यांच्या मनावर होईल.
 ९) नेमलेल्या साहित्यकृतीच्या आधारे कथा घटकांचे आकलन होऊन कथा लेखनाची प्रेरणा मिळेल.

अ.क्र.	अभ्यासपत्रिकेचे घटक	अध्यापन तासिका (Teaching Periods)
१	मन निरभ्र व्हावं : डॉ. आ. ह. साळुंखे, लोकायत प्रकाशन, सातारा.	
२	कथावैभव (अर्वाचीन कालखंडातील निवडक कथा) संपादक - डॉ. गणेश मालटे, डॉ. गजानन मुंदे, डॉ. राजेश मिरगे राघव पब्लिशर्स अँड डिस्ट्रीब्युटर्स, नागपूर. (कथावैभव मधील क्रमांक ७ ते १२ या कथा अभ्यासक्रमात राहतील.)	एकूण - ७५ तासिका
३	'मन निरभ्र व्हावं' व 'कथावैभव' यावर आधारित कौशल्य विकास (Skill Enhancement Module)	

 Co-Ordinator, IQAC
 Arts College, Buldana

 Principal
 Art's College, Buldana
 Dist. Buldana

Dr. Sidheshwar Navlakhe
 Assistant Principal, Head,
 Dept. of Marathi, Arts College, Buldana
 Dist. Buldana

बी. ए. भाग - २ सत्र - ४ विषय - मराठी वाङ्मय (ऐच्छिक)

गुण विभागणी

एकूण गुण - १००, लेखी परीक्षा - ८० गुण, वेळ - ३ तास अंतर्गत मूल्यमापन - २० गुण

- अ) 'मन निरभ्र व्हावं' - ४० गुण
ब) 'कथावैभव' - ४० गुण

प्रश्ननिहाय गुणविभागणी :-

- प्रश्न १ - संदर्भासह स्पष्टीकरण - २० गुण
('मन निरभ्र व्हावं' व 'कथावैभव' यांवर प्रत्येकी ०५ गुणांचे प्रत्येकी दोन संदर्भ विचारले जातील.)
प्रश्न २ - मन निरभ्र व्हावं : ०१ दीर्घोत्तरी प्रश्न - १२ गुण
प्रश्न ३ - मन निरभ्र व्हावं : ०१ लघुत्तरी प्रश्न - ०८ गुण
प्रश्न ४ - कथावैभव : ०१ दीर्घोत्तरी प्रश्न - १२ गुण
प्रश्न ५ - कथावैभव : ०१ लघुत्तरी प्रश्न - ०८ गुण
प्रश्न ६ - वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी २० प्रश्न, प्रत्येकी ०१ गुण - २० गुण
(वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी प्रश्नांमध्ये 'मन निरभ्र व्हावं' यावर १० प्रश्न, 'कथावैभव' यावर १० प्रश्न विचारले जातील.)

कौशल्य विकासावर आधारित अंतर्गत मूल्यमापन (Skill Enhancement Module) : २० गुण

विद्यार्थ्यांच्या अंगी असलेल्या वाचन, लेखन कौशल्यांचा विकास करण्यासाठी पुढील मुद्द्यांच्या आधारे विद्यार्थ्यांकडून SEM (Skill Enhancement Module) तयार करून घ्यावे. SEM तपासून गुणदान करावे.

- १) अभ्यासक्रमात नेमलेल्या 'मन निरभ्र व्हावं' या पुस्तकातील आवडलेल्या दोन ललित लेखांचे परीक्षण विद्यार्थ्यांनी प्रकल्प वहीमध्ये लिहावे.
- २) 'मन निरभ्र व्हावं' या पुस्तकाचे सूक्ष्म वाचन करून त्यातील बोधदाक्ये, सुभाषितसदृश वाक्ये शोधणे, या वाक्यांचे विश्लेषण प्रकल्प वहीत लिहून आणावे.
- ३) अभ्यासक्रमात नेमलेल्या 'कथावैभव' या पुस्तकातील कथांमधील म्हणी, वाकप्रचार यांचे विद्यार्थ्यांनी संकलन करून प्रकल्प वहीत लिहून आणावे.
- ४) अभ्यासक्रमात नेमलेल्या 'कथावैभव' पुस्तकातील एका कथेचे परीक्षण प्रकल्प वहीत लिहून आणावे.
- ५) अभ्यासक्रमात नसलेल्या पण आवडलेल्या एका कथेचे रसग्रहण करावे.
- ६) अभ्यासक्रमात नसलेल्या पण आवडलेल्या एका ललित लेखाचे रसग्रहण करावे.
- ७) आपल्या परिसरातल्या लोकभाषांमधील लोककथांचे संकलन करून त्या लोककथा प्रकल्प वहीत लिहून आणाव्या.

गुण विभागणी SEM प्रकल्प वही - १० गुण, SEM वर आधारित मौखिक परीक्षा - १० गुण.

* विद्यार्थ्यांना परीक्षेत उत्तीर्ण होण्यासाठी लेखी परीक्षा व अंतर्गत मूल्यमापन मिळून किमान ४० गुण प्राप्त करणे आवश्यक आहे.

Co-Ordinator, IQAC
Arts College, Buldana

Principal
Art's College, Buldana
Dist. Buldana

Dr. Sidheshwar Manojkhe
Assist. Prof.
of Marathi

Dist. Buldana

संत गाडगे बाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती
SANT GADGE BABA AMRAVATI UNIVERSITY, AMRAVATI

मानवविज्ञान विद्याशाखा
(FACULTY OF HUMANITIES)

पसंतीवर आधारित श्रेयांक पद्धती (CBCS) अभ्यासक्रम २०२४-२५

अभ्यासक्रमिका

वाङ्मय स्नातक (बी.ए.)

सत्र - ५ व सत्र - ६

१. मराठी (आवश्यक) द्वितीय भाषा DSC-2
२. मराठी वाङ्मय (ऐच्छिक) DSC
३. मराठी वाङ्मय (ऐच्छिक) DSE- I & DSE - II

PROSPECTUS

OF

BACHELOR OF ARTS (B.A.)

SEMESTER – 5 & 6

1. MARATHI (Compulsory Second Language)

2. MARATHI LITERATURE - (MLT) DSC

3. MARATHI LITERATURE ELECTIVE (MLT- DSE- I & DSE- II)

(मराठी भाषा अभ्यास मंडळ)

Sant Gadge Baba Amravati University, Amravati

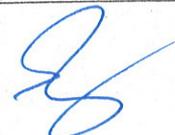
Members of the Board of Studies in the subject of **Marathi** under the faculty of **Humanities**

S.N	Name of the Member	Designation	Address
1	डॉ. काशीनाथ विनायक बऱ्हाटे	अध्यक्ष	प्राध्यापक व प्रमुख, मराठी विभाग, स्व. छगनलाल मूलजीभाई कडी कला महाविद्यालय, अचलपूर कॅम्प, परतवाडा, जि. अमरावती संपर्क- 9420124714
2	डॉ. सौ. मोना मिलिंद चिमोटे	सदस्य	अधिष्ठाता, मानव विज्ञान विद्याशाखा व प्रमुख, पदव्युत्तर मराठी विभाग संत गाडगे बाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती
3	डॉ. मनोज हरिश्चंद्र तायडे	सदस्य	अभियंता कॉलनी, विद्युत नगर, कठोरा नाका परिसर, अमरावती
4	डॉ. संजयकुमार करंदीकर	सदस्य	प्राध्यापक व प्रमुख, मराठी विभाग, द महाराजा सयाजीराव युनिव्हर्सिटी ऑफ बरोडा, वडोदरा (गुजरात)
5	डॉ. माधव मारोतराव जाधव	सदस्य	अध्यक्ष, मराठी अभ्यासमंडळ स्वामी रामानंद तीर्थ नांदेड मराठवाडा विद्यापीठ, नांदेड
6	डॉ. आशुतोष रमेश पाटील	सदस्य	प्राध्यापक, पदव्युत्तर मराठी विभाग कवयित्री बहिणाबाई चौधरी उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव
7	डॉ. प्रणव रमाकांत कोलते	सदस्य	सहायक प्राध्यापक, पदव्युत्तर मराठी विभाग, संत गाडगे बाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती
8	डॉ. अण्णा प्रल्हादराव वैद्य	सदस्य	प्राध्यापक व प्रमुख, मराठी विभाग श्रीमती नरसम्मा कला, वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय, अमरावती
9	डॉ. गजानन भाऊराव मुंदे	सदस्य	प्राध्यापक व प्रमुख, मराठी विभाग आप्पास्वामी महाविद्यालय, शेंदुरजना अढाव, जि. वाशिम
10	डॉ. अजय जनार्दन देशपांडे	सदस्य	प्राध्यापक व प्रमुख, मराठी विभाग लोकमान्य टिळक महाविद्यालय, वणी, जि. यवतमाळ
11	डॉ. गणेश गोपाळराव मालते	सदस्य	प्राध्यापक व प्रमुख, मराठी विभाग श्री शिवाजी विज्ञान व कला महाविद्यालय, चिखली, जि. बुलढाणा
12	डॉ. प्रफुल्ल उत्तमराव गवई	सदस्य	प्राध्यापक, मराठी विभाग, शि. प्र. मं. तात्यासाहेब महाजन कला व वाणिज्य महाविद्यालय, चिखली, जि. बुलढाणा
13	डॉ. अशोक रामभाऊ इंगळे	सदस्य	प्राध्यापक, मराठी विभाग, श्री शिवाजी कला, वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय, आकोट, जि. अकोला
14	डॉ. राजेश ज्ञानेश्वर मिरगे	सदस्य	सहयोगी प्राध्यापक, मराठी विभाग, श्री शिवाजी कला, वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय, अमरावती
15	डॉ. श्रीकृष्ण वामन पदमणे	सदस्य	सहायक प्राध्यापक, मराठी विभाग, एम. ई. एस. कला व वाणिज्य महाविद्यालय, मेहकर, जि. बुलढाणा

0.

Dr. Sidheshvar Navlakhe
Assistant Professor & Head,
Dept. of Marathi, Arts College, Buldana
Dist. Buldana

Co-Ordinator, IQAC
Arts College, Buldana

Principal
Arts College, Buldana
Dist. Buldana

संत गाडगे बाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती

पसंतीवर आधारित श्रेयांक पद्धती (CBCS)

अभ्यासक्रम - २०२४-२५

विद्याशाखा : मानवविज्ञान (Faculty - Humanities)

Board of Study- Marathi

बी. ए. भाग - ३ सत्र - ५

विषय : मराठी (आवश्यक) द्वितीय भाषा DSC -2

Semester	Course Code	Course Name	Credits /श्रेयांक	Teaching Hours	Exam Duration	Max Marks
बी. ए. भाग - ३ सत्र ५	१०११	मराठी (द्वितीय भाषा) DSC -2	३.२	एकूण = ६० तासिका (आठवड्यांच्या तासिका ४)	३ तास	१०० (लेखी परीक्षा : ८० अतर्गत मूल्यमापन : २०)

अभ्यासपत्रिकेसाठी नेमलेले संपादित पाठ्यपुस्तक - शब्दगंध - भाग -३ (सत्र - ५ व सत्र - ६)

प्रकाशक : राघव पब्लिशर्स अँड डिस्ट्रीब्युटर्स, नागपूर.

प्रस्तुत अभ्यासपत्रिकेच्या 'शब्दगंध' या क्रमिक पुस्तकात वैचारिक, ललित, कविता व कौशल्य विकास आधारित अभ्यासक्रम (उपयोजित मराठी) हे चार विभाग समाविष्ट केले असून अंतर्गत मूल्यमापन हा घटक देखील अभ्यासक्रमात आहे. या अभ्यासपत्रिकेची फलनिष्पत्ती पुढीलप्रमाणे असेल -

अभ्यासपत्रिकेची फलनिष्पत्ती (COs) :

- वैचारिक लेखांमधून विद्यार्थ्यांना लोकशाही मूल्यांची जपणूक करण्याचा संस्कार व विचार मिळेल. महापुरुषांचे विचार व कार्य समजून घेता येईल. त्यांच्या जीवन आणि विचारांपासून विद्यार्थ्यांना प्रेरणा मिळेल.
- ललित व कविता या विभागांतून गतकालीन आणि समकालीन जगण्याचे प्रश्न समजून घेण्यासाठी उपयुक्त असे मार्गदर्शन विद्यार्थ्यांना मिळेल.
- कौशल्य विकास आधारित अभ्यासक्रम (उपयोजित मराठी) हा विभाग विद्यार्थ्यांना विविध प्रकारची कौशल्ये आत्मसात करण्यासाठी मार्गदर्शक ठरेल. विविध स्पर्धा परीक्षांची तयारी करणाऱ्या विद्यार्थ्यांना हा अभ्यास घटक मार्गदर्शक व सहायक ठरेल.
- वैचारिक, ललित, कविता आणि कौशल्य विकास आधारित अभ्यासक्रम (उपयोजित मराठी) या चार विभागांतील घटकांचा अभ्यास केल्यानंतर विद्यार्थ्यांना संवाद कौशल्ये, भाषिक कौशल्ये, लेखन कौशल्ये आत्मसात करता येतील. लोकशाही मूल्यांची जपणूक करण्याची तत्त्वनिष्ठा त्यांचे अंगी निर्माण होईल. मराठी भाषेचे जतन, संवर्धन करण्याची प्रेरणा त्यांना मिळेल. ही भाषिक कौशल्ये विद्यार्थ्यांना रोजगारक्षम करण्यासाठी सहायक ठरतील.

1

Dr. Sidheshwar Naulakhe
Head,
Arts College, Buldana
Dist. Buldana

Co-Ordinator, IQAC
Arts College, Buldana

Principal
Art's College, Buldana
Dist. Buldana

बी. ए. भाग - ३ सत्र - ५

विषय : मराठी (आवश्यक) द्वितीय भाषा (DSC -2)

अभ्यासपत्रिकेसाठी नेमलेले संपादित पाठ्यपुस्तक - शब्दगंध- भाग -३ (सत्र - ५ व सत्र - ६)

अ.क्र. (Sr. No.)	घटक (Topic)	अध्यापन तासिका (Teaching Hours)
विभाग - अ	वैचारिक	
१)	मी नास्तिक का आहे ? - भगतसिंग	१५ तासिका
२)	संस्कृतिवाचन आणि वाचनसंस्कृती - यशवंत मनोहर	
३)	न-नैतिक विज्ञानाचे भान आवश्यक - अतुल देऊळगावकर	
विभाग - ब	ललित	
१)	वीव्हावो स्वीकारु - म्हाइंभट	१५ तासिका
२)	काबुलीवाला- रवीन्द्रनाथ टागोर	
३)	शिदोरी - गजानन बनसोड	
विभाग - क	कविता	
१)	संतवाणी अ) जैसा वृक्ष नेणे... - संत नामदेव ब) आम्ही आणि संत.. - संत जनाबाई	१५ तासिका
२)	कुसंगती आणि सुसंगतीचे परिणाम - पठ्ठे बापूराव	
३)	मायबोली - सुरेश भट	
४)	बाबा - अशोक शिरसाट	
५)	समजू नको ढगा - आबिद मन्सूर शेख	
६)	प्रार्थना- सुनील पवार	
विभाग- ड	कौशल्य विकास आधारित अभ्यासक्रम (उपयोजित मराठी)	
	१) ब्लॉग लेखन - सचिन नरंगले २) पटकथा लेखन - कविता मुरुमकर	१५ तासिका
		एकूण ६० तासिका

Co-Ordinator, IQAC
Arts College, Buldana

Principal
Art's College, Buldana
Dist. Buldana

Dr. Sidheshwar Navlakhe
Assistant
of IQAC

Arts College, Buldana
Dist. Buldana

बी. ए. भाग - ३ सत्र - ५
विषय : मराठी (आवश्यक) द्वितीय भाषा (DSC -2)

गुण विभागणी

एकूण गुण - १००, लेखी परीक्षा - ८० गुण, वेळ - ३ तास अंतर्गत मूल्यमापन - २० गुण

अभ्यासक्रमासाठी नेमलेले संपादित पाठ्यपुस्तक - शब्दगंध - भाग - ३ (सत्र - ५ व सत्र - ६)
राघव पब्लिशर्स अँड डिस्ट्रीब्युटर्स, नागपूर

विभाग - अ	वैचारिक	- २० गुण
विभाग - ब	ललित	- २० गुण
विभाग - क	कविता	- २० गुण
विभाग - ड	कौशल्य विकास आधारित अभ्यासक्रम (उपयोजित मराठी)	- २० गुण

प्रश्ननिहाय गुणविभागणी :-

विभाग 'अ' व 'ब'	: १४ गुणांचा प्रत्येकी एक दीर्घोत्तरी प्रश्न	- २८ गुण
विभाग 'क'	: ०८ गुणांचे दोन लघुत्तरी प्रश्न	- १६ गुण
विभाग 'ड'	: ०८ गुणांचे दोन लघुत्तरी प्रश्न	- १६ गुण
वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी	२० प्रश्न, प्रत्येकी - ०१ गुण	- २० गुण
(वस्तुनिष्ठ प्रश्न - विभाग 'अ' व 'ब' यावर प्रत्येकी ०६ प्रश्न आणि विभाग 'क' व 'ड' यावर प्रत्येकी ०४ प्रश्न असे एकूण २० बहुपर्यायी प्रश्न विचारले जातील. प्रत्येक प्रश्नास ०१ गुण याप्रमाणे हा प्रश्न २० गुणांचा असेल.)		
कौशल्य विकासावर आधारित / Skill Enhancement Module (SEM)		

अंतर्गत मूल्यमापन (Internal) : २० गुण

गुण विभागणी	
१) गृहपाठ	- १० गुण
२) मौखिक परीक्षा	- १० गुण

सूचना :- विद्यार्थ्यांना गृहपाठ देतांना पुढील मुद्याचा आधार घ्यावा.

- (१) नेमलेल्या वैचारिक अभ्यासक्रमाच्या आधारे समकालीन प्रश्नांवर टिपण तयार करा.
- (२) नेमलेल्या वैचारिक अभ्यासक्रमाच्या आधारे भाषण तयार करा.
- (३) वृत्तांत लेखन व अहवाल लेखनाचा आराखडा तयार करा.
- (४) मौखिक परीक्षा ही गृहपाठावर आधारित असेल.

* विद्यार्थ्यांना परीक्षेत उत्तीर्ण होण्यासाठी लेखी परीक्षा व अंतर्गत मूल्यमापन मिळून किमान ४० गुण प्राप्त करणे आवश्यक आहे.

Co-Ordinator, IQAC
Arts College, Buldana

Principal
Art's College, Buldana
Dist. Buldana

संत गाडगे बाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती

पसंतीवर आधारित श्रेयांक पद्धती (CBCS)

अभ्यासक्रम - २०२४-२५

विद्याशाखा : मानवविज्ञान (Faculty – Humanities)

Board of Study- Marathi

बी. ए. भाग - ३ सत्र - ६

विषय : मराठी (आवश्यक) द्वितीय भाषा DSC -2

Semester	Course Code	Course Name	Credits /श्रेयांक	Teaching Hours	Exam Duration	Max Marks
बी. ए. भाग - ३ सत्र- ६	१०११	मराठी (द्वितीय भाषा) DSC -2	३.२	एकूण = ६० तासिका (आठवड्याच्या तासिका ४)	३ तास	१०० (लेखी परीक्षा : ८० अंतर्गत मूल्यमापन : २०)

अभ्यासपत्रिकेसाठी नेमलेले संपादित पाठ्यपुस्तक - शब्दगंध - भाग - ३ (सत्र - ५ व सत्र - ६)

प्रकाशक : राघव पब्लिशर्स अँड डिस्ट्रीब्युटर्स, नागपूर.

प्रस्तुत अभ्यासपत्रिकेच्या 'शब्दगंध' या क्रमिक पुस्तकात वैचारिक, ललित, कविता व कौशल्य विकास आधारित अभ्यासक्रम (उपयोजित मराठी) हे चार विभाग समाविष्ट केले असून अंतर्गत मूल्यमापन हा घटक देखील अभ्यासक्रमात आहे. या अभ्यासपत्रिकेची फलनिष्पत्ती पुढीलप्रमाणे असेल -

अभ्यासपत्रिकेची फलनिष्पत्ती (COs) :

- वैचारिक लेखांमधून विद्यार्थ्यांना लोकशाही मूल्यांची जपणूक करण्याचा संस्कार व विचार मिळेल. महापुरुषांचे विचार व कार्य समजून घेता येईल. त्यांच्या जीवन आणि विचारांपासून विद्यार्थ्यांना प्रेरणा मिळेल.
- ललित व कविता या विभागांतून गतकालीन आणि समकालीन जगण्याचे प्रश्न समजून घेण्यासाठी उपयुक्त असे मार्गदर्शन विद्यार्थ्यांना मिळेल.
- कौशल्य विकास आधारित अभ्यासक्रम (उपयोजित मराठी) हा विभाग विद्यार्थ्यांना विविध प्रकारची कौशल्ये आत्मसात करण्यासाठी मार्गदर्शक ठरेल. विविध स्पर्धा परीक्षांची तयारी करणाऱ्या विद्यार्थ्यांना हा अभ्यास घटक मार्गदर्शक व सहायक ठरेल.
- वैचारिक, ललित, कविता आणि कौशल्य विकास आधारित अभ्यासक्रम (उपयोजित मराठी) या चार विभागांतील घटकांचा अभ्यास केल्यानंतर विद्यार्थ्यांना संवाद कौशल्ये, भाषिक कौशल्ये, लेखन कौशल्ये आत्मसात करता येतील. लोकशाही मूल्यांची जपणूक करण्याची तत्त्वनिष्ठा त्यांचे अंगी निर्माण होईल. मराठी भाषेचे जतन, संवर्धन करण्याची प्रेरणा त्यांना मिळेल. ही भाषिक कौशल्ये विद्यार्थ्यांना रोजगारक्षम करण्यासाठी सहायक ठरतील.

Dr. Sidheshwar Navlakhe
Assistant Professor & Head
Dept of Marathi Arts & Culture
Dist. Buldana

Co-Ordinator, IQAC
Arts College, Buldana

4

Principal
Art's College, Buldana
Dist. Buldana

बी. ए. भाग - ३ सत्र - ६

विषय : मराठी (आवश्यक) द्वितीय भाषा (DSC -2)

अभ्यासपत्रिकेसाठी नेमलेले संपादित पाठ्यपुस्तक - शब्दगंध - भाग -३ (सत्र - ५ व सत्र - ६)

अ.क्र. (Sr. No.)	घटक (Topic)	अध्यापन तासिका (Teaching Hours)
विभाग - अ	वैचारिक	
१)	धर्म सुधारणा की धर्मनिरपेक्षता - गं. बा. सरदार	१५ तासिका
२)	सेवेचे शास्त्र आणि अध्यात्म - अभय बंग	
३)	विचारव्यवहार हाच जीवनव्यवहार - प्रवीण बनसोड	
विभाग - ब	ललित	
१)	नातं - नरेंद्र चपळगावकर	१५ तासिका
२)	प्रेम - गणेश देवी	
३)	मीच एक अरण्य - श्रीधर अंभोरे	
विभाग - क	कविता	
१)	संतवाणी अ) सुख दुःख दोन्ही - कर्ममेळा ब) संत कृपा झाली - बहेणाबाई	१५ तासिका
२)	तयास मानव म्हणावे का ? - सावित्रीबाई फुले	
३)	कविता - शरच्चंद्र मुक्तिबोध	
४)	बोन्साय - सुरेखा भगत	
५)	निंदणाच्या बाया - श्रीकांत देशमुख	
६)	शयरवासीन - रवींद्र दळवी	
विभाग- ड	कौशल्य विकास आधारित अभ्यासक्रम (उपयोजित मराठी)	
	१) मुद्रितशोधन आणि प्रमाण मराठी लेखन - पी. विठ्ठल २) देहबोली आणि संभाषण कौशल्ये - अंजली धानोरकर	१५ तासिका
		एकूण ६० तासिका

B

Co-Ordinator, IQAC
Arts College, Buldana

Principal
Art's College, Buldana
Dist. Buldana

Dr. Sidheshvar Naylakhe
Assistant Head,
of Arts College, Buldana
Dist. Buldana

बी. ए. भाग - ३ सत्र - ६
विषय : मराठी (आवश्यक) द्वितीय भाषा (DSC -2)

गुण विभागणी

एकूण गुण - १००, लेखी परीक्षा - ८० गुण, वेळ - ३ तास

अंतर्गत मूल्यमापन - २० गुण

अभ्यासक्रमासाठी नेमलेले संपादित पाठ्यपुस्तक - शब्दगंध - भाग - ३ (सत्र - ५ व सत्र - ६),
राघव पब्लिशर्स अँड डिस्ट्रीब्युटर्स, नागपूर

विभाग - अ	वैचारिक	- २० गुण
विभाग - ब	ललित	- २० गुण
विभाग - क	कविता	- २० गुण
विभाग - ड	कौशल्य विकास आधारित अभ्यासक्रम (उपयोजित मराठी)	- २० गुण

प्रश्ननिहाय गुणविभागणी :-

विभाग 'अ' व 'ब' : १४ गुणांचा प्रत्येकी एक दीर्घोत्तरी प्रश्न - २८ गुण

विभाग 'क' : ०८ गुणांचे दोन लघुत्तरी प्रश्न - १६ गुण

विभाग 'ड' : ०८ गुणांचे दोन लघुत्तरी प्रश्न - १६ गुण

वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी २० प्रश्न, प्रत्येकी - ०१ गुण - २० गुण

(वस्तुनिष्ठ प्रश्न - विभाग 'अ' व 'ब' यावर प्रत्येकी ०६ प्रश्न आणि विभाग 'क' व 'ड' यावर प्रत्येकी ०४ प्रश्न असे एकूण २० बहुपर्यायी प्रश्न विचारले जातील. प्रत्येक प्रश्नास ०१ गुण याप्रमाणे हा प्रश्न २० गुणांचा असेल.)

कौशल्य विकासावर आधारित / Skill Enhancement Module (SEM) अंतर्गत मूल्यमापन - २० गुण

गुण विभागणी

१) गृहपाठ - १० गुण

२) मौखिक परीक्षा - १० गुण

सूचना :- विद्यार्थ्यांना गृहपाठ देतांना पुढील मुद्याचा आधार घ्यावा.

(१) अभ्यासक्रमात नेमलेल्या वैचारिक व ललित घटकांच्या आधारे समकालीन प्रश्नांवर टिपण तयार करा.

(२) कार्यक्रमाची रूपरेषा तयार करा.

(३) आपल्या परिसरातील वृत्तपत्रांसाठी बातम्या, जाहिराती, वृत्तलेख व ललित लेख यांचे नमुने तयार करून प्रकल्प सादर करावा.

(४) मौखिक परीक्षा ही गृहपाठावर आधारित असेल.

* विद्यार्थ्यांना परीक्षेत उत्तीर्ण होण्यासाठी लेखी परीक्षा व अंतर्गत मूल्यमापन मिळून किमान ४० गुण प्राप्त करणे आवश्यक आहे.

Dr. Sidheshvar Navlakhe
Assistant Professor & Head,
Arts College, Buldana
Dist. Buldana

Co-Ordinator, IQAC
Arts College, Buldana

Principal
Art's College, Buldana
Dist. Buldana

संत गाडगे बाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती

पसंतीवर आधारित श्रेयांक पद्धती (CBCS)

अभ्यासक्रम- २०२४-२५

विद्याशाखा : मानवविज्ञान (Faculty - Humanities)

Board of Study- Marathi

बी. ए. भाग - ३ सत्र - ५

विषय : मराठी वाङ्मय (ऐच्छिक) DSC

Semester	Course Code	Course Name	Credits /श्रेयांक	Teaching Hours	Exam Duration	Max Marks
बी. ए. भाग - ३ सत्र- ५	१०५२	मराठी वाङ्मय (DSC)	४	एकूण = ७५ तासिका (आठवड्याच्या तासिका ५)	३ तास	१०० (Internal : २० External : ८०)

अभ्यासपत्रिकेसाठी नेमलेली पुस्तके - १) अंतःस्फोट - प्रा. कुमुद पावडे

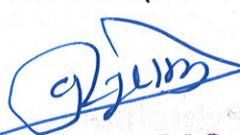
२) संकल्पना विचार - डॉ. अजय देशपांडे

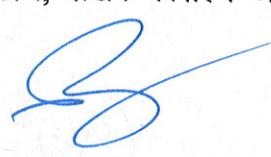
प्रस्तुत अभ्यासपत्रिकेसाठी नेमलेल्या 'अंतःस्फोट' व 'संकल्पना विचार' या संपादित पुस्तकांच्या सूक्ष्म अभ्यासातून विद्यार्थ्यांना होणारी फलनिष्पत्ती पुढीलप्रमाणे असेल -

अभ्यासक्रमाची विशिष्ट / नेमकी फलनिष्पत्ती (PSOs) :

- या अभ्यासक्रमातील साहित्यकृतींच्या आकलन, आस्वाद व मूल्यमापनातून विद्यार्थ्यांना ललितसाहित्य या वाङ्मय प्रकाराच्या सामाजिक सांस्कृतिक फलश्रुतीची जाणीव होईल. समाजाच्या प्रभावामुळे साहित्यकृती निर्माण होत असते तसेच साहित्यकृतींतील विचारांच्या प्रभावातून प्रगतिशील समाजाची जडणघडण होत असते ही प्रक्रिया विद्यार्थ्यांना समजेल.
- भाषा आणि साहित्य समाजाचे सांस्कृतिक भरणपोषण करित असते. भाषा आणि साहित्यामुळे संस्कृतीचे व अभिरुचीचे संवर्धन आणि नवनिर्माण होत असते. समाज, संस्कृती, प्रदेश यांच्या संवर्धन आणि नवनिर्माणासाठी भाषेचे जतन आणि साहित्याची निर्मिती आवश्यक असते याची जाणीव विद्यार्थ्यांना होईल.
- भाषा आणि साहित्याच्या आकलन आस्वादानातून संवाद कौशल्ये, लेखन कौशल्ये आत्मसात करून विद्यार्थ्यांना रोजगारक्षम होता येईल.

Dr. Sidheshwar Maulakhe
Assistant
of Marathi
Dist. Buldana

Co-Ordinator, IQAC
Arts College, Buldana

Principal
Art's College, Buldana
Dist. Buldana

अभ्यासपत्रिकेची फलनिष्पत्ती (COs) :

अ) अंतःस्फोट - प्रा. कुमुद पावडे, आनंद प्रकाशन, औरंगाबाद, द्वितीय आवृत्ती, १९९५

१. अंतःस्फोट - या स्वकथनाच्या अध्ययनातून 'स्वकथन' या साहित्य प्रकारचा परिचय होईल .
२. अंतःस्फोट - या स्वकथनाच्या अध्ययनातून १९६० ते १९८० याकाळातील सामाजिक, सामाजिक, सांस्कृतिक, आर्थिक व शैक्षणिक पर्यावरणाचे आकलन होईल.
३. अनुभव कथन किंवा स्वकथन हा काळाचा इतिहास सांगणारा दस्तऐवज असतो. प्रस्तुत स्वकथनातून समाज जीवन, भाषा, संस्कृती, आदींचे आकलन होईल.

ब) संकल्पना विचार - डॉ. अजय देशपांडे, प्रकाशक - राघव पब्लिशर्स अँड डिस्ट्रीब्युटर्स, नागपूर ,
प्रथम आवृत्ती, २०२४ (प्रकरण - १ ते ५)

१. संकल्पना विचार - या पुस्तकाच्या सूक्ष्म अभ्यासातून विद्यार्थ्यांना विविध साहित्य संकल्पनांचा परिचय होईल.
२. विविध संकल्पनांचा परिचय झाल्यामुळे विद्यार्थ्यांची समीक्षादृष्टी विकसित होईल.
३. साहित्य संकल्पनांच्या आकलनातून साहित्यकृतीच्या मूल्यमापनाची दृष्टी विकसित होईल.

बी. ए. भाग - ३ सत्र - ५

विषय : मराठी वाङ्मय (ऐच्छिक) DSC

अ.क्र.	अभ्यासपत्रिकेचे घटक	अध्यापन तासिका (Teaching Hours)
१	अंतःस्फोट - प्रा. कुमुद पावडे, आनंद प्रकाशन, औरंगाबाद, तृतीय आवृत्ती २०२४ या स्वकथनाच्या प्रेरणा, आशय विश्लेषण, भाषिक अभ्यास व मूल्यमापन	४० तासिका
२	संकल्पना विचार - (प्रकरण - १ ते ५) डॉ. अजय देशपांडे, प्रकाशक - राघव पब्लिशर्स अँड डिस्ट्रीब्युटर्स, नागपूर, प्रथम आवृत्ती २०२४. या पुस्तकातील संकल्पनांचे आकलन, विवेचन व मूल्यमापन	३० तासिका
३	'अंतःस्फोट' व 'संकल्पना विचार' यावर आधारित कौशल्य विकास (Skill Enhancement Module)	०५ तासिका
		एकूण - ७५ तासिका

Dr. Sidheshwar Navlakhe
Assistant Professor,
Dept of Marathi,
Dist. Buldana

Co-Ordinator, IQAC
Arts College, Buldana

Principal
Art's College, Buldana
Dist. Buldana

बी. ए. भाग - ३ सत्र - ५
विषय : मराठी वाङ्मय (ऐच्छिक) DSC
गुण विभागणी

एकूण गुण - १००, लेखी परीक्षा - ८० गुण, वेळ - ३ तास	अंतर्गत मूल्यमापन - २० गुण

अ) अंतःस्फोट - ४८ गुण

ब) संकल्पना विचार - ३२ गुण

प्रश्ननिहाय गुणविभागणी :-

प्रश्न १ - संदर्भासह स्पष्टीकरण - ०८ गुण

(‘अंतःस्फोट’ या पुस्तकातील प्रत्येकी ०४ गुणांचे दोन संदर्भ विचारले जातील.)

प्रश्न २ - अंतःस्फोट : ०१ दीर्घोत्तरी प्रश्न - १६ गुण

प्रश्न ३ - अंतःस्फोट : ०१ लघुत्तरी प्रश्न - ०८ गुण

प्रश्न ४ - अंतःस्फोट : ०१ लघुत्तरी प्रश्न - ०८ गुण

प्रश्न ५ - संकल्पना विचार : ०१ दीर्घोत्तरी प्रश्न - १६ गुण

प्रश्न ६ - संकल्पना विचार : ०१ लघुत्तरी प्रश्न - ०८ गुण

प्रश्न ७ - वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी १६ प्रश्न प्रत्येकी - ०१ गुण - १६ गुण

(वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी प्रश्नांमध्ये ‘अंतःस्फोट’, ‘संकल्पना विचार’ या पुस्तकावर आधारित प्रत्येकी ०८ + ०८ असे १६ प्रश्न विचारले जातील.)

000

कौशल्य विकासावर आधारित अंतर्गत मूल्यमापन (Skill Enhancement Module) - २० गुण

विद्यार्थ्यांच्या अंगी असलेल्या वाचन, लेखन कौशल्यांचा विकास करण्यासाठी पुढील मुद्यांच्या आधारे विद्यार्थ्यांकडून SEM (Skill Enhancement Module) तयार करून घ्यावे. SEM तपासून गुणदान करावे.

१) अभ्यासक्रमात नेमलेल्या ‘अंतःस्फोट’ ग्रंथाचे वाचन करून त्यातील बोधवाक्ये, सुभाषितसदृश वाक्ये शोधणे, या वाक्यांचे विश्लेषण प्रकल्प वहीत लिहून आणावे.

२) अभ्यासक्रमात नेमलेल्या ‘संकल्पना विचार’ या पुस्तकातील संकल्पनांच्या आधारे आवडलेल्या कालाकृतीचे विश्लेषण विद्यार्थ्यांनी प्रकल्प वहीत लिहून आणावे.

गुण विभागणी SEM प्रकल्प वही - १० गुण, SEM वर आधारित मौखिक परीक्षा - १० गुण.

* विद्यार्थ्यांना परीक्षेत उत्तीर्ण होण्यासाठी लेखी परीक्षा व अंतर्गत मूल्यमापन मिळून किमान ४० गुण प्राप्त करणे आवश्यक आहे.

Dr. Sidheshwar Naulakhe
Asst. Prof.
of Marathi
Dist. Buldana

Co-Ordinator, IQAC
Arts College, Buldana

9

Principal
Art's College, Buldana
Dist. Buldana

संत गाडगे बाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती

पसंतीवर आधारित श्रेयांक पद्धती (CBCS)

अभ्यासक्रम - २०२४-२५

विद्याशाखा : मानवविज्ञान (Faculty - Humanities)

Board of Study- Marathi

बी. ए. भाग - ३ सत्र - ६

विषय : मराठी वाङ्मय (ऐच्छिक) DSC

Semester	Course Code	Course Name	Credits /श्रेयांक	Teaching Hours	Exam Duration	Max Marks
बी. ए. भाग - ३ सत्र- ६	१०५२	मराठी वाङ्मय (DSC)	४	एकूण = ७५ तासिका (आठवड्याच्या तासिका ५)	३ तास	१०० (Internal : २० External : ८०)

अभ्यासपत्रिकेसाठी नेमलेली पुस्तके - १) समाजसुधारक डॉ. पंजाबराव देशमुख - प्रा. सौ. कल्पना देशमुख

२) संकल्पना विचार - डॉ. अजय देशपांडे

प्रस्तुत अभ्यासपत्रिकेसाठी नेमलेल्या 'समाजसुधारक डॉ. पंजाबराव देशमुख' व 'संकल्पना विचार' या पुस्तकांच्या सूक्ष्म अध्ययनातून विद्यार्थ्यांना फलनिष्पत्ती पुढीलप्रमाणे असेल

अभ्यासक्रमाची विशिष्ट / नेमकी फलनिष्पत्ती (PSOs) :

१. या अभ्यासक्रमातील साहित्यकृतीच्या आकलन, आस्वादानातून विद्यार्थ्यांना ललित साहित्य या वाङ्मय प्रकाराच्या सामाजिक सांस्कृतिक फलश्रुतीची जाणीव होईल. समाजाच्या प्रभावामुळे साहित्यकृती निर्माण होत असते तसेच साहित्यकृतींतील विचारांच्या प्रभावामुळे प्रगतिशील समाजाची जडणघडण होत असते ही प्रक्रिया विद्यार्थ्यांना समजेल.
२. भाषा आणि साहित्य समाजाचे सांस्कृतिक भरणपोषण करीत असते. भाषा आणि साहित्यामुळे संस्कृतीचे अभिरुचीचे संवर्धन आणि नवनिर्माण होत असते. समाज, संस्कृती, प्रदेश यांच्या संवर्धन आणि नवनिर्माणासाठी भाषेचे जतन आणि साहित्याची निर्मिती आवश्यक असते याची जाणीव विद्यार्थ्यांना होईल.
३. भाषा आणि साहित्याच्या आकलन आस्वादानातून संवाद कौशल्ये, लेखन कौशल्ये आत्मसात करून विद्यार्थ्यांना रोजगारक्षम होता येईल.

Dr. Sidheshvar Navilakha
Assistant Professor
Head,
Dept of Marathi, Art's College, Buldana
Dist. Buldana

Co-Ordinator, IQAC
Art's College, Buldana

10

Principal
Art's College, Buldana
Dist. Buldana

अभ्यासपत्रिकेची फलनिष्पत्ती (COs) :

अ) समाजसुधारक डॉ. पंजाबराव देशमुख - प्रा. सौ. कल्पना देशमुख

- समाजसुधारक डॉ. पंजाबराव देशमुख यांच्या चरित्रातून डॉ. पंजाबराव देशमुख यांच्या बहुआयामी व्यक्तिमत्त्वाचा परिचय होईल.
- समाजसुधारक डॉ. पंजाबराव देशमुख यांच्या चरित्रातून शैक्षणिक, सामाजिक कार्याचा परिचय होईल.
- डॉ. पंजाबराव देशमुख यांच्या जीवन व कार्याच्या अध्ययनातून भारतीय संविधान निर्मिती प्रक्रिया, शेतकरी चळवळ, शिक्षण चळवळ इ. चा परिचय विद्यार्थ्यांना होईल. त्यातून त्यांचा जीवन विषयक दृष्टिकोन विकसित होईल.

ब) संकल्पना विचार - डॉ. अजय देशपांडे, प्रकाशक - राघव पब्लिशर्स अँड डिस्ट्रीब्युटर्स, नागपूर, प्रथम आवृत्ती, २०२४ (प्रकरण - ६ ते १०)

- संकल्पना विचार - या संपादित पुस्तकाच्या सूक्ष्म अभ्यासातून विद्यार्थ्यांना विविध साहित्य संकल्पनांचा परिचय होईल.
- विविध संकल्पनांचा परिचय झाल्यामुळे विद्यार्थ्यांची समीक्षा दृष्टी विकसित होईल.
- साहित्य संकल्पनांच्या आकलनातून साहित्य कृतींच्या मूल्यमापनाची दृष्टी विकसित होईल.

बी. ए. भाग - ३ सत्र - ६

विषय : मराठी वाङ्मय (ऐच्छिक) DSC

अ.क्र.	अभ्यासपत्रिकेचे घटक	अध्यापन तासिका (Teaching Periods)
१	समाजसुधारक डॉ. पंजाबराव देशमुख - प्रा. सौ. कल्पना देशमुख, प्रकाशक - बजाज बुक सेंटर, अमरावती, दुसरी आवृत्ती २०२३ या चरित्राच्या प्रेरणा, चरित्रनायकाचे सामाजिक, शैक्षणिक कार्य व योगदानाचे आकलन, आशय विश्लेषण, भाषिक अभ्यास व मूल्यमापन	४० तासिका
२	संकल्पना विचार - (प्रकरण - ६ ते १०) डॉ. अजय देशपांडे, प्रकाशक - राघव पब्लिशर्स अँड डिस्ट्रीब्युटर्स, नागपूर, प्रथम आवृत्ती, २०२४, या पुस्तकातील संकल्पनांचे विवेचन व मूल्यमापन	३० तासिका
३	'समाजसुधारक डॉ. पंजाबराव देशमुख' व 'संकल्पना विचार' यावर आधारित कौशल्य विकास (Skill Enhancement Module)	०५ तासिका
		एकूण = ७५ तासिका

Co-Ordinator, IQAC
Arts' College, Buldana

11

Principal
Arts' College, Buldana
Dist. Buldana

Dr. Sidheshwar Moulakhe
Asst. Prof.
Dept. of Mar.
Dist. Buldana

बी. ए. भाग - ३ सत्र - ६
विषय : मराठी वाङ्मय (ऐच्छिक) DSC

गुण विभागणी

एकूण गुण - १००, लेखी परीक्षा - ८० गुण, वेळ - ३ तास	अंतर्गत मूल्यमापन - २० गुण

अ) समाजसुधारक डॉ. पंजाबराव देशमुख - ४८ गुण

ब) संकल्पना विचार - ३२ गुण

प्रश्ननिहाय गुणविभागणी :-

प्रश्न १ - संदर्भासह स्पष्टीकरण - ०८ गुण

(समाजसुधारक डॉ. पंजाबराव देशमुख या चरित्रावर दोन संदर्भ विचारले जातील.)

प्रश्न २ - समाजसुधारक डॉ. पंजाबराव देशमुख : ०१ दीर्घोत्तरी प्रश्न - १६ गुण

प्रश्न ३ - समाजसुधारक डॉ. पंजाबराव देशमुख : ०१ लघुत्तरी प्रश्न - ०८ गुण

प्रश्न ४ - समाजसुधारक डॉ. पंजाबराव देशमुख : ०१ लघुत्तरी प्रश्न - ०८ गुण

प्रश्न ५ - संकल्पना विचार : ०१ दीर्घोत्तरी प्रश्न - १६ गुण

प्रश्न ६ - संकल्पना विचार : ०१ लघुत्तरी प्रश्न - ०८ गुण

प्रश्न ७ - वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी १६ प्रश्न, प्रत्येकी ०१ गुण - १६ गुण

(वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी प्रश्नांमध्ये 'समाजसुधारक डॉ. पंजाबराव देशमुख' यावर ०८ प्रश्न, 'संकल्पना विचार' यावर ०८ प्रश्न विचारले जातील.)

कौशल्य विकासावर आधारित अंतर्गत मूल्यमापन (Skill Enhancement Module) - २० गुण

विद्यार्थ्यांच्या अंगी असलेल्या वाचन, लेखन कौशल्यांचा विकास करण्यासाठी पुढील मुद्यांच्या आधारे विद्यार्थ्यांकडून SEM (Skill Enhancement Module) तयार करून घ्यावे. SEM तपासून गुणदान करावे.

१. अभ्यासक्रमात नेमलेल्या 'समाजसुधारक डॉ. पंजाबराव देशमुख' या पुस्तकातील आवडलेल्या दोन लेखांचे परीक्षण विद्यार्थ्यांनी प्रकल्प वहीमध्ये लिहावे.

२. 'समाजसुधारक डॉ. पंजाबराव देशमुख' या पुस्तकाचे सूक्ष्म वाचन करून त्यातील बोधवाक्ये, सुभाषितसदृश वाक्ये शोधणे, या वाक्यांचे विश्लेषण प्रकल्प वहीत लिहून आणावे.

३. अभ्यासक्रमात नेमलेल्या 'संकल्पना विचार' या पुस्तकातील संकल्पनांच्या आधारे आवडलेल्या कलाकृतीचे विश्लेषण विद्यार्थ्यांनी प्रकल्प वहीत लिहून आणावे.

गुण विभागणी SEM प्रकल्प वही - १० गुण, SEM वर आधारित मौखिक परीक्षा - १० गुण.

* विद्यार्थ्यांना परीक्षेत उत्तीर्ण होण्यासाठी लेखी परीक्षा व अंतर्गत मूल्यमापन मिळून किमान ४० गुण प्राप्त करणे आवश्यक आहे.

Dr. Sidheshvar Navlakhe
Assistant Professor & Head,
Dept. of Marathi, Art's College, Buldana
Dist. Buldana

Co-Ordinator, IQAC
Arts College, Buldana

12

Principal
Art's College, Buldana
Dist. Buldana

DSE - I

संत गाडगे बाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती

पसंतीवर आधारित श्रेयांक पद्धती (CBCS)

अभ्यासक्रम - २०२४-२५

विद्याशाखा : मानवविज्ञान (Faculty - Humanities)

Board of Study- Marathi

बी.ए. भाग - ३ सत्र - ५

विषय : मराठी वाङ्मय (ऐच्छिक) DSE - I

Semester	Course Code	Course Name	Credits /श्रेयांक	Teaching Hours	Exam Duration	Max Marks
बी. ए. भाग - ३ सत्र- ५	१०५२ (DSE-I)	मराठी वाङ्मय (DSE-I)	४	एकूण = ७५ तासिका (आठवड्याच्या तासिका ५)	३ तास	१०० (Internal : २० External : ८०)

अभ्यासपत्रिकेसाठी नेमलेली पुस्तके - १) जंगलाचं देणं - मारुती चितमपल्ली

२) साहित्य विचार - संपादक - डॉ. दत्तात्रय पुंडे, डॉ. स्नेहल तावरे

प्रस्तुत अभ्यासपत्रिकेसाठी नेमलेल्या जंगलाचं देणं व साहित्य विचार या संपादित पुस्तकांच्या सूक्ष्म अभ्यासातून विद्यार्थ्यांना होणारी फलनिष्पत्ती पुढीलप्रमाणे असेल -

अभ्यासक्रमाची विशिष्ट / नेमकी फलनिष्पत्ती (PSOs) :

- या अभ्यासक्रमातील साहित्यकृतींच्या आकलन, आस्वाद व मूल्यमापनातून विद्यार्थ्यांना ललितसाहित्य या वाङ्मय प्रकाराच्या सामाजिक सांस्कृतिक फलश्रुतीची जाणीव होईल. समाजाच्या प्रभावामुळे साहित्यकृती निर्माण होत असते तसेच साहित्यकृतींतील विचारांच्या प्रभावामुळे प्रगतिशील समाजाची जडणघडण होत असते ही प्रक्रिया विद्यार्थ्यांना समजेल.
- भाषा आणि साहित्य समाजाचे सांस्कृतिक भरणपोषण करीत असते. भाषा आणि साहित्यामुळे संस्कृतीचे व अभिरुचीचे संवर्धन आणि नवनिर्माण होत असते. समाज, संस्कृती, प्रदेश यांच्या संवर्धन आणि नवनिर्माणासाठी भाषेचे जतन आणि साहित्याची निर्मिती आवश्यक असते याची जाणीव विद्यार्थ्यांना होईल.
- भाषा आणि साहित्याच्या आकलन आस्वादानातून संवाद कौशल्ये, लेखन कौशल्ये आत्मसात करून विद्यार्थ्यांना रोजगारक्षम होता येईल.

Co-Ordinator, IQAC
Arts College, Buldana

Dr. Sidheshwar Navlakhe
Dept. of Education
Buldana, Dist. Buldana

Principal
Art's College, Buldana
Dist. Buldana

अभ्यासपत्रिकेची फलनिष्पत्ती (COs) :

अ) जंगलाचं देणं - मारुती चितमपल्ली , साहित्य प्रसार केंद्र, नागपूर, प्रथम आवृत्ती १९८५

१. 'जंगलाचं देणं' या ललित गद्य ग्रंथाच्या अभ्यासातून विद्यार्थ्यांना ललित गद्य या साहित्य प्रकारचा परिचय होईल.
२. 'जंगलाचं देणं' या ललित गद्य ग्रंथाच्या अभ्यासातून पर्यावरण विषयक दृष्टिकोन विकसित होईल, जैव विविधतेच्या संरक्षणाचे भान येईल.
३. 'जंगलाचं देणं' या ललित गद्य ग्रंथाच्या अभ्यासातून लोकजीवनाचे पर्यावरणाशी असणारे अनुबंध लक्षात येतील आणि लोकसाहित्य, लोकभाषा आणि या विषयीच्या जाणिवा विकसित होईल.

ब) साहित्य विचार - (प्रकरण १ ते ३)

संपादक - डॉ. दत्तात्रय पुंडे, डॉ. स्नेहल तावरे, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे

१. साहित्य विचार - या संपादित पुस्तकाच्या सूक्ष्म अभ्यासातून विद्यार्थ्यांना साहित्यातील मूलभूत स्वरूपाचे आकलन होईल.
२. साहित्य विचार - या संपादित पुस्तकाच्या सूक्ष्म अभ्यासातून विद्यार्थ्यांना साहित्याचे प्रयोजन, साहित्याची निर्मिती या संदर्भात संकल्पनांचा परिचय होईल

बी. ए. भाग - ३ सत्र - ५

विषय : मराठी वाङ्मय (ऐच्छिक) DSE - I

अ. क्र.	अभ्यासपत्रिकेचे घटक	अध्यापन तासिका (Teaching Hours)
१	जंगलाचं देणं - मारुती चितमपल्ली , साहित्य प्रसार केंद्र, नागपूर. प्रथम आवृत्ती १९८५, या ललितलेख संग्रहातील लेखांच्या प्रेरणा, आशय विश्लेषण, भाषिक अभ्यास व मूल्यमापन	४० तासिका
२	साहित्य विचार - (प्रकरण १ ते ३), संपादक - डॉ. दत्तात्रय पुंडे, डॉ. स्नेहल तावरे, प्रकाशन - स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे. या पुस्तकातील संकल्पनांचे आकलन, विवेचन व मूल्यमापन	३० तासिका
३	'जंगलाचं देणं' व 'साहित्य विचार' यावर आधारित कौशल्य विकास (Skill Enhancement Module)	०५ तासिका
		एकूण = ७५ तासिका

Dr. Sidheshvar Nandakhe
Assistant
Dept. of Marathi
Dist. Buldana

Co-Ordinator, IQAC
Arts College, Buldana
14

Principal
Art's College, Buldana
Dist. Buldana

बी. ए. भाग - ३ सत्र - ५
विषय : मराठी वाङ्मय (ऐच्छिक) DSE - I
गुण विभागणी

एकूण गुण - १००, लेखी परीक्षा - ८० गुण, वेळ - ३ तास	अंतर्गत मूल्यमापन - २० गुण

- अ) जंगलाचं देणं - ४८ गुण
ब) साहित्य विचार - ३२ गुण

प्रश्ननिहाय गुणविभागणी :-

- प्रश्न १ - संदर्भासह स्पष्टीकरण - ०८ गुण
(‘जंगलाचं देणं’ या पुस्तकातील दोन संदर्भ विचारले जातील.)
प्रश्न २ - जंगलाचं देणं : ०१ दीर्घोत्तरी प्रश्न - १६ गुण
प्रश्न ३ - जंगलाचं देणं : ०१ लघुत्तरी प्रश्न - ०८ गुण
प्रश्न ४ - जंगलाचं देणं : ०१ लघुत्तरी प्रश्न - ०८ गुण
प्रश्न ५ - साहित्य विचार : ०१ दीर्घोत्तरी प्रश्न - १६ गुण
प्रश्न ६ - साहित्य विचार : ०१ लघुत्तरी प्रश्न - ०८ गुण
प्रश्न ७ - वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी १६ प्रश्न प्रत्येकी - ०१ गुण - १६ गुण

(वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी प्रश्नांमध्ये ‘जंगलाचं देणं’ यावर ०८ प्रश्न, ‘साहित्य विचार’ यावर ०८ प्रश्न विचारले जातील.)

कौशल्य विकासावर आधारित अंतर्गत मूल्यमापन (Skill Enhancement Module) - २० गुण

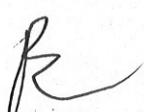
विद्यार्थ्यांच्या अंगी असलेल्या वाचन, लेखन कौशल्यांचा विकास करण्यासाठी पुढील मुद्यांच्या आधारे विद्यार्थ्यांकडून SEM (Skill Enhancement Module) तयार करून घ्यावे. SEM तपासून गुणदान करावे.

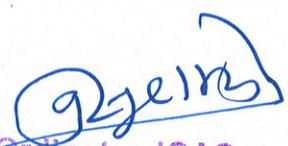
१. अभ्यासक्रमात नेमलेल्या - ‘जंगलाचं देणं’ ग्रंथाचे वाचन करून त्यातील बोधवाक्ये, सुभाषितसदृश वाक्ये शोधणे, या वाक्यांचे विश्लेषण प्रकल्प वहीत लिहून आणावे. किंवा दोन लेखांचा सारांश लिहून आणावा.

२. अभ्यासक्रमात नेमलेल्या ‘साहित्य विचार’ या पुस्तकातील संकल्पनांच्या आधारे विद्यार्थ्यांनी दोन दीर्घोत्तरी उत्तरे प्रकल्प वहीत लिहून आणावे.

गुण विभागणी SEM प्रकल्प वही - १० गुण, SEM वर आधारित मौखिक परीक्षा - १० गुण.

* विद्यार्थ्यांना परीक्षेत उत्तीर्ण होण्यासाठी लेखी परीक्षा व अंतर्गत मूल्यमापन मिळून किमान ४० गुण प्राप्त करणे आवश्यक आहे.

Dr. Sidheshwar Noylakh
Assistant Professor,
Dept. of Marathi, Arts College, Buldana
Dist. Buldana

Co-ordinator, IQAC
Arts College, Buldana

15

Principal
Art's College, Buldana
Dist. Buldana

DSE -II

संत गाडगे बाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती

पसंतीवर आधारित श्रेयांक पद्धती (CBCS)

अभ्यासक्रम - २०२४- २५

विद्याशाखा : मानवविज्ञान (Faculty - Humanities)

Board of Study- Marathi

बी.ए. भाग - ३ सत्र - ६

विषय : मराठी वाङ्मय (ऐच्छिक) DSE -II

Semester	Course Code	Course Name	Credits /श्रेयांक	Teaching Hours	Exam Duration	Max Marks
बी. ए. भाग - ३ सत्र- ६	१०५२ (DSE-II)	मराठी वाङ्मय (DSE-II)	४	एकूण = ७५ तासिका (आठवड्याच्या तासिका ५)	३ तास	१०० (Internal : २० External : ८०)

अभ्यासपत्रिकेसाठी नेमलेली पुस्तके - १) काळी माती निळी नाती - डॉ. मधुकर वाकोडे

२) भाषाविज्ञान परिचय - संपादक - डॉ. स. ग. मालशे,

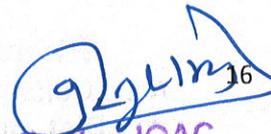
डॉ. दत्तात्रेय पुंडे, डॉ. अंजली सोमण.

प्रस्तुत अभ्यासपत्रिकेसाठी नेमलेल्या 'काळी माती निळी नाती' व 'भाषाविज्ञान परिचय' या पुस्तकांच्या सूक्ष्म अभ्यासातून विद्यार्थ्यांना फलनिष्पत्ती पुढीलप्रमाणे असेल -

अभ्यासक्रमाची विशिष्ट / नेमकी फलनिष्पत्ती (PSOs) :

- अभ्यासक्रमातील साहित्यकृतीच्या आकलन, आस्वादानातून विद्यार्थ्यांना ललित साहित्य या वाङ्मय प्रकाराचा परिचय होईल .
- समाजाच्या प्रभावामुळे साहित्यकृती निर्माण होत असते तसेच साहित्यकृतीतील विचारांच्या प्रभावातून प्रगतिशील समाजाची जडणघडण होत असते ही प्रक्रिया विद्यार्थ्यांना समजेल.
- भाषा आणि साहित्य समाजाचे सांस्कृतिक भरणपोषण करीत असते. भाषा आणि साहित्यामुळे संस्कृतीचे अभिरुचीचे संवर्धन आणि नवनिर्माण होत असते. समाज, संस्कृती, प्रदेश यांच्या संवर्धन आणि नवनिर्माणासाठी भाषेचे जतन आणि साहित्याची निर्मिती आवश्यक असते याची जाणीव विद्यार्थ्यांना होईल.
- भाषा आणि साहित्याच्या आकलन आस्वादानातून संवाद कौशल्ये, लेखन कौशल्ये आत्मसात करून विद्यार्थ्यांना रोजगारक्षम होता येईल.

Dr. Sidheshvar Navlakhe
Assistant Professor & Head,
Dept of Marathi, Art's College,
Dist. Buldana

Co-Ordinator, IQAC
Arts College, Buldana

Principal
Art's College, Buldana
Dist. Buldana

अभ्यासपत्रिकेची फलनिष्पत्ती (COs) :

- अ) काळी माती निळी नाती - डॉ. मधुकर वाकोडे, प्रकाशक - साहित्य प्रसार केंद्र, नागपूर, प्र. आ. २००१
१. काळी माती निळी नाती - या व्यक्तिचित्रणात्मक ललित गद्य साहित्य प्रकारचा परिचय होईल.
  २. काळी माती निळी नाती - च्या अध्ययनातून विदर्भातील ग्रामीण जीवनाचे आकलन होईल.
  ३. काळी माती निळी नाती - च्या अध्ययनातून समाजातील विविध व्यक्तींच्या वृत्तीप्रवृत्तीचे दर्शन घडेल

आ) भाषाविज्ञान परिचय - (प्रकरण १ ते ३)

- संपादक - डॉ. स. ग. मालशे, डॉ. दत्तात्रेय पुंडे, डॉ. अंजली सोमण, प्रकाशन - पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे
१. भाषाविज्ञान परिचय - या ग्रंथाच्या अभ्यासातून विद्यार्थ्यांना भाषेच्या शास्त्राबद्दल माहिती होईल.
  २. भाषाविज्ञान परिचय - या ग्रंथाच्या अभ्यासातून विद्यार्थ्यांना भाषेचे स्वरूप व उपयोग यांचे आकलन होईल.
  ३. भाषाविज्ञान परिचय - या ग्रंथाच्या अभ्यासातून विद्यार्थ्यांना स्वन, स्वनिम, स्वनांतरे या संकल्पनांचे आकलन होईल.

बी.ए. भाग - ३ सत्र - ६

विषय : मराठी वाङ्मय (ऐच्छिक) DSE - II

अ.क्र.	अभ्यासपत्रिकेचे घटक	अध्यापन तासिका (Teaching Periods)
१	काळी माती निळी नाती - डॉ. मधुकर वाकोडे, प्रकाशक - साहित्य प्रसार केंद्र, नागपूर, प्रथम आवृत्ती २००१ या व्यक्तिचित्रणात्मक लेखसंग्रहातील लेखांच्या प्रेरणा, आशय विश्लेषण, भाषिक अभ्यास व मूल्यमापन	४० तासिका
२	भाषाविज्ञान परिचय - (प्रकरण १ ते ३) संपादक - डॉ. स. ग. मालशे, डॉ. दत्तात्रेय पुंडे, डॉ. अंजली सोमण, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे. या पुस्तकातील प्रकरण १, २ व ३ आकलन, विवेचन व मूल्यमापन	३० तासिका
३	'काळी माती निळी नाती' व 'भाषाविज्ञान परिचय' यावर आधारित कौशल्य विकास (Skill Enhancement Module)	०५ तासिका
		एकूण = ७५ तासिका

Co-Ordinator, IQAC
Arts College, Buldana

17

Principal
Art's College, Buldana
Dist. Buldana

Dr. Sidheswar Navlakhe
Assistant
Head,
Dist. Buldana

बी. ए. भाग - ३ सत्र - ६
विषय : मराठी वाङ्मय (ऐच्छिक) DSE - II

गुण विभागणी

एकूण गुण - १००, लेखी परीक्षा - ८० गुण, वेळ - ३ तास	अंतर्गत मूल्यमापन - २० गुण

- अ) काळी माती निळी नाती - ४८ गुण
ब) भाषाविज्ञान परिचय - ३२ गुण

प्रश्ननिहाय गुणविभागणी :-

प्रश्न १ - संदर्भासह स्पष्टीकरण	- ०८ गुण
(काळी माती निळी नाती- या पुस्तकातील दोन संदर्भ विचारले जातील.)	
प्रश्न २ - काळी माती निळी नाती : ०१ दीर्घोत्तरी प्रश्न	- १६ गुण
प्रश्न ३ - काळी माती निळी नाती : ०१ लघुत्तरी प्रश्न	- ०८ गुण
प्रश्न ४ - काळी माती निळी नाती : ०१ लघुत्तरी प्रश्न	- ०८ गुण
प्रश्न ५ - भाषाविज्ञान परिचय : ०१ दीर्घोत्तरी प्रश्न	- १६ गुण
प्रश्न ६ - भाषाविज्ञान परिचय : ०१ लघुत्तरी प्रश्न	- ०८ गुण
प्रश्न ७ - वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी १६ प्रश्न प्रत्येकी - ०१ गुण	- १६ गुण

(वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी प्रश्नांमध्ये 'काळी माती निळी नाती' यावर ०८ प्रश्न, 'भाषाविज्ञान परिचय' यावर ०८ प्रश्न विचारले जातील.)

कौशल्य विकासावर आधारित अंतर्गत मूल्यमापन (Skill Enhancement Module) - २० गुण

विद्यार्थ्यांच्या अंगी असलेल्या वाचन, लेखन कौशल्यांचा विकास करण्यासाठी पुढील मुद्द्यांच्या आधारे विद्यार्थ्यांकडून SEM (Skill Enhancement Module) तयार करून घ्यावे. SEM तपासून गुणदान करावे.

१. अभ्यासक्रमात नेमलेल्या 'काळी माती निळी नाती' या पुस्तकातील आवडलेल्या दोन लेखांचे परीक्षण विद्यार्थ्यांनी प्रकल्प वहीमध्ये लिहावे.

२. 'काळी माती निळी नाती' या पुस्तकाचे सूक्ष्म वाचन करून त्यातील बोधवाक्ये, सुभाषितसदृश वाक्ये शोधणे, या वाक्यांचे विश्लेषण प्रकल्प वहीत लिहून आणावे.

३. अभ्यासक्रमात नेमलेल्या 'भाषाविज्ञान परिचय' या पुस्तकाच्या आधारे दोन दीर्घोत्तरी प्रश्नांची उत्तरे विद्यार्थ्यांनी प्रकल्प वहीत लिहून आणावी.

गुण विभागणी SEM प्रकल्प वही - १० गुण, SEM वर आधारित मौखिक परीक्षा - १० गुण.

* विद्यार्थ्यांना परीक्षेत उत्तीर्ण होण्यासाठी लेखी परीक्षा व अंतर्गत मूल्यमापन मिळून किमान ४० गुण प्राप्त करणे आवश्यक आहे.

000

18

Co-Ordinator, IQAC
Arts College, Buldana

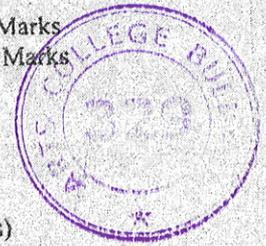
Principal
Art's College, Buldana
Dist. Buldana

Dr Sidheshvar Navlakhe
Assistant Professor, Head,
Dept of Marathi, Arts College, Buldana
Dist. Buldana

Appendix-C

Syllabus B.A. (Economics)
Paper Pattern for all Six Semester (Sem.I to Sem II)

Theory : 80 Marks
Int.Ass. : 20 Marks

Instructions :

- i. All questions are compulsory
- ii. All question carry Equal Marks (Each question SIXTEEN Marks)

1. Student will have to solve TWO long question from any two of the five units. Each of these broad question carry SIXTEEN Marks. (Internal Choice is available) $2 \times 16 = 32$

2. Student will have to solve EIGHT Short Question in all choosing four question from each of the two units out of the total five. Each short question carries Four Marks (Internal Choice is available) $8 \times 4 = 32$

3. Student will have to solve EIGHT Multiple Choice Type Question from any one of the five units. Each of these questions carries Two Marks. $8 \times 2 = 16$

Total = 80

Internal Examination : 20 Marks

1. Viva- Voce - 10 Marks
2. Assignments - 10 Marks

*****

Syllabi Prescribed for B.A. Part-1 (Economics)
Semester-1

MICRO ECONOMICS

Credit : 04

Marks : 80
Int.Ass. : 20

Unit-I Introduction to Economics :

- 1.1 Definition of Economics : Adam Smith, Marshall and Robins.
- 1.2 Economic Laws : Definition, Types, Characteristics & Comparison between Economic Laws and Physical Laws.
- 1.3 Micro & Macro Economics : Meaning, Importance & Comparison

Unit-II Demand and Supply :

- 2.1 Demand : Definition and Law of Demand.
- 2.2 Supply : Definition and Law of Supply.
- 2.3 Elasticity of Demand : Definition and Types of Price Elasticity.
- 2.4 The Law of Diminishing Marginal Utility.

Athaditkar

Agel
Co-Ordinator, IQAC
Arts College, Buldana

Principal
Art's College, Buldana
Dist. Buldana

Unit-III Cost and Revenue Analysis :

- 3.1 Cost of Production : Meaning and kinds of Cost of Production - Monetary Cost, Total Cost, Average Cost, Marginal Cost.
- 3.2 Revenue : Meaning and kinds of Revenue – Total, Average and Marginal Revenue. Relation between Average Revenue and Marginal Revenue.
- 3.3 Internal and External Economies & Dis-economies.

Unit-IV Market Structure :

- 4.1 Perfect Competition Market : Definition and Characteristics.
- 4.2 Monopoly Market : Definition, Characteristics and Types, Price Discrimination under Monopoly and its Types.
- 4.3 Monopolistic Competition Market : Definition and Characteristics.
- 4.4 Oligopoly : Definition and Characteristics.

Unit-V Production Factors :

- 5.1 Definition and Characteristics of Production Factors : Land, Labour, Capital and Entrepreneur
- 5.2 Concept of Rent and The Ricardian Theory of Rent.
- 5.3 Concept of Wages, Interest and Profit. (Theories not applicable)

Books Recommended :

1. A.L. Meyers : Elements of Modern Economics
2. A.W. Stonier and D.C. Hugue : A Textbook of Economic Theory.
3. Awn and Das : Outline of Price Theory.
4. Alexander Cairncross : Introduction to Economics, 6th Edition.
5. G.L. Jain : Advance Micro Economic Theory, Mangal Deep Publications, Jaipur.
6. F. Ben ham : Economics
7. K.K. Dwertt : Modern Economic Theory.
8. M. Maria John Kennbedy : Advance Micro Economic Theory, Himalaya Publishing House, Delhi.
9. एम.एल.झिगन - व्यक्ति अर्थशास्त्र, वृंदा पब्लिकेशन, प्रा.लि. दिल्ली.
10. एल.एम.राज : अर्थशास्त्रके सिद्धांत, ज्ञानदा प्रकाशन, पटना.
11. एम.एल.सेठ माईक्रो अर्थशास्त्र, लक्ष्मी नारायण अग्रवाल एज्युकेशनल पब्लिकेशन्स, आग्रा.
12. प्रा. जिभकाटे बी.एल. : अर्थशास्त्राचे सिद्धांत, विश्व पब्लिशर्स अँड डिस्ट्रीब्युटर्स, नागपूर.
13. डॉ.जहागिरदार मुक्ता : आर्थिक सिद्धांत, विद्या प्रकाशन, नागपूर.
14. डॉ. माहारे आर.वाय. : अर्थशास्त्राचे सिद्धांत, अंशुल पब्लिकेशन, नागपूर.
15. डॉ.राजपूत करमसिंग आर. व डॉ. भांडवलकर आर.बी. : सूक्ष्म अर्थशास्त्र, अंशुल पब्लिकेशन, नागपूर.
16. डॉ.तिवारी एच.आर. : सूक्ष्म अर्थशास्त्र, अद्वैत प्रकाशन, अकोला.
17. डॉ.तायडे पुष्पा : सूक्ष्म अर्थशास्त्र, मंगेश प्रकाशन, नागपूर.
18. डॉ.झामरे जी.एन. : सूक्ष्म अर्थशास्त्र, विपळापुरे अँड पब्लिशर्स, नागपूर.
19. डॉ.काकडे जे.एम. व डॉ.गव्हाळे आर.आर. - सूक्ष्म अर्थशास्त्र, श्री साईनाथ प्रकाशन, नागपूर.
20. डॉ.राजपूत करमसिंग - सूक्ष्म अर्थशास्त्र, श्री साईज्योती प्रकाशन, नागपूर.

B.A. Part-I
Semester-II

ECONOMY OF MAHARASHTRA

Credit : 04

Marks : 80
Int. Ass. : 20

Unit-I - Geographical and Economical Features of Maharashtra :

- 1.1 Historical Background of Maharashtra State.
- 1.2 Geographical Features of Maharashtra State.
- 1.3 Features of Economy of Maharashtra State.

Unit-II - Demographic Features of Maharashtra:

- 2.1 Population - Size and Growth Rates, Sex Ratio, Density of Population, Literacy.
- 2.2 Migration of Rural Population.
- 2.3 Urbanization in Maharashtra State.

Principal
Arts College, Buldana
Dist. Buldana

Approved by

Co-Ordinator, IQAC
Arts College, Buldana

Unit-III - Agriculture in Maharashtra:

- 3.1 Land Utilization and Cropping Pattern.
- 3.2 Productivity of Agriculture – Causes of Low Productivity.
- 3.3 Land Reforms, Green Revolution, Irrigation in Maharashtra.

Unit-IV - Industry and Infrastructure in Maharashtra:

- 4.1 Main Features of Industrial Development
- 4.2 Small Scale Industries and Agro-based Industries in Maharashtra.
- 4.3 Development of Railways, Roads, Water, Air Transport in Maharashtra.

Unit-V- Economy of Vidarbha Region:

- 5.1 Historical Background of Vidarbha Region.
- 5.2 Special Issues in Vidarbha Region –
  - Farmers' Suicides,
  - Irrigation Backlog of Vidarbha,
  - Tourism in Vidarbha.
- 5.3 Resources of Vidarbha Region-
  - Minerals
  - Energy
  - Forest

Books Recommended :

१. डॉ.र.पु.कुरुलकर - महाराष्ट्राची अर्थव्यवस्था, विद्या प्रकाशन, नागपूर, २००६
२. डॉ.आर.एस.सोळुंके - महाराष्ट्राची अर्थव्यवस्था, कैलास पब्लीकेशन, औरंगाबाद, १९९९.
३. डॉ. बी.डी.इंगळे - महाराष्ट्राची अर्थव्यवस्था, अरुणा प्रकाशन, लातूर, २००९.
४. डॉ.मंगला जंगले - महाराष्ट्राची अर्थव्यवस्था, प्रशांत पब्लीशर्स, जळगाव, २०१६.
५. डॉ.माधव बिरादार - महाराष्ट्राची अर्थव्यवस्था, विद्या बुक्स पब्लीशर्स, औरंगाबाद, २०१२.
६. नरेंद्र लांजेवार - शेतकऱ्यांच्या आत्महत्या, चिंतन आणि उपाय, सुमेरू प्रकाशन, डोंबिवली पूर्व, २००७.
७. महाराष्ट्राची आर्थिक पाहणी, २०१६-१७ - अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, नियोजन विभाग, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.
८. डॉ.वैद्य बी.एन. - विदर्भाची अर्थव्यवस्था, मंगेश प्रकाशन, नागपूर.
९. डॉ.सौ.मृणालिनी फडणवीस- विदर्भ पर्यटन - सुवर्ण आशा, श्री रेणुका प्रकाशन, नागपूर, २०१४.
१०. डॉ.श्रीकांत तिडके व शिवाजी नागरे - विदर्भ : विविध दिशा आणि दर्शन, अथर्व प्रकाशन, धुळे, २०१३.
११. नरेंद्र लांजेवार (संपादक)- श्रीनिवास खांदेवाले - विदर्भ राज्य संकल्पना.
१२. तुकाराम जाधव - वार्षिक २०१७ महाराष्ट्र, युनिक अॅकॅडेमी, २०१६.
१३. डॉ.दि.व्यं. जहागिरदार - महाराष्ट्र : ५० वर्षातील आर्थिक विकासाचा घोंटाळा, प्रकाशक-कोटिल्य ज्ञान प्रबोधिनी, सेंटर फॉर एकोनॉमिक्स अँड सोशल स्टडीज, अमरावती प्रकाशन वर्ष-२००९.
१४. डॉ.राजपूत करमसिंग - महाराष्ट्राची अर्थव्यवस्था, साईज्योती प्रकाशन, नागपूर.
१५. डॉ.संतोष तु. कुटे - पश्चिम विदर्भ- आर्थिक दृष्टिक्षेप, लक्ष्मी पब्लीकेशन, सोलापूर-२०१७.
१६. डॉ.संतोष तु. कुटे - कृषी व्युत्पन्न - संदर्भ अकोला जिल्हा, लक्ष्मी पब्लीकेशन, सोलापूर-२०१७.
१७. डॉ.विनायक म. गावडे, डॉ.संतोष तु. कुटे - विदर्भाची अर्थव्यवस्था, लक्ष्मी पब्लीकेशन, सोलापूर-२०१७.
१८. डॉ.महादेव आ.रिठे, डॉ.संतोष तु. कुटे - महाराष्ट्राची अर्थव्यवस्था, प्रशांत पब्लीकेशन, जळगाव, २०१७.
19. Maharashtra Human Development Report 2012.
20. Population Census of Maharashtra-2011.

*****

Principal
Art's College, Buldana,
Dist. Buldana

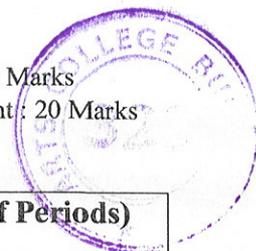
Akhadkar

Co-Ordinator, IQAC
Arts C: Buldana

**Syllabus Prescribed for 2023-24 UG Programme
Programme: UG B.A. Part-II (CBCS)**

Semester-III

University Exam : 80 Marks
Internal Assessment : 20 Marks

Code of the Course/Subject	Title of the Course/Subject	(Total Number of Periods)
1022 / Economics	Macro Economics	75 Periods

Course Outcomes:

The student will be able to:

1. Apply knowledge and skill in the field of Economics and will be able to have the employability in these areas.
2. Describe and apply the methods for measurement of national income, GDP and Per Capita Income
3. Perform analysis to analyse the impact of Inflation and Deflation
4. To create a new approach towards the study of Value of Money.
5. The course will illustrate how macroeconomic concepts can be applied to analyze real-life situations
6. Analyse the performance consumption function,
7. Evaluate the factors and awareness of international trade.

Unit	Contents	Periods
Unit I	Introduction to Macro Economics	12L
1.1	Macro Economics : Definition, Importance and Limitations	
1.2	National Income : Concept of National Income, GNP, NNP, GDP, NDP and Per-Capita Income	
1.3	Methods and Difficulties in Measurement of National Income.	
Unit II	Money and Value of Money :	12L
2.1	Barter System: Meaning, and Difficulties in Barter System.	
2.2	Money : Definition, Features and Functions	
2.3	Value of Money : Meaning of Value of Money, Fishers Quantity Theory of Money	
Unit III	Inflation and Deflation	12L
3.1	Inflation : Definition, Causes and Effect	
3.2	Deflation : Definition, Causes and Effect	
3.3	Dis-inflation and Reflation : Definition and Instrument's	

Alkhawatker

[Signature]
Principal
Art's College, Buldana
Dist. Buldana

[Signature]
Co-Ordinator, IQAC
Art's College, Buldana

Unit IV	Output and Employment	12L
4.1	Say's Law of Market	
4.2	Consumption Function: Average and Marginal Propensity to Consume, Factors Influencing Consumption Function.	
4.3	Investment Multiplier : Definition, Leakages (Assumptions) and Importance.	
Unit V	International Trade	12L
5.1	International Trade: Meaning of Inter-Regional and International Trade, Difference between Inter- Regional and International Trade, Importance of the Study of International Economics.	
5.2	Recardo's Comparative Cost Theory of International Trade	
5.3	Advantages and Disadvantages of International Trade	
Skill Enhancement Module(SEM): Central Budget		15L
Cos	1. Awareness about Central Budget 2. To develop the ability to understand the Central Budget	
Contents	1. Background of Central Budget 2. Objective and Process of Preparing Central Budget 3. Types of Central Budget and Various types of deficit in Budget	
*Activities		
1.	Assignment	
2.	Group Discussion	
3.	Viva-Voce	

Note : There shall be no separate Passing in University exam and Internal Assesment Examination are concerned

Recommended Books :

- 1) Gupta S.B. (1994) Monetary Economics, S. Chand and Co. Delhi
- 2) Heller, H.R. (1968) International Monetary Economics Prentice Hill, India
- 3) झिंगन एम.एल. समष्टी अर्थशास्त्र, वृंदा पब्लिकेशन, प्रा. लि. दिल्ली
- 4) सेठ एम.एल. मॅक्रो इकॉनॉमिक्स, लक्ष्मी नारायण अग्रवाल एज्युकेशनल पब्लिकेशन, आग्रा
- 5) डॉ. माहोरे रा.य. समष्टी अर्थशास्त्र, हिमालय पब्लिकेशन, हाऊस, मुंबई
- 6) प्रा. नांदे, प्रा. महाजन, समग्रलक्षी अर्थशास्त्र, मंगेश प्रकाशन, नागपूर
- 7) डॉ. राजपूत करमसिंग, स्थूल अर्थशास्त्र, श्री साईनाथ प्रकाशन, नागपूर २०१६
- 8) डॉ. जी.एन. ज्ञामरे, स्थूल अर्थशास्त्र, पिंपलापुरे अॅण्ड कं. पब्लिशर्स, नागपूर

9) Dr. Rajput Karamsing , Macro Economics , Sai Jyoti Publication , Nagpur, First Edition - 2018

Atthudh...

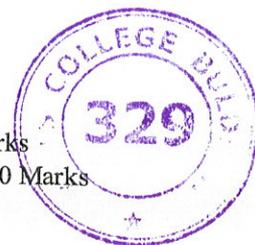
Atthudh...
Co-Ordinator, IQAC
Arts College, Buldana

Atthudh...
Principal
Art's College, Buldana
Dist. Buldana

**Syllabus Prescribed for 2023-24 UG Programme
Programme: UG B.A. Part-II (CBCS)**

Semester-IV

University Exam : 80 Marks
Internal Assessment : 20 Marks

Code of the Course/Subject	Title of the Course/Subject	(Total Number of Periods)
1022 / Economics	Banking	75 Periods

Course Outcomes:

The student will be able to:

1. Apply knowledge and skill in the field of banking.
2. Describe and apply the methods for analysing commercial banks.
3. Perform analysis to analyse the impact of economic events on banking
4. To create a new approach of central banks
5. The course will illustrate how cooperative and NABARD
6. Analyse the performance of Banking Services,
7. To have better awareness regarding IMF and World Bank.

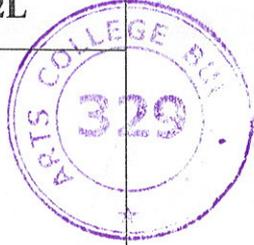
		Periods
Unit I	Commercial Bank	12L
1.1	Bank : Meaning and Types	
1.2	Commercial Bank : Definition and Functions	
1.3	Credit Creation: Meaning, Process, Sources and Limitations of Credit Creation of Commercial Bank	
Unit II	Central Bank	12L
2.1	Central Bank: Definition and Functions Definition and Importance of	
2.2	Credit Control: Meaning, Quantitative and Qualitative Measures of Credit Control.	
2.3	Monetary Policy OF RBI: Objectives and Limitations.	
Unit III	Co-operative Banks and NABARD	12L
3.1	Co-operative Bank : Meaning and Types	
3.2	Co-operative Bank: Objectives and Functions.	
3.3	NABARD : Definition, Objectives and Functions	
3.4	Co-operatives Societies : Objectives and Functions	

Alchaditkar

[Signature]
**Co-Ordinator, IQAC
Arts College, Buldana**

[Signature]
**Principal
Art's College, Buldana
Dist. Buldana**

Unit IV	IMF and World Bank	12L
4.1	International Monetary Fund (IMF): Objectives, Importance and Functions.	
4.2	World Bank (IBRD): Objectives, Importance and Functions & Criticisms on its functions.	
4.3	World Trade Organization (WTO) : Objectives, Functions& Difference between GATT & WTO	
Unit V	Recent Services in Banking Sector	12L
5.1	ATM Debit Card Credit Card	
5.2	E- Banking Cashless Transactions Mobile Banking	
5.3	E-Wallets Core Banking RTGS and NEFT	
Skill Enhancement Module(SEM): Indian Banking System		15L
Cos	1. Awareness about Indian Banking System 2. To develop the ability to 'How to do financial transactions through banks	
Contents	1. Balance Sheet of Commercial/ Cooperative Banks 2. Concept of Core Banking 3. Concept KYC	
*Activities		
1.	Visit to Commercial/ Cooperative Banks	
2.	Assignment/ Group Discussion	
3.	Viva-Voce	

Adhesh Kumar

Q. J. M.
Co-Ordinator, IQAC
Arts College, Buldana

[Signature]
Principal
Art's College, Buldana
Dist. Buldana

Recommended Books :

1. Frederic S. Mishkin: The Economics of Money, Banking, and Financial Markets (Addison-Wesley Series in Economics) Seventh Edition, Published July 22nd 2005
2. Dudley G. Lockett Paperback: Money And Banking by, 3rd Edition, Published 1984 McGraw-Hill
3. K.N. Subrahmanya: Modern Banking In India, Deep & Deep Publications, New Delhi, Bank Finance For Rural Development: L K Naidu, Ashish publishing house. Delhi.
4. K.P.M.Sundharam: Money, Banking and International Trade, Sultan Chand & Sons, New Delhi.
5. Rita S.Swami : Fundamentals of Banking, Seth Publishers, Mumbai.
6. D. M. Mithani: Money, Banking, International Trade and Public Finance, Himalaya Publishing House, Mumbai.
7. S. L. N. Simha: Reform of the Indian Banking System, Orient Longman Ltd, New Delhi.
8. Desai Vasant: Central Banking and Economic Development.
9. Shekhar & Shekhar, Banking Theory and Practice, Vikas Publishing House, New Delhi.
10. Mahajan, Mukund (2000), Indian Banking System, Nirali Prakashan, Pune.
11. Khan, M.Y. (2011), Indian Financial System, Tata McGraw Hill, 7th Edition.
12. Deshmukh, D.N.(2014), Indian Banking System, Chandralok Prakashan, Kanpur
13. Bhole, L.M., Mahukud (2011), Financial Institutions and Markets, Tata McGraw Hill, 5th Edition.
14. Mishkin, F.S., Eakings, S.G. (2009), Financial Markets and Institutions, Pearson Education, 6th Edition.
15. Desai Vasant : Central Banking and Economic Development.
16. Deshmukh D.N. : Indian Banking System, Chandralok Prakashan Kanpur.
१७. पाटील के.के., सौंडगे एम.ए. (१९९१), एमपीएससी, बैंकिंग, कैलाश पब्लिकेशन, औरंगाबाद.
१८. जोशी, डांगे (१९९५), बैंकिंग, फडके प्रकाशन, कोल्हापूर.
१९. बोधनकर सुधीर, कानेटकर मेधा (२०००), भारतीय बैंकिंग प्रणाली, श्री साईनाथ प्रकाशन, नागपूर.
२०. महाजन मुकुंद : बैंक व्यवसाय व वित्त पुरवठा, निराली, प्रकाशन, पुणे.
२१. बैरागी, के.पी., देसाई, रमेश : बैंक व्यवसायाची मूलतत्त्वे, अथर्व प्रकाशन, पुणे.
२२. कोलते एस.एम. : भारतीय बैंकिंग प्रणाली, प्रशांत पब्लिकेशन, जळगांव.
२३. पाटील गंगाधर कायंदे, पैसा बैंकिंग आणि राजस्व, चैतन्य पब्लिकेशन, नाशिक.
२४. लांजेवार जगदीश : बैंक व्यवसाय व वित्त पुरवठा, डायमंड पब्लिकेशन, पुणे.
२५. दातीर आर.के. : आधुनिक बैंक व्यवसाय, निराली प्रकाशन, पुणे.
२६. मुलाणी एम.यु. : भारतातील आधुनिक वित्तीय व्यवस्था, सक्सेस पब्लिकेशन, पुणे.
२७. मुंजे, गोरे, बाळ देशपांडे : अर्थशास्त्र परिचय मुद्रा व अधिकोषण, विद्या प्रकाशन, नागपूर.
२८. प्रा. शरद कोलते : बैंकिंग तत्त्वे व भारतीय बँका, विद्या प्रकाशन, नागपूर.
२९. डॉ. राजपूत करमसिंग, स्थूल अर्थशास्त्र, श्री साईनाथ प्रकाशन, नागपूर.

30. Dr. Rithe Mahadev / Dr. Kute Santosh , Advanced Banking system , Prashant Publications ,Jalgaon

31. Dr. Rajput Karamsing , Banking , Sai Jyoti Publication , Nagpur, First Edition – 2018

32. Dr. Gurjar Subhash , Banking concept & Operating system Atharva Publications ,Jalgaon

Alphadett

Alphadett
**Co-Ordinator, IQAC
Arts College, Buldana**

Alphadett
**Principal
Art's College, Buldana
Dist. Buldana**

- 6) DiddarJaymala :Geography of Maharashtra, Rawat publication, 2002
- 7) Censes Atlas : Govt. of Maharashtra
- 8) Sing R. L. : Elements of Practical Geography ManavBooks 2015
- 9) पुढे सुदेश : महारा ाचा भूगोल वि ासु स र्वा लशस औंगापुर, औंगाबाद २००३
- 10) दा ताने संतोष : महारा
- 11) केये पांडुरंग : महारा ाचा भूगोल
- 12) पाटील टी. पी. : महारा ाचा भूगोल
- 13) सवदी ए. बी. : महारा ाचा भूगोल, निराली काशन, पुणे
- 14) सावंत काश : महारा ाचा भूगोल फडके काशन २००२
- 15) धारपुरे वि ल : महारा ाचा भूगोल, पिंपळापुणे काशन, नागपूर २०१८
- 16) मगर जयसुमार : महारा ाचा भूगोल, वि ा काशन नागपूर, १९९०
- 17) पाटील ही. जे. : महारा ाचा भूगोल, शांत पालिदेशन २०१०
- 18) कालकर िकांत व सांगळे शैलजा : महारा ाचा भूगोल, जयमंड पालिदेशन पुणे २००३
- 19) अ सेना उमेश किशोर. : मानचि वि ण एव योगा अक भूगोल.
- 20) पुिमया बी. सी. : सव ण एव ` काय, ल मी पालिदेशन , दि ली.

Appendix-C

Paper Pattern for All Six Semester
(Semester-I to Semester-VI) (Economics)

Theory : 80 Marks
Int. Ass. : 20 Marks

Instructions :

- i. All Questions are Compulsory
  - ii. All question carry Equal Marks (Each Question SIXTEEN Marks)
1. Student will have to Solve TWO Long Question from Any Two of the Five Units. Each of these broad Question carry SIXTEEN Marks. (Internal Choice is Available)
  2. Student will have to Solve EIGHT Short Question in all choosing four Question from Each of the Two units out of the Total Five. Each Short Question Carries Four Marks (Internal Choice is Available)
  3. Student will have to Solve EIGHT Multiple Choice Type Question from Any One of the five units. Each of these Questions Carries Two Marks.

$$2 \times 16 = 32$$

$$8 \times 4 = 32$$

$$8 \times 2 = 16$$

$$\text{Total} = 80$$

Internal Examination : 20 Marks

1. Viva- Voce - 10 Marks
2. Assignments - 10 Marks

*****

B.A. Final
Semester-V
Indian Economy

(To be Implemented from 2019-2020 Session)

(Signature)
Co-Ordinator, IQAC
Arts College, Buldana

(Signature)
Principal
Art's College, Buldana
Dist. Buldana

Credit : 04

Marks : 80
Int. Ass. : 20

Unit-1 Indian Economy and Planning :

- 1.1 Basic Feature of Indian Economy
- 1.2 Economic Planning : Objectives, Types, Objective of 11th & 12th Five Year Plan.
- 1.3 New Economic Reforms :- Liberalization, Privatization, Globalization

(Signature)

Unit-II Agriculture :

- 2.1. Importance of Agriculture in Indian Economy :
- 2.2 Productivity :- Causes of Low Productivity and Remedies to increase productivity
- 2.3 Agricultural Marketing : Difficulties and Remedies of Agricultural Marketing
- 2.4 Subdivision and Fragmentation : Concept, Causes & Remedies.

Unit-III Industrial :

- 3.1 Industrial Policy - 1991
- 3.2 Small Scale Industry : Importance, Problem, Remedies
- 3.3 Industrial Disputes : Causes, Remedies
- 3.4 Trade Union : Characteristics and Functions

Unit - IV External Sector an Important Areas of Concern :

- 4.1 India's Foreign Trade :- Direction & Composition
- 4.2 Poverty :- Causes, Remedies
- 4.3 Unemployment : Causes, Types, Remedies
- 4.4 Self Help Group

Unit-V Environment and Pollution :

- 5.1 Environment : Meaning and Types
- 5.2 Natural Resources : Land, water, Forest. Causes and Remedies of Air, Water and Land Pollution
- 5.3 Global Warming.

Books Recommended :

- 1) Rudra Datta & K.P.M. Sundaram Indian Economy, S. Chand & company New Delhi
- 2) Five Year Plan, Govt. of India
- 3) Jalan Bimal :- Indian Economic Policy, preparing for the 21st Century, Viking, New Delhi
- 4) डॉ. ग.ना. झामरे : भारतीय अर्थव्यवस्था व विकास व पर्यावरण, अर्थशास्त्र, पिंपळापुरे प्रकाशन, नागपूर
- 5) मिश्र पुरी : भारतीय अर्थव्यवस्था, हिमालय पब्लिकेशन, दिल्ली
- 6) रुद्र दत्त व सुंदरम् के.पी.एम. : भारतीय अर्थव्यवस्था एस.चंद पब्लिकेशन, दिल्ली
- 7) डॉ. गव्हाळे राजेद्र आर., : आर्थिक विकास व पर्यावरणाचे अर्थशास्त्र ज्योतीचंद्र पब्लिकेशन, लातूर.

*****

**B.A. Final
Semester-VI
Demography**

Credit : 04

Marks : 80
Int. Ass. : 20

Unit - I Introduction

- 1.1 Meaning and Scope of Demography
- 1.2 Theories of Population- Malthus, Optimum Population Theory, Theory of Demographic Transition
- 1.3 Population Explosion

Unit - II Fertility and Mortality

- 2.1 Importance of Study of Fertility
- 2.2 Factors affecting Fertility- Socio-Economic Factors, Economic Status, Health, Education, Nutrition, Caste, Religion, Race, Region, Rural-Urban and Status of Husband & Wife.
- 2.3 Mortality- Death Rate, Birth and Infant Mortality Rate, Factors for Decline in Mortality in Recent Years.

Unit - III Migration of Population

- 3.1 Concept and Types- Temporary, Internal and International Migration
- 3.2 Effects of Migration on Population
- 3.3 Factors affecting Migration.

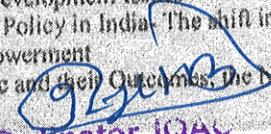
Unit - IV Urbanization of Population

- 4.1 Meaning and Causes of Urbanization
- 4.2 Pattern of Urbanization in India
- 4.3 Effects & Remedies to Urbanization

Unit - V Population and Development

- 5.1 Population and Human Development Issues
- 5.2 Evaluation of Population Policy in India. The shift in Policy from Population Control to Family Welfare to Women Empowerment
- 5.3 Family Planning Strategic and their Outcomes. The New Population Policy, (2000)

**Principal
Art's College, Buldana
Dist. Buldana**

**Co-Ordinator, IQAC
Arts College, Buldana**

Arts college Buldana.

Dept :- History

2023 - 2028

syllabus copy

(परीक्षा केंद्राचे उपयोगासाठी)

प्रती,

तक्ता क्रमांक _____

दिनांक _____

मा. संकलन केन्द्राधिकारी
संकलन केन्द्र (नाव)

महोदय,

खाली वर्णन केलेले अमूल्यांकित उत्तरपत्रिकांचे गट्टे/निरंक अहवाल केन्द्रीस मूल्यांकन कार्यक्रम केन्द्राकडे पाठविण्यासाठी आपणाकडे सुपूर्त करण्यात येत आहे. कृपया पोच द्यावी.

उत्तरपत्रिकांचे विवरण							
अ.क्र.	परीक्षा दिनांक	परीक्षा	विषय	प्रश्नपत्रिका	गट्ट्याची संख्या	उ.प.ची संख्या	शेरा
१							
२							
३							
४							
५							
६							
७							
८							
९							
१०							
११							
१२							

- सुचना : १) विवरणतक्ता परीक्षेच्या दिनांकानुसार प्रत्येक दिनांकासाठी व प्रत्येक वैकल्पित विषयासाठी स्वतंत्ररित्या भरावा.
२) विवरणतक्ता तीन प्रतीत भरावा. दोन प्रती संकलन अधिकारी यांना देवून तृतीय प्रत संकलन अधिकार्यांचे स्वाक्षरीने पोच म्हणून घेऊन केन्द्रावर राखून ठेवावी.
३) निरंक अहवाल अवश्य पाठवावा, निरंक नोंद रकाना ६ व ७ मध्ये NR अशी करावी.

परीक्षा केन्द्र क्रमांक _____

परीक्षा केन्द्र (नाव) _____

परीक्षा केन्द्राधिकारी/सहकेन्द्राधिकारी

.....येथे फाडावे .....

वरील वर्णनाप्रमाणे उत्तरपत्रिकांचे गट्टे/निरंक अहवाल प्राप्त झालेत.

संकलन केन्द्र (नाव) _____

दिनांक ...../...../२०१.....

संकलन केन्द्राधिकारी

Undergraduate/postgraduate degree programs. They offer lectures on different historical periods, events, theories, etc., and write detailed research papers, articles, and books

Part B - 2022-23 syllabus
Programme : B. A.
Subject History
Semester I

Code of the Course/Subject	Title of the Course/Subject	Total Number of Periods	No. of Credits
History	History of India from Early to 700 A.D	75 Periods	05

Course Assessment: End Term Exam Marks: 80 (University level Exam)

SEM (Skill Enhancement Module): 20 Marks (College level evaluation)

Course Outcome (COs)

- 1: Survey the sources of History of Ancient India.
- 2: Describe the social, economic, religious and institutional bases of Ancient India.
- 3: Analyze development of the concept of Nation- State background of political history.
- 4: Study ancient Indian Art & Architecture

On successful completion of the Course the students will be able to:

- 1: Learn the socio-political and cultural background of the Ancient Indian History.
- 2: Learn various Ancient Indian History Tourist places and Guide Tourist.
- 3: Prepare for Competitive Examinations like UPSC, MPSC, and SET/NET etc.
- 4: Understand various concepts in Social Studies through the Ancient Indian History.
- 5: Learn developments of mankind.

course outcome

Unit I इतिहास	1. Survey of the Sources of Ancient India: 1.1 Archaeological Sources. इतिहास 1.2. Literary Sources and Foreign Travelers Account 2. Harappan Civilization: 2.1 Origin, extent

	2.2 Socio – Economic, Religious and Cultural Life 2.3 Script and Decline. 3. Vedic Age : 3.1 Society, polity, economy, religious life in pre - Vedic period 3.2 Society, polity, economy and religious life in post - Vedic period (12 Periods)
Unit II	1. Rise of Religious Movements: 1.1 Causes, Doctrines and Social Dimensions of Buddhism and Jainism. 1.2 Spread and Decline Buddhism and Jainism. 2. Mouryan Dynasties 1.1 Chandragupta Mourya & Mouryan Administration, 3. Significance of Kaling War, Ashoka's Dhamma; Patronage to Buddhism (12 Periods)
Unit III	1. Post Mouryan Dynasties- Shungas, Kushanas and Satavahaha 2. Gupta Dynasty : Samudragupta and Chandragupta Vikramaditya 3. Gupta's Administration (12 Periods)
Unit IV	1. Concept of Golden Age 2. Vakatakat Dynasty: 1.1. Relation of Vakataka with Gupta 1.2. Vakataka's Society and Religion 3. Vardhan Empire (12 Periods)
Unit V	1. Education in Ancient India 2. Position of Women in Ancient India 3. Judicial Administration in Ancient India (12 Periods)
Unit VI	<u>Skill Enhancement Module</u> Tourism in Art and Architecture in Ancient India (15 Periods)
Co's	CO1: Study of Tourism in ancient Indian Art & Architecture CO2: Students are aware and able to describe tourist places. CO3: Prepare the students for employability.
SEMI	1) Harappan Civilization Town Planning, Architecture 2) Mouryan's Art and Architecture 3) Kushan's Art and Architecture 4) Gupta Age Art and Architecture 5) Vakataka's Art and Architecture 6) Regional Heritage Sites Bhon, Tal. Sangrampur, Dist. Buldana, Lonar, Dist. Buldhana, Tarapur, Dist. Buldhana, Narasimha Murti, Mehkar, Dist. Buldhana, Sharangdhar Balaji, Mehkar, Dist. Buldhana, Kanchanicha Mahal, Mehkar, Dist. Buldhana, Washim, Dist. Washim, Nimba, Tal. Darvha, Dist. Yavatmal, Salbardi, Dist. Amravati, Muktagiri, Dist. Amravati, Ramtek, Dist. Nagpur, Nagardhan, Dist. Nagpur, Ajintha Aurangabad, Eolra Aurangabad, Pitalkhore, Dist. Aurangabad, Pratishtian, Dist. Aurangabad, Kandhar, Dist. Nanded
Activities:	1. Study Tour. 2. Project 3. Seminar

4. Assignment

Weblink to Equivalent MOOC on SWAYAM :

1. https://onlinecourses.swayam2.ac.in/cec20_ge19/preview

(TOURISM AND TRAVEL MANAGEMENT)

By Mr N. ROOPENI KUMAR | DoS in Tourism and Hospitality Management, PoojaBhagavat Memorial Mahajana PG Centre.

2. https://onlinecourses.swayam2.ac.in/cec22_ge37/preview

(Tourism Resources of India)

By Prof. H. Rajashekar | Professor of Commerce & Tourism University of Mysore

Any pertinent media (recorded lectures, YouTube, etc.):

1. <https://youtu.be/k014Qu-U-kM>

2. <https://youtu.be/Aq0y9yz1IC4>

Course Material/Learning Resources:

Text books:

Reference Books:

1. A.S. Altekar :- Position of Women in In Hindu civilization.
2. Harle J.C.:- Art and Architecture of the India Sub continent
3. Mujumdar R.C. :- The Vakataka and Gupta Age
4. Mukharjee R.K. :- Education in Ancient India
5. Sharma R.S. :- Aspect of Political Ideas and Institution in Ancient India
6. Thapar Romila :- Ancient Indian History
7. Dr. Vipin Rathod - Historical Religious Places in Washim District, Surya Pub. Kanpur
8. अलतेकर मुजुमदार-प्राचीन भारत की शासन प्रणाली
9. डॉ. श. गो. कोलारकर-प्राचीन भारताचा राजकीय, सामाजिक, सांस्कृतिक इतिहास
10. डॉ. मिराशी बा. वि. - वाकाटक नृपती आणि त्यांचा काळ
11. महाजन व्ही. डी. - प्राचीन भारत
12. आचार्य धनंजय-भारताचा इतिहास (प्रारंभापासून 1526 पर्यंत)
13. डॉ. गायकवाड कैलास, भारतीय शिक्षण पध्दतीचा इतिहास, लोट्स अँड कोब्रा पब्ली. नागपूर
14. डॉ. मिराशी वि. वा. - सातवाहन आणि पश्चिमी क्षत्रप

Principal
Art's College, Buldana
Dist. Buldana

15. डॉ. बनसोड संतोष, डॉ. जाधव सिध्दार्थ - भारताचा इतिहास (प्रारंभापासून 1526 पर्यंत),
साईनाथ प्रकाशन नागपूर.
16. डॉ. डोंगरे वसंत - मौर्यकालीन मुद्रा
17. डॉ. रोकडे प्रशांत - सम्राट अशोककालीन कृषी व्यवस्था, रोशन ऑफसेट प्रिंटर्स, दिल्ली

Programme : B. A
Subject History
Semester2

Code of the Course/Subject	Title of the Course/Subject	Total Number of Periods	No. of Credits
History	History of India from Early to 701 A.D to 1525 A.D.	75 Periods	05

Course Assessment: End Term Exam Marks: 80 (University level Exam)

SEM (Skill Enhancement Module): 20 Marks (College level evaluation)

Course Outcome

- 1: Survey the sources of History in Sultanate period of India.
- 2: Analyze the social, economic, religious and institutional bases of Sultanate period of India.
- 3: Known development of the concept of Nation- State background of political history.
- 4: Study Sultanate period of India Art & Architecture

On successful completion of the Course the students will be able to:

- 1: Learn the socio-political and cultural background of the Sultanate period of Indian History.
- 2: Learn various Sultanate period Indian History Tourist places and Guide Tourist.
- 3: Prepare for Competitive Examinations like UPSC, MPSC, and SET/NHT etc.
- 4: Analyze various concepts in Social Studies through the Sultanate period of Indian History.
- 5: Learn developments of mankind Through Religious Movements.

	1) Gulams' Art and Architecture 2) Tughluq's Art and Architecture 3) Bahamani's Art and Architecture 4) Vijaynagar's Art and Architecture 5) Regional Heritage Site- Ridhadpur, Dist. Amravati, Anjangaon Surji, Dist. Amravati, Lasur, Dist. Amravati, Achalpur, Dist. Amravati, Kondeshwar, Dist. Amravati, Gavilgad fort, Dist. Amravati, Mahimapur, Dist. Amravati, Chikhaldara, Dist. Amravati, Karanja Lad, Dist. Washim Asadgad Fort, Dist. Akola, Narnala fort, Dist. Akola, Devagiri Fort, Dist. Aurangabad Mahurgad, Dist. Nanded, Khandeshwar Temple, Nandgaon Khandeshwar Dist Amravati.
Activities:	5. Study Tour 6. Project 7. Seminar 8. Assignment

Weblink to Equivalent MOOC on SWAYAM:

3. https://onlinecourses.swayam2.ac.in/cec22_ge38/preview

(Tourism Transport and Travel Services)

By Mr. Srikanth, K. S | Dept. of Tourism and Hospitality Management PBM Mahajana PG Center

4. https://onlinecourses.swayam2.ac.in/cec22_ge40/preview

(Tourism Planning and Sustainable Development)

By Prashant Kumar Gautam | Panjab University | Chandigarh

Books Recommended:

1. Aivangar S.K. Saltanate India and South Indian History and Culture
2. Basham A.K.- The Wonder That was India.
3. Basham A.L. - The cultural History of India of Deccan
4. Bhandarkar R.G. :- Ear IV History
5. Desai Z.A. :- Indo-Islamic Architecture
6. Harle J. C. :- Art and Architecture of the India Subcontinent
7. Habibulla :- Foundation of Muslim Rule in India
8. Majumdar R. C. - History and culture of the Indian people vols. III, IV & V
9. Munshi V. K.M. and R. R. Diwakar:- Bharatava Vidya Bhavan series Indian Inheritance, 3 Vols ..
10. Puri Chopra and Das: Social and Economic History of India Vol.1
11. Rowland B. - The Art and Architecture of India
12. Sharma R.S. :- Light on early Indian Society and Economy
13. Saraswati S.K.- A Survey of Indian Sculpture

Principal
Art's College, Buldana
Dist. Buldana

Co-Ordinator, IQAC
Arts College, Buldana

Unit I	1. The political situation in India before the establishment of the Sultanate: Invasion of Mohammad-Bin-Kasim, Mohammad Gazani and Mohammad Ghori 2. Qutbuddin Aibak- Founder of Delhi Sultanate, Humish- Early Difficulties, Victory over his Rivals, Administration. 3. Razia- Opposition to her Rule, Causes of her Fall. 4. Balban- Theory of Kingship, Destruction of the 'Forty' (12 Periods)
Unit II	1. Allauddin Khilji's Political & Administrative Policy- His Theory of Kingship, Deccan Policy, Administrative Reforms, 2. Allauddin Khilji's Economical Policy- Market Control and Revenue Policy, Estimate of his Achievement 3. Mohammad Tughluq- His Revenue Reforms, Transfer of Capital, Introduction of Token Currency, Famine Relief and Agricultural Reforms, Causes of his Failure 4. Firoz Shah Tughluq- Economic Reforms and Impact, (12 Periods)
Unit III	1. The Decline of the Sultanate 2. The Bahamanis Kingdom- Rise and Expansion of Bahamani Kingdom, Society and Economy, Achievements of Muhammad Gawan, Disintegration of Bahamani Kingdom 3. The Vijaynagar Empire- Rise and Expansion of Vijaynagar Empire, Society, Economy and Literature, Achievements of Krishna Deva Raya II, Disintegration of Vijaynagar Kingdom. (12 Periods)
Unit IV	1. State & Society : Hindu and Muslim Society 2. Administrative System of Sultanate Period 3. Military Organization 4. Ruling Classes (12 Periods)
Unit V	1. Social Status of Women- Marriage, Property Rights, Sati, Pardah and Devdasi. 2. Economical and Technological Developments- Agriculture, Industries, Trade and Commerce, Urban Centers 3. Religious Movements- The Bhakti Movement : Warkari Sampraday, Mahanubhav Sampraday, Lingayat Sampraday, Suffi Movement (12 Periods)
Unit VI	Skill Enhancement Module Tourism in Art and Architecture in Sultanate period in India (15 Periods)
Co's	CO1: Study of Tourism in Sultanate Period's Indian Art & Architecture CO2: Student's are aware and able to describe tourist places.

14. Satish Chandra: Medieval India: From Sultanate to the Mughals
15. चिटनीस कृ.ना. - मध्ययुगीन भारतीय संकल्पना व संस्था
16. सेतू माधवराव पगडी - सुफी संप्रदाय
17. के. एल. खुराना - भारत का सामाजिक एवम आर्थिक इतिहास
18. आशीर्वादीलाल श्रीवास्तव - दिल्ली सल्तनत
19. डॉ. विपीन बिहारी सिन्हा - दिल्ली सल्तनत
20. विद्याधर महाजन - मध्यकालीन भारत
21. भारताचा इतिहास (1205 ते 1526) - डॉ. धनंजय आचार्य, साईनाथ प्रकाशन नागपूर
22. डॉ. बिच्चेवार, सचितानंद - परिवर्तनाचा महामेरू महात्मा बभ्रेश्वर, स्वाती प्रकाशन पुर्णा,
23. भारताचा इतिहास (1205 ते 1526), डॉ. संतोष बनसोड, डॉ. सिद्धार्थ जाधव - साईनाथ प्रकाशन नागपूर
- 24) यवतमाळ जिल्ह्याचा इतिहास - डॉ. वारगे ज्ञानेश्वर, डॉ. बनसोड, संतोष, आधार पब्लिकेशन, अमरावती. मार्च २०२२

Weblink to Equivalent MOOC on SWAYAM:

1. https://onlinecourses.swayam2.ac.in/cec22_ge38/preview

(Tourism, Transport and Travel Services)

By Mr. Srikanth. K. S | Dept. of Tourism and Hospitality Management PBM Mahajana PG Center

2. https://onlinecourses.swayam2.ac.in/cec22_ge40/preview

(Tourism Planning and Sustainable Development)

By Prashant Kumar Gautam | Panjab University | Chandigarh

Any pertinent media (recorded lectures, YouTube, etc.):

3. <https://youtu.be/k014Ou-U-kM>
4. <https://youtu.be/Aq0y9vzHC4>
5. <https://youtu.be/UZsWXvpzmvw>
6. <https://youtu.be/GyjRF7rWxuk>

Principal
Art's College, Buldana
Dist. Buldana

Co-Ordinator, IQAC
Arts College, Buldana

NOTIFICATION

No. 67/2020

Date : 23/09/2020

Subject : Continuation of Prospectus No. 2018112 of B.A. Part-II.

It is notified for general information of all concerned that the Prospectus No. 2018112 prescribed for 2018-2019 Session/Examinations of B.A. Part-II Semester-III & IV which was continued for 2019-2020 Session/Examinations shall also be continued for 2020-2021 Session/Examinations with the following substitutions.

Sr.No. Prospectus No.	Substitutions
1. Pros. No. 2018112 (B.A. Semester-III & IV)	The syllabus prescribed for B.A. Semester-III & IV for the subject History, be substituted by the revised syllabus as given in Appendix-'A' appended with this Notification

Sd/-
(Dr. T.R. Deshmukh)
Registrar
Sant Gadge Baba Amravati University

Appendix-A

Revised (2020-2021)
Semester-III (B.A.Part-II)
(History of India From 1526A.D. to 1756 A.D.)

Time : 3 Hours)

Marks : 80
Int.Ass. : 20

Unit-I

1. Survey of the Sources of Medieval India :
  - 1.1 Archaeological, Epigraphic and Numismatic Materials and Monuments.
  - 1.2 Literary Sources – Persian, Sanskrit and Regional Languages.
2. Establishment and Consolidation of Mughal Empire :
  - 2.1 Babar
  - 2.2 Akbar
  - 2.3 Shershaha Suri
  - 2.4 Aurangzeb
3. Mughal Policy :
  - 3.1 Administrative Structure
  - 3.2 Mansabdari
  - 3.3 Jagirdari
4. Mughal Ruling Classes :
  - 4.1 Ulema
  - 4.2 Nobility
  - 4.3 Jamindar

Unit-II

1. Mughal's Relation with Indian Power :
  - 1.1 Mughal's Relation with Rajput with Special Reference to Akbar and Aurangzeb
2. Decline of Mughal Empire:
  - 2.1 Political, Administrative Causes
  - 2.2 Social, Economic and Religious Causes
  - 2.3 Effects of Decline of Mughal Empire

Principal
Art's College, Buldana
Dist. Buldana

3. Mughal Economy :

- 3.1 Agricultural Production and Management of Water Resources
- 3.2 Trade and Commerce, Urban Centers and Industries
- 3.3 Monetary System

Unit-III

1. Mughal Society :

- 1.1 The Village Community and Peasantry, Agricultural Labor and Slaves
- 1.2 Urban Social Structure, Merchants, Bankers, Artisans, Craftsmen and Laborers
- 1.3 Status of Women and their Rights, Parda, Dasi and Sati

2. Cultural Life:

- 2.1 Education in Mughal Period
- 2.2 Literature- Persian, Sanskrit and Regional Language

3. Religion - Sikh and Kabirpanthis

4. Emergence of Maratha Power :

- 4.1 Political, Social, Religious and Economic Condition before rise of Maratha
- 4.2 Causes of Rise of Maratha Power

Unit-IV

1. Maratha Power Under Shivaji:

- 1.1 Shivaji's Relations With Adilshahi
- 1.2 Shivaji's Relations with the Mughals
- 1.3 Significance of Shivaji's Coronation

2 Maratha Power Under Sambhaji :

- 2.1 Sambhaji's Relations with the Portuguese
- 2.2 Sambhaji's Relations with the Siddis of Janjira
- 2.3 Sambhaji's Relations with the Mughals

Unit-V

1. The Maratha War of Independence :

- 1.1 The Maratha War of Independence under Rajaram
- 1.2 The Maratha War of Independence under Tarabai

2. Political Administration Under Maratha :

- 2.1 Central Administration, Ashta Pradhan Mandal
- 2.2 Provincial and Village Administration

3. Military System Under Maratha

- 3.1 Infantry, Cavalry, Navy
- 3.2 Secret Intelligence System of Shivaji

4. Judicial Administration under Maratha :

- 4.1 Judicial Structure and Procedure
- 4.2 Crimes and Punishment

5. Financial Administration of Maratha :

- 5.1 Public Income
- 5.2 Public Expenditure

6. Religious Policy of Maratha :

- 6.1 Religious Policy of Shivaji
- 6.2 Religious Policy of Sambhaji

Co-Ordinator, IQAC
Arts College, Buldana

*****

Principal
Arts College, Buldana
Dist. Buldana

Draft Syllabi of B.A. Final
Semester-V & VI
(Implemented from 2019-2020 Session)

Instructions for Both Semester V & VI of B.A. Final

- (1) Students will have to solve TWO (2) Long Questions from any Two of Five Units. Each of these Long Questions carries SIXTEEN (16) Marks. Internal Choice is available from same unit.
- (2) Students will have to solve EIGHT (8) Short Questions in all choosing four questions from each of Two units out of Total Five Units. Each of these Short Questions carries FOUR (4) Marks. Internal Choice is available from same unit.
- (3) Students will have to solve SIXTEEN (16) Multiple Type Questions from all the Five Units. Each of these Short Questions carries ONE (1) Mark. No Internal Choice is available.

Distribution of Internal 20 Marks

- (1) TEN (10) Marks to be awarded by the Teacher concerned on ASSIGNMENT submitted by the Student. ASSIGNMENT is based on the syllabus.
- (2) TEN (10) Marks to be awarded by the Teacher concerned on student's performance in VIVA-VOCE which is based on the syllabus.

*****

Draft Syllabi of B.A. Final
Semester-V
History of Modern World
(From 1780 to 1920 AD)

Time: 3 Hours)

Marks : 80
Int.Ass. : 20

Objectives -

The students should have an integrated view of the process of change in the Society, Economy and Civilization in the context of Political Developments.

Notes : 1) One Question or a set of Questions from each unit will have to be answered.

2) Five Periods per week shall be provided for instructions.

3) Facilities of excursion tours to students are made available once a year, preferably in Diwali Vacation. The Financial Burden shall be borne by the students only.

Unit-I

1. French Revolution - Crisis of the ancient regime, Intellectual currents, Participation of Social Classes.
2. Emergence of Napoleon Bonaparte - Expansion, Consolidation and downfall.
3. Congress of Vienna (1815 AD).

Unit-II

1. Making of the Nations - States of Italy and Germany.
2. Foreign Policy of Germany under Bismarck.
3. Germany under Kaiser William II.

Unit-III

1. Triple Entente (1907 AD).
2. Russo-Japanese War (1904-05 AD)
3. First World War - Causes and Effects.
A) The Fourteen Points of President Wilson.

Principal
T.T's College, Buidana
Dist. Buidana

Unit-IV

1. The Entry of the U.S.A. into first world war.
2. Concept of Communism, Capitalism, Socialism.
3. The Russian Revolution (1917 AD) - Causes and Effects

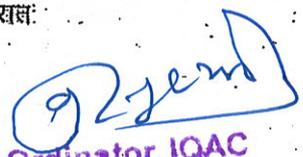
Unit-V

1. Paris Peace Conference
2. Versailles Treaty - Saint Germaine Treaty, Newlie Treaty, Trinon Treaty & Sevres Treaty.
3. The League of Nation's - Aims, Objectives, Structure, Achievement and Failure.

Books Recommended :-

1. Europe since Napoleon	- Thomson David
2. Bismark	- Robertson G.
3. From Bismark to the world war	- Brandenburg E.
4. The Struggle for Mastery of Europe 1848-1948	- Taylor A.J.P.
5. European History since 1870	- Banns
6. Contemporary Europe	- Hughes H.S.
7. The first world war	- Taylor A.J.P.
8. Europe M. 19 th & 20 th Century (Hindi) also	- Lipsons, E.
9. Europe since 1870	- Zable S.H.
10. The Rise of Modern Europe	- Langer, William (ed)
11. History of the league of Nations	- Walters F.P.
12. Europe between the World War	- Carr, E.H.
13. Europe since 1919	- Langsam
14. International Relations (Between the two wars 1920-1939)	- Carr, E.H.
15. Fascism M. Study	- Trannanbaum E.
16. History of the United States	- Current, W.
17. Origins of the cold war	- Fleming D.G.
18. Soviet Foreign Policy after Stalin	- Dulim D.J.
19. International Politics	- Schuman
20. International Politics	- Palmer & Parkins.
21. Europe in Nineteenth Century	- E. Lipson
22. आधुनिक यूरोप का इतिहास	- गुप्त जी.पी.
23. आधुनिक यूरोप	- साख्यगेट जी.पी.
24. आधुनिक काल का इतिहास	- कैटलवी.
25. आधुनिक काल का इतिहास	- शर्मा, डॉ. मधुसाल
26. आधुनिक काल का इतिहास	- विद्यालंकार सत्यकेतु
27. आधुनिक यूरोप	- शर्मा जी.एस.
28. आधुनिक जगत् का इतिहास	- ए.एस. अल्सेकर
29. आधुनिक जगत् का इतिहास	- श्रीलालकर, श.श्री.
30. अर्वाचिन यूरोप	- कैथरीयार
31. अमेरिकेचा इतिहास	- ववकाणी, डॉ. नि.शा.
32. आधुनिक जगत् का इतिहास	- गायकवाड, कदम आणि शोखत
33. विश्व का इतिहास	- खुरशी डॉ. क.एल.
34. आधुनिक यूरोप	- मेहता, डॉ. वी.एम.
35. आधुनिक यूरोप का इतिहास	- सहस्राने व्ही.डी.
36. आधुनिक जगत् भाग १, २, ३	- डॉ. सुमन वैद्य
37. सुवोत्तर जगत्	- यना. कदम
38. आधुनिक जगत्	- पी.जी. शोशी

*****

Co-Ordinator, IQAC
Arts College, Buldana

Principal
College, Buldana

Draft Syllabi of B.A. Final
Semester-VI
History of Modern World
(From 1921 to 1965 AD)

Marks : 80
Int.Ass. : 20

Time : 3 Hours

Objectives-

The students should have an integrated view of the process of change in the Society, Economy and Civilization in the context of Political Developments.

- Notes :**
- 1) One Question or a set of Questions from each unit will have to be answered.
  - 2) Five Periods per week shall be provided for instructions.
  - 3) Facilities of excursion tours to students are made available once a year, preferably in Divanli Vacation. The Financial Burden shall be borne by the students only.

Unit-I

1. Rise of Fascism in Italy -
Musolini and his Internal & Foreign Policies.
2. Rise of Nazism in Germany -
Hitler and his Internal & Foreign Policies
3. Rise of Stalin in Russia - Internal Policies of Stalin.
4. The Great Economic Depression (1929 A.D.) and its Impact.

Unit-II

1. Causes and Result of the Second World War.
2. Entry of the U.S.A. into the Second World War.
3. Diplomatic Conferences during the Second War Period (1939-1945 A.D.)

Unit-III

1. United Nations Organization :- Aims, Structure, Achievement and Failure.
2. The Emergence of the U.S.A. as World Power, Causes and Effects.
3. The Emergence of the U.S.S.R. as World Power, Causes and Effects.

Unit-IV

1. Post War World - The Cold War - Causes and effect, Origins and Meaning.
2. Truman Doctrine, The Marshal Plan, Point Four Programme.
3. Military Alliances - The NATO and Warsaw Pact, The SEATO, The CENTO.

Unit-V

1. The Suez Crisis - The Eisenhower Doctrine, The Six days War
2. European Unity and Disunity, European Common Market - The Common Wealth of Nations
- The Berlin Crisis of 1958, Cuba Crisis.
3. Non - Aligned Movement and the Third World, Origin and Progress.

Books Recommended :-

1. Europe since Napoleon.	- Thomson David
2. Bismark.	- Robertson G.
3. From Bismark to the world war	- Brandenburg E.
4. The Struggle for Mastery of Europe 1848-1948	- Taylor A.J.P.
5. European History since 1870.	- Bennis
6. Contemporary Europe	- Hughes H.S.
7. The first world war	- Taylor A.J.P.
8. Europe M. 19 th & 20 th Century (Hindi also)	- Lipson, E.
9. Europe since 1870	- Zable S.H.
10. The Rise of Modern Europe	- Langer, William (ed)
11. History of the League of Nations	- Walters F.P.
12. Europe between the World War	- Carr. E.H.
13. Europe since 1919	- Langsam
14. International Relations (Between the two wars 1920-1939)	- Carr. E.H.

Co-Ordinator, IQAC
Arts College, Buldana

Principal
Art's College, Buldana
Dist. Buldana